

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Yleisradio Oy:stä annetun lain sekä valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia Yleisradio Oy:stä ja lakia valtion televisio- ja radiorahastosta. Esityksellä turvattaisiin Yleisradio Oy:n rahoitus sekä täsmennettäisiin yhtiön julkisen palvelun valvontaa ja yhtiön julkisen palvelun tehtävää.

Esityksessä ehdotetaan, että Yleisradio Oy:n nykyinen velvoite täyden palvelun ohjelmistoista korvattaisiin velvoitteella tuoda monipuolinen ja kattava televisio- ja radio-ohjelmisto jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Tehtävänantoon sisällytettäisiin täydennys, jonka mukaan palveluja voidaan tarjota myös alueellisesti. Julkisen palvelun ohjelmatoiminnan erityisiä tehtäviä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että niihin kuuluisi myös kotimaisen kulttuurin, taiteen ja virikkeellisen viihteen säilyttäminen tuottamisen, luomisen ja kehittämisen rinnalla. Lisäksi ohjelmistoissa tulisi painottaa myös nuorille suunnattuja ohjelmistoja.

Hallintoneuvoston tehtäviä ehdotetaan tarkennettaviksi siten, että niihin kuuluisi myös uusien merkittävien palveluiden ja toimintojen ennakoarviointi. Lakiin sisällytettäisiin säännökset ennakoarvioinnin toteuttamisesta. Eduskunnan tiedonsaantimahdollisuuksia parannettaisiin säätämällä hallintoneuvostolle velvoite antaa vuosittain kertomus eduskunnalle julkisen palvelun toiminnasta.

Esityksessä ehdotetaan Viestintäviraston nykyisen julkisen palvelun taloudellisen valvonnan toimivallan vahvistamista. Viestintävirasto valvoisi Yleisradiolta laissa edellytetyä velvollisuutta eriyttää toiminta, aineistot ja verkkopalvelut sekä sitä, että käytössä ei ole alihinnoittelua tai ristikkäistukia. Virasto valvoisi myös mainonnan ja sponsoroinnin kiellon noudattamista. Lakiin sisällytettäisiin

myös seuraamussäännökset. Yleisradion olisi toimitettava vuosittain kertomus toiminnastaan sekä tilinpäätösasiakirjansa Viestintävirastolle, joka antaisi niiden perusteella valtioneuvostolle lausunnon. Lausunto annettaisiin tiedoksi sille eduskunnan valiokunnalle, joka käsittelee Yleisradio Oy:tä koskevat asiat.

Television käyttöön perustuvasta televisiomaksusta ehdotetaan luovuttavaksi. Vuoden 2013 alusta rahoitus ehdotetaan perustavaksi valtion televisio- ja radiorahastolle valtion talousarviosta siirrettävään määrärahaan, joka on tarkoitettu Yleisradion julkisen palvelun kustannusten kattamiseen. Määrärahaa vastaava summa on tarkoitus kerätä uudella tuloverotuksen yhteydessä kerättävällä yleisradioverolla, joka tuloutetaan valtion talousarvioon.

Yleisradion rahoituksen tasosta ehdotetaan säädettäväksi valtion televisio- ja radiorahastosta annetussa laissa. Rahoituksen tasoksi vuonna 2013 ehdotetaan 500 miljoonaa euroa. Vuodesta 2014 lähtien tasoa ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan vuotuista kustannustason nousua. Tarkistuksen perusteena olisi indeksi, joka muodostuu yleisestä elinkustannusindeksistä, jonka painoarvo on yksi kolmasosa, sekä ansiotasoindeksistä, jonka painoarvo on kaksi kolmasosaa.

Esitys liittyy hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi yleisradioverosta sekä laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, jossa ehdotetaan säädettäväksi uudesta yleisradioverosta ja sen toteuttamisesta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

Esitys vaikuttaa vuoden 2013 talousarvioon.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	5
2.1 Lainsäädäntö	5
Julkisen palvelun määritelmä	5
Yleisradion ohjaus ja valvonta	5
Julkisen palvelun rahoitus	6
2.2 Käytäntö	8
Joukkoviestinnän markkinat	8
Yleisradion julkisen palvelun tarjonta	9
Julkisen palvelun ohjaus ja valvonta	11
Merkittävien uusien palvelujen ennakoarviointi	12
Yleisradion toiminnan rahoitus	13
Televisiomaksuhallinnon toiminta ja kustannukset	15
2.3 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	16
EU:n lainsäädäntö	16
Kansainvälinen vertailu	18
2.4 Nykytilan arviointi	20
Julkisen palvelun määritelmä	20
Julkisen palvelun ohjaus ja valvonta	21
Julkisen palvelun rahoitus	21
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	23
3.1 Tavoitteet	23
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot	24
3.3 Keskeiset ehdotukset	25
Julkisen palvelun määritelmä	25
Julkisen palvelun ohjaus ja valvonta	25
Julkisen palvelun rahoitus	25
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	26
4.1 Taloudelliset vaikutukset	26
Vaikutukset kansalaisiin	26
Yritysvaikutukset	26
Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen	28
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	29
Vaikutukset Viestintävirastoon	29
Muut vaikutukset	31
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	31
5 ASIAN VALMISTELU	32
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	32
Tausta	32
Asian valmistelu kuluvalle hallituskaudella	32
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	33
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	36
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	37
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	37
1.1. Laki Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta	37

1.2. Laki valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta.....	43
2 VOIMAANTULO	46
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	47
LAKIEHDOTUKSET	50
Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta	50
valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta	53
LIITE	55
RINNAKKAISTEKSTI.....	55
Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta	55
LIITE	60
RINNAKKAISTEKSTI.....	60
valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta	60

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Suomessa julkisen palvelun yleisradiotoiminta on säädetty Yleisradio Oy:n (jäljempänä *Yleisradio*) tehtäväksi. Julkisen palvelun yleisradiojärjestelmä rakentuu Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) ja sitä täydentävien säädösten pohjalle. Yleisradio Oy:stä annetussa laissa säädetään Yleisradion toiminnasta ja hallinnosta. Julkisen palvelun rahoituksesta säädetään valtion televisio- ja radiorahastosta annetussa laissa (745/1998).

Julkinen palvelun yleisradiotoiminta eroaa monin tavoin kaupallisesta toiminnasta. Julkisen palvelun toimintaa harjoittaa julkinen organisaatio. Valtio osallistuu julkisen palvelun rahoittamiseen ja julkisella vallalla on mahdollisuus osallistua julkista palvelua tarjoavan organisaation johtoon ja valvontaan. Lisäksi julkista palvelua tarjoavan organisaation ohjelmatoimintaan kohdistetaan erityisiä vaatimuksia.

Julkinen palvelun yleisradiotoimintaa on vakiintuneesti pidetty merkittävänä sananvapauden turvaajana. Julkinen palvelu turvaa jokaisen oikeutta saada tietoa, nauttia sivistyksestä ja kulttuurista sekä kehittää itseään. Julkinen palvelu on myös tärkeä osa modernia tietoyhteiskuntaa. Yleisradion sisältötarjonnalla on vahva rooli joukkoviestinnän kentässä ja uudessa digitaalisessa toimintaympäristössä.

Yleisradion julkisella palvelulla on myös keskeinen rooli demokratian ja kansalaiskeskustelun turvaajana. Julkisen palvelun sisältöpalveluiden tulee olla kaikkien kansalaisten vastaanotettavissa yhtäläisin ehdoin, asuinpaikasta ja sosiaalisesta tai taloudellisesta asemasta riippumatta. Julkisen palvelun merkitys korostuu myös erityisesti laajassa ja harvaanasutussa maassa, jossa suuri osa maasta jäisi ilman palvelua, jos jakelutoiminta järjestettäisiin vain kaupallisen kannattavuuden mukaisesti.

Julkinen palvelun yleisradiotoimintaa harjoittavan tulee olla riippumaton niin poliittisten, taloudellisten kuin muiden eturyhmien vaikutuksesta. Vain tällöin julkisen palvelun

yleisradio-ohjelmisto pystyy tasapuolisesti ottamaan huomioon yhteiskunnassa vallitsevia erilaisia mielipiteitä ja arvostuksia. Riippumattomuus turvaa ohjelmatarjonnan tasapuolisuuden ohella myös välitettävän tiedon totuudenmukaisuuden. Näiden periaatteiden merkitystä on korostettu Yleisradion ohjelmatoiminnan sääntelyssä.

Julkinen palvelun järjestelmän keskeiset elementit ovat selkeä eduskunnan omistajaohjaus Yleisradion hallintoneuvoston kautta ja toiminnallisesti joustava osakeyhtiömalli. Yleisradio on suoraan eduskunnan valvonnassa ja ohjauksessa oleva yhtiö. Yhtiö eroaa muista valtion omistamista yhtiöistä siinä suhteessa, että sen valvonnan halutaan olevan parlamentaarisesti mahdollisimman laajalaista, jotta yhtiön riippumattomuus turvataisiin. Rahoitusratkaisut on myös tehtävä yhtiön riippumattomuutta silmälläpitäen.

Julkinen palvelun asema tunnustetaan myös sopimuksessa Euroopan unionin toiminnasta. Sopimusta täydentää Amsterdamin sopimuksen päätösasiakirjaan liitetty pöytäkirja jäsenvaltioiden julkisen palvelun yleisradiotoiminnasta (Pöytäkirja N:o 29, jäljempänä *Amsterdamin pöytäkirja*) sekä tätä tulkitseva komission tiedonanto valtioneuvoston soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan (2009/C 257/01, jäljempänä *komission valtioneuvoston tiedonanto tai valtioneuvoston tiedonanto*), joissa otetaan huomioon julkisen yleisradio-toiminnan erityispiirteet.

Esitettävät lakimuutokset perustuvat eduskuntaryhmien puheenjohtajien ja asunto- ja viestintäministeri Krista Kiurun 16 joulukuuta 2011 hyväksymään julkilausumaan (jäljempänä *julkilausuma*) sekä valtioneuvoston 21 päivänä joulukuuta 2011 hyväksymään periaatepäätökseen (jäljempänä *valtioneuvoston periaatepäätös*), jotka sisältävät uudistuksen keskeiset linjaukset julkisen palvelun rahoituksesta, sen ohjauksesta ja valvonnasta sekä julkisen palvelun määrittelystä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Julkisen palvelun määritelmä

Yleisradion julkisen palvelun tehtävä on määritelty Yleisradiosta annetun lain 7 §:ssä. Sen mukaan yhtiön tehtävänä on tuoda täyden palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Näitä ja muita julkiseen palveluun liittyviä sisältöpalveluja voidaan tarjota kaikissa televerkoissa.

Julkisen palvelun tehtävää täsmennetään 7 §:n toisessa momentissa siten, että julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulee erityisesti tukea kansanvaltaa ja jokaisen osallistumismahdollisuuksia tarjoamalla monipuolisesti tietoa, mielipiteitä ja keskustelua sekä vuorovaikutusmahdollisuuksia. Julkiseen palveluun katsotaan kuuluvaksi myös kotimaisen kulttuurin tuottaminen, sivistys- ja tasa-arvonäkökohtien huomioonottaminen ohjelmistoissa, lastenohjelmien lähettäminen sekä hartausohjelmien tarjoaminen.

Julkisen palvelun määrittelyssä painottuu myös kielellinen tasavertaisuus. Yhtiön tehtävänä on lähettää ohjelmia paitsi suomen- ja ruotsinkieliselle myös saamen-, romanin- ja viittomakieliselle väestölle. Yhtiö lähettää ohjelmia myös vähemmistö- ja erityisryhmille. Yleisradion tulee ylläpitää ulkomaille suunnattua ohjelmatarjontaa. Sen tulee myös varmistaa, että viranomaistiedotukset voidaan lähettää kaikissa olosuhteissa ja että sen toiminta on turvattu myös poikkeusoloissa.

Nykyisen kaltaista julkisen palvelun määritelmää säädettäessä vuonna 1993 todettiin, että julkiselle palvelulle ei ole annettavissa täysin kattavaa ja yksiselitteistä määritelmää (HE 124/1993 vp), koska palvelun määritelmä ja sisältö ovat riippuvaisia muun ohella yhteiskuntakehityksestä. Tämän vuoksi julkinen palvelu määritellään esimerkinomaisesti luettelona tehtäviä, joiden katsotaan olevan keskeisiä julkisen palvelun yleisradio-toiminnassa. Lisäksi on huomattava, että julkisen palvelun tulee myös voida vastata muuttuviin sisältöpalveluiden käyttötarpeisiin sekä hyödyntää teknologian kehityksen mahdollisuuksia.

Julkisen palvelun tehtävän määrittelyä on viimeksi muutettu vuonna 2005, jolloin toteutettiin parlamentaarisen työryhmän (niin sanottu Niemelän työryhmä) esittämät muutokset (HE 2005/43 vp). Tällöin lain 7 §:än tehtiin lisäyksiä ja täsmennyksiä, joilla haluttiin korostaa julkisen palvelun ohjelmiston luonnetta ja painopisteitä. Julkisen palvelun määritelmään lisättiin kohta, jonka mukaan yhtiön tulee tukea kansanvaltaa ja kansalaisten osallistumista tarjoamalla mahdollisuuden vuorovaikutukseen. Lisäksi määritelmään lisättiin erillinen maininta lastenohjelmista ja tasa-arvosta sekä velvollisuus tukea suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta.

Yleisradion ohjaus ja valvonta

Yleisradio on yhteiskunnallista merkitystä omaava valtionyhtiö, jossa eduskunnalla, valtioneuvostolla, liikenne- ja viestintäministeriöllä ja yhtiön hallintoneuvostolla sekä hallituksella on oma roolinsa. Yleisradio Oy:stä annetun lain 1 luvussa säädetään yhtiön asemasta, omistussuhteista ja toimintaedellytyksistä.

Lain 1 §:n mukaan Yleisradio on julkista palvelua harjoittava osakeyhtiö, joka toimii liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla. Lain 2 §:n mukaan yhtiön osakekannasta tulee olla valtion omistuksessa ja hallinnassa määrä, joka on vähintään 70 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista ja kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Yleisradio Oy:stä annetun lain 2 luku sisältää yhtiön hallintoa koskevat määräykset. Yhtiön hallintoelimiä ovat hallintoneuvosto, hallitus ja toimitusjohtajana toimiva pääjohtaja. Lain 5 §:n mukaisesti Yleisradion korkein hallintoelin on eduskunnan valitsema 21-jäseninen hallintoneuvosto, jolla on lain 6 §:n nojalla laajat tehtävät.

Yleisradio on suoraan eduskunnan valvonnassa ja ohjauksessa oleva yhtiö. Eduskunta valitsee jäsenet hallintoneuvostoon. Yleisradio Oy:stä annetun lain 6 §:n mukaisesti hallintoneuvosto päättää Yleisradion talouden ja toiminnan suuntaviivoista sekä tarkastaa ja hyväksyy hallituksen vuosikertomuksen. Hallintoneuvosto valvoo yhtiön hallintoa ja antaa varsinaiselle yhtiökokoukselle lausuntonsa yhtiön tilinpäätöksestä ja tilintarkastus-

kertomuksesta. Hallintoneuvoston tehtävänä on myös valita ja vapauttaa yhtiön hallitus ja hallituksen puheenjohtaja.

Julkisen palvelun ohjauksen ja valvonnan kannalta hallintoneuvoston keskeinen tehtävä on päätösvalta asioissa, jotka koskevat toiminnan huomattavaa supistamista tai laajentamista tai yhtiön organisaation olennaista muuttamista. Lisäksi hallintoneuvoston velvollisuutena on huolehtia ja valvoa, että julkisen palvelun ohjelmatoiminnan mukaiset tehtävät tulevat suoritetuiksi.

Hallintoneuvosto antaa Saamelaiskäräjiä asiasta kuultuaan julkisen palvelun toteutumisesta joka toinen vuosi kahta toimintavuotta käsittävän kertomuksen eduskunnalle. Edellä mainittujen tehtävien ohella hallintoneuvoston on lisäksi käsiteltävä muut hallituksen sille esittämät asiat.

Eduskunnan roolia julkisen palvelun valvojana vahvistaa lain 6 §:n kohdan 4 mukainen hallintoneuvoston tehtävä, joka lisättiin vuoden 2003 Yleisradio Oy:stä annetun lain muutoksen (396/2003, HE 112/2002 vp) yhteydessä. Hallintoneuvoston on annettava yhtiön toiminnasta joka toinen vuosi kertomus eduskunnalle. Eduskunnalle annettava kertomus oli uusi väline, jonka pohjalta eduskunnan on mahdollista käydä keskustelua Yleisradion harjoittamasta julkisesta palvelusta, yhtiön tarjoamien palvelujen sisällystä sekä yhtiön toiminnasta yleensä. Kertomuksen tarkoituksena oli myös parantaa eduskunnan mahdollisuutta valvoa yhtiön toimintaa hallintoneuvoston välityksellä.

Yleisradio Oy:stä annetun lain 6 a §:n mukaan hallintoneuvoston valitsemaan hallitukseen kuuluu vähintään viisi ja enintään kahdeksan jäsentä, jotka eivät saa olla hallintoneuvoston jäseniä, eivätkä kuulua yhtiön muuhun ylimpään johtoon. Hallituksen tehtävänä on valita ja vapauttaa yhtiön toimitusjohtaja ja muu ylin johto, päättää seuraavan vuoden talousarviosta, kutsua koolle yhtiökokous ja valmistella siinä käsiteltävät asiat sekä antaa yhtiön toiminnasta vuosittain kertomus Viestintävirastolle.

Yleisradion toiminnan lainmukaisuutta valvoo Viestintävirasto. Yleisradio Oy:stä annetun lain 12 a §:n mukaan Yleisradion on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä annettava Viestintävirastolle kertomus edellisen

kalenterivuoden aikana tarjotusta julkisesta palvelusta. Viestintävirastolle annettavassa kertomuksessa on esitettävä tiedot, jotka ovat tarpeen Viestintäviraston televisio- ja radiotoiminnan valvontatehtävässä. Viestintävirasto antaa kertomuksesta valtioneuvostolle lausunnon. Viestintäviraston valvontatehtävistä säädetään Yleisradio Oy:stä annetun lain ohella televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998) sekä valtion televisio- ja radiorahastosta annetussa laissa.

Koska Yleisradio toimii liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla, liikenne- ja viestintäministeriö edustaa valtiota Yleisradion yhtiökokouksessa. Liikenne- ja viestintäministeriön muita tehtäviä ovat Yleisradion julkista palvelua sekä televisio- ja radiotoimintaa koskevan lainsäädännön valmistelu, valtion televisio- ja radiorahaston käyttösuunnitelman valmistelu ja rahaston tilinpäätöksen vahvistaminen sekä televisiomaksua koskevien valtioneuvoston päätösten valmistelu.

Yleisradio suorittaa vuosittain televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 35a—d §:en mukaisesti Viestintävirastolle 165 000 euron suuruisen valvontamaksun. Maksua peritään televisio- ja radiotoiminnan valvonnasta aiheutuvien Viestintäviraston kustannusten kattamiseksi.

Julkisen palvelun rahoitus

Valtion televisio- ja radiorahasto

Yleisradio Oy:stä annetun lain mukaisen julkisen palvelun rahoittamisesta säädetään valtion televisio- ja radiorahastosta annetussa laissa. Lain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on järjestää Yleisradion toiminnan rahoitus ja valtion televisio- ja radiorahaston hoito sekä muutoinkin edistää televisio- ja radiotoimintaa.

Lain 3 §:ssä säädetään, että tätä tarkoitusta varten on valtion talousarvion ulkopuolinen valtion televisio- ja radiorahasto. Rahastoon kerätään television käyttämisestä perittävät televisiomaksut, takautuvat televisiomaksut, viivästysmaksut, tarkastusmaksut ja korvaukset maksujen perinnästä aiheutuneista kuluista.

Lain 5 §:n mukaan rahaston varoja käytetään Yleisradion toiminnan rahoittamiseen sekä rahastoon kerättävien maksujen perimisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Rahaston varoja voidaan käyttää muutoinkin televisio- ja radiotoiminnan edistämiseen.

Valtioneuvosto päättää kalenterivuositain käyttösuunnitelmassa rahaston varojen jakamisesta eri käyttötarkoituksiin. Käyttösuunnitelma sisältää tarkemmat euromääräiset tavoitteet rahaston maksukertymälle sekä rahastosta Yleisradion käyttöön ja muihin käyttökohteisiin osoitettaville varoille.

Valtion televisio- ja radorahaston tarkoituksena on huolehtia Yleisradion julkisen palvelun rahoittamisesta. Rahastolla ei ole omaa organisaatiota, vaan sen hallinnoinnista vastaa Viestintävirasto. Rahaston tilinpäätöksen vahvistaa liikenne- ja viestintäministeriö. Televisiomaksuihin liittyvistä hallinnollisista tehtävistä huolehtii Viestintävirasto. Viestintäviraston tehtäviä kuvataan tarkemmin seuraavassa televisiomaksua käsittelevässä kohdassa.

Televisiomaksu

Valtion televisio- ja radorahastosta annetun lain 7 §:n mukaan televisiomaksua peritään television käytöstä. Television käyttämisellä tarkoitetaan televisio-ohjelmien vastaanottamista televisiolla taikka television pitämistä tai säilyttämistä siten, että se koska tahansa on vähäisin toimin käytettävissä televisio-ohjelmien vastaanottamiseen (HE 34/1998 vp).

Televisiomaksun maksuvelvollisuus alkaa television käyttöönotosta, josta tulee ennakolta tehdä ilmoitus Viestintävirastolle. Maksuvelvollisuus päättyy, kun Viestintävirasto saa tiedon television käytön loppumisesta maksuvelvollisen ilmoituksen perusteella.

Television käyttämisestä perittävän maksun suuruuden määrää valtioneuvosto valtion televisio- ja radorahastosta annetun lain 6 §:n mukaisesti. Lain mukaan maksua määrätessä on muun muassa otettava huomioon Yleisradion mahdollisuus täyttää sille asetut julkista palvelua koskevat lakisääteiset tehtävät, alan kilpailutilanne ja yleinen taloudellinen kehitys.

Vuonna 2011 televisiomaksuista annetun valtioneuvoston asetuksen (865/2010) mukaan maksun suuruus kerralla 12 kuukaudeksi maksettuna on 244,90 euroa. Vuonna 2012 vastaava maksu on 252,75 euroa (VNA 1094/2011).

Televisiomaksu on lain mukaan maksettava jokaisesta käytössä olevasta televisiosta. Perheille riittää yksi televisiomaksu jokaista vakituista käyttöpaikkaa kohden. Näin ollen maksettu televisiomaksu kattaa kaikki talouden vastaanottimet, myös tilapäisesti kodin ulkopuolella käyttävät vastaanottimet. Tämä tarkoittaa, että kesämökkiä, asuntovaunua tai muuta tilapäistä käyttöpaikkaa varten ei tarvitse maksaa erillistä maksua, jos televisiomaksu on maksettu television vakituksessa käyttöpaikassa.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan taikka yhteisön tai säätiön toimipaikassa käytössä olevista televisiosta tulee lain mukaan maksaa yksi televisiomaksu jokaista toimipaikkaa kohden. Majoitusliikettä tai -toimintaa harjoittavan on kuitenkin maksettava majoitus-huoneissa olevista televisiosta yhtä televisiomaksua jokaista neljän television erää tai erän osaa kohti.

Televisiomaksusääntelyn tavoitteena on ollut luoda mahdollisimman selkeä ja tasapuolinen järjestelmä (HE 34/1998 vp), mistä syystä poikkeukset maksuvelvollisuudesta on nykyjärjestelmässä minimoitu. Poikkeuksen edellä mainitusta maksuvelvollisuudesta muodostavat julkisessa laitoksessa olevat henkilöt, joiden ei tarvitse maksaa televisiomaksua. Koska järjestelmän pääasiallisena tarkoituksena on turvata Yleisradion toiminnan rahoitus, ei ole todettu järkeväksi luoda laajaa poikkeuslistaa niistä, joiden ei tarvitsisi maksaa televisiomaksua. Tällöin myös järjestelmän valvominen vaikeutuisi.

Viestintävirasto perii televisiomaksun vastaanotetun ilmoituksen mukaisesti television käyttäjäksi ilmoitetulta luonnolliselta henkilöltä tai oikeushenkilöltä tekemättä erillistä päätöstä maksuvelvollisuudesta. Hallituksen esityksessä 34/1998 vp huomioitiin, että koska kyseessä on massatoiminta, ei ole tarkoituksenmukaista, että jokaisesta tapauksesta tehtäisiin erillinen kirjallinen päätös. Tästä syystä Viestintäviraston lähettämää laskua

pidetään viranomaisratkaisuna, johon sovelletaan hallintolakia (434/2003).

Laissa on erikseen säädetty tilanteista, joissa Viestintävirasto tekee erillisen päätöksen maksuvelvollisuudesta ja sen alkamisen ajankohdasta. Erillinen päätös maksuvelvollisuudesta tulee tehdä television käyttäjän pyynnöstä. Lisäksi päätös tulee tehdä, jos tarkastuksessa on selvinnyt, että jollakulla on käytössään televisio, josta ei ole tehty lainmukaista televisioilmoitusta.

Viestintäviraston tehtävänä on valvoa television käytöstä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Tätä tehtävää suorittamaan voidaan määrätä erityisiä tarkastajia. Valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain nojalla television käyttäjältä voidaan televisiomaksun ohella periä maksun myöhästymisen johdosta viivästysmaksu ja mahdolliset perintäkulut, takautuva televisiomaksu sekä tarkastusmaksu, jotka voidaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

Viestintävirasto ylläpitää valtion televisio- ja radiorahastossa television käyttäjärekisteriä, josta säädetään lain 4 luvussa. Rekisteriä ylläpidetään televisiomaksujen perintää ja lain noudattamisen valvontaa varten. Rekisteri sisältää tiedot televisioilmoituksen tehneistä ja niistä, joiden on todettu rikkoneen laissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden. Lisäksi rekisterissä on tiedot television käytämisestä perittävien maksujen perintä- ja maksutapahtumista.

2.2 Käytäntö

Joukkoviestinnän markkinat

Suomen joukkoviestintämarkkinoiden koko oli noin 4,3 miljardia euroa vuonna 2010. Markkinoilla toimi vuonna 2009 noin 2 700 joukkoviestintäyritystä. Lähialat (esimerkiksi painaminen ja mainonta) mukaan laskien yrityksiä oli yli 7 000. Suurimmat joukkoviestintäalan yritykset liikevaihdon mukaan vuonna 2010 olivat Sanoma Oyj (liikevaihto 2 761 miljoonaa euroa), Yleisradio Oy (398 miljoonaa euroa), Alma Media Oyj (311 miljoonaa euroa), Otava Oy (223 miljoonaa euroa), MTV Oy (214 miljoonaa euroa), TS-

Yhtymä Oy (213 miljoonaa euroa), Edita Oy (110 miljoonaa euroa), Keski-suomalainen Oyj (102 miljoonaa euroa), A-Lehdet Oy (91 miljoonaa euroa), Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj (85 miljoonaa euroa), Talentum Oyj (81 miljoonaa euroa) ja Suomen Lehtiyhtymä Oy (67 miljoonaa euroa). Joukkoviestinnän ja lähialojen yritykset työllistivät vuonna 2010 yhteensä lähes 45 000 henkeä.

Joukkoviestinnän markkinat jakautuivat vuonna 2010 siten, että graafisen viestinnän (lehdet, kirjat, mainospainotuotteet) osuus oli 64 prosenttia (noin 2,7 miljardia euroa), sähköisen joukkoviestinnän (radio- ja televisio-toiminta, verkkomedia) 30 prosenttia (noin 1,25 miljardia) ja tallenneviestinnän (äänitteet, videotallenteet, elokuvateatterit) seitsemän prosenttia (noin 0,3 miljardia euroa). Vuoteen 2000 verrattuna sähköinen viestinnän osuus on kasvanut samalla, kun graafisen viestinnän osuus on laskenut. Tallenneviestinnän osuus puolestaan on jonkin verran laskenut.

Mediamainontaan käytettiin vuonna 2011 yhteensä 1,4 miljardia euroa. Tästä painetun viestinnän osuus oli noin 56 prosenttia, television 20 prosenttia, radion neljä prosenttia ja verkkomainonnan noin 16 prosenttia. Muiden mainosvälineiden (elokuva-, liike ja ulkomainonta) osuus oli kolmisen prosenttia.

Vuonna 2012 Yleisradion julkisen palvelun radiokanavien lisäksi maassamme on lähes 60 toimiluvanvaraista radiokanavaa. Käytännössä kaikilla paikkakunnilla voidaan kuunnella Yleisradion kanavien lisäksi ainakin joitain kaupallisia kanavia. Antenniverkon kanavien lisäksi radiosisältöjen monipuolisuutta kasvattaa koko ajan lisääntyvä internetradioiden tarjonta. Kaupallisen radiotoiminnan liikevaihto vuonna 2010 oli noin 55 miljoonaa euroa. Suurimmat kaupalliset toimijat ovat Suomen Uutisradio Oy (Radio Nova), SBS Finland Oy (The Voice, Iskelmä, kaupunkiradiot), Sanoma Television Oy (Radio Aalto, Radio Rock), Metroradio Finland Oy (Groove FM, SuomiPop, Metro FM) sekä NRJ Finland Oy (Radio Energy, Radio Nostalgia).

Yleisradion kanavat tavoittavat päivittäin 44 prosenttia kaikista yli yhdeksänvuotiaista suomalaisista ja viikoittain 63 prosenttia. Kaupallisten radioiden vastaava päivätavoit-

tavuus on 49 prosenttia ja viikkotavoittavuus 74 prosenttia. Yleisradion kanavaosuus eli prosenttiosuus kaikista radionkuuntelumuuteista on 53 prosenttia ja muiden radioiden 47 prosenttia. Kuunnelluin radio on Yleisradion Radio Suomi, jonka kanavaosuus on 36 prosenttia. Kaupallisista kuunnelluin on Radio Nova.

Suomalainen television maanpäällisten lähetyksverkkojen kanavatarjonta on kasvanut merkittävästi lähetystoiminnan digitalisoinnin myötä. Vuonna 2011 toiminnassa oli kymmenen televisiotoimintaan tarkoitettua lähetyksverkkoa (kanavanippua), joissa oli 48 voimassa olevaa ohjelmistolupaa eri televisiokanaville. Yleisradiolla televisiokanavia oli viisi. Tarjolla olevista televisiokanavista 13 oli vastaanotettavissa koko maassa. Muidenkin kanavien näkyvyysalue on vähintään 60 prosenttia väestöstä. Erilaisissa kaapelitelevisioverkoissa välitettävien televisiokanavien määrä on moninkertainen maanpäälliseen lähetyksverkkoon verrattuna.

Televisiotoiminnassa mainostuloja kertyi vuonna 2010 noin 270 miljoonaa euroa ja maksutelevisiotoiminnasta noin 230 miljoonaa euroa. Suurimmat kaupalliset toimijat MTV Media (kanavia muun ohella MTV3, Subtv, AVA) ja Nelonen Media (kanavia muun ohella Nelonen, Liv, JIM). Nämä toimijat omistavat johtavat kaupalliset kanavat ja suuren osan tema- ja kohderyhmäkanavista.

Laajasta kanavatarjonnasta huolimatta suuret kotimaiset televisioyhtiöt ja -kanavat hallitsevat edelleen katselua. Yleisradion kanavien katseluosuus vuonna 2011 oli 44 prosenttia, MTV Median kanavien 30 prosenttia ja Nelonen Median kanavien 15 prosenttia katseluajasta. Muiden kanavien yhteinen katseluosuus jäi kymmeneen prosenttiin. Kanavista katsotuin oli Yleisradion TV1, jonka katseluosuus oli 23 prosenttia. Toiseksi katsotuin kanava oli MTV3 noin 22 prosentin katseluosuudellaan.

Yleisradion julkisen palvelun tarjonta

Yleisradio tarjoaa ohjelmiaan ja palvelujaan televisio- ja radioverkoissa, internetissä, mobiiliverkoissa ja tallenteina. Yleisradiolla on kuusi radiokanavaa ja neljä televisiokana-

vaa. Radiokanavista kaksi ja televisiokanavista yksi on ruotsinkielisiä. Lisäksi seitsemäs radiokanava toimii saamen kielellä. Televisio- ja radiokanavien lisäksi Yleisradio tarjoaa ohjelmia katsottavaksi YLE Areenasta ja Elävästä arkistosta.

Yleisradion ohjelma-alueet ja palvelut kokonaisuudessaan tavoittivat vuonna 2010 viikoittain lähes kaikki suomalaiset (95 prosenttia) television, radion tai internetin välityksellä. Päivittäinkin tavoitettiin 78 prosenttia. Uutiset tavoittivat suomalaiset parhaiten, sillä päivittäin 71 prosenttia yli 15-vuotiaista seurasi Yleisradion uutislähetystyksiä. Svenska Ylen ohjelma-alueet tavoittivat vuonna 2010 yhteensä 99 prosenttia maamme ruotsinkielisestä väestöstä, päivittäin tai lähes päivittäin 64 prosenttia.

Yleisradion huhtikuussa 2010 Viestintävirastolle julkisesta palvelusta antaman kertomuksen mukaan Yleisradion julkisen palvelun ohjelmatoiminnalla on varsin vakiintuneet puitteet. Vuosittaisia muutoksia aiheuttavat suuret urheilutapahtumat. Ohjelmiston palvelutarjonnasta päättäminen on tapahtunut vuosisuunnittelun ja siihen liittyen talousarvion valmistelun yhteydessä ja viime kädessä Yleisradion hallintoneuvostossa.

Yleisradio käsittelee uutis- ja ajankohtaisohjelmissaan suomen ja ruotsin kielellä radiossa ja televisiossa sekä kotimaisia että kansainvälisiä politiikan, talouselämän ja kulttuurin uutistapahtumia ja kehityskulkuja. Osana uutis- ja ajankohtaisohjelmia Yleisradio lähettää myös vaaleihin liittyviä keskusteluja ja vaalitulosojelmia.

Julkisen palvelun tehtäväksi on annettu myös tuottaa, luoda ja kehittää kotimaista kulttuuria, taidetta ja virikkeellistä viihdettä. Yleisradion kulttuuriohjelmisto kattaa eri taideteen lajit ja kulttuurin osa-alueet. Liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön (LiVM 24/2009 vp) mukaan Yleisradio tuo kiittävästi esiin kulttuurin moninaisuuden, esimerkiksi näyttämötaiteen, musiikin ja merkittävimpien kansainvälisten urheilutapahtumien osalta. Viihteellä, yhdistettynä myös musiikkiin ja muihin kulttuurimuotoihin, on valiokunnan arvion mukaan voimakas positiivinen vaikutus Yleisradion yleisösuhteeseen.

Julkiseen palveluun kuuluu olennaisena osana tarjota ohjelmistoa yhteiskunnan kai-

kille ryhmille. Tämä tarkoittaa, että Yleisradion toiminnassa otetaan huomioon niin ikääntyvä väestö kuin aikuiset, nuoret ja lapset.

Julkisen palvelun eritystehtäväksi on säädetty myös kieleen liittyviä velvollisuuksia. Julkisen palvelun tulee kohdella ohjelmatoiminnassa yhtäläisin perustein suomen- ja ruotsinkielistä väestöä, tuottaa palveluja saamen, romanin ja viittomakielellä sekä soveltuvin osin myös maan muiden kieliryhmien kielellä. Tasa-arvo- ja moninaisuustyötä kieli- ja vähemmistöryhmien osalta edistetään yhtiön ohjelmatoiminnassa muun muassa tekemällä venäjän-, saamen- ja romaninkielisiä sekä viittomakielisiä uutisia.

Julkisen palvelun määritelmän mukaisesti Yleisradion toiminnassa on keskeisellä sijalla monipuolinen ohjelmatarjonta myös sellaisilla aihealueilla, joiden toteuttaminen ei olisi kaupallisesti kannattavaa. Esimerkkejä tällaisista ohjelmista ovat vähemmistö- ja erityisryhmille tarjottavien ohjelmien ohella esimerkiksi opetus- ja hartausohjelmat. Uskonnolliseen ohjelmatarjontaan kuuluvat muun muassa hartausohjelmat ja jumalanpalvelukset.

Julkisen palvelun eritystehtäväksi on säädetty myös välittää asetuksella (VNA 838/2003, muutettu 644/2007) tarkemmin säädettäviä viranomaistiedotuksia ja varautua televisio- ja radiotoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa.

Julkisen palvelun toteutumista arvioidaan hallintoneuvoston joka toinen vuosi eduskunnalle antamissa kertomuksissa (*hallintoneuvoston kertomus*). Viimeisin kertomus vuosilta 2009 ja 2010 on tullut eduskunnan käsiteltäväksi loppuvuodesta 2011 (K 16/2011 vp). Liikenne- ja viestintävaliokunta antoi siitä lausuntonsa 15 päivänä maaliskuuta 2012 (LiVM 1/2012 vp). Aiemmin on annettu kertomukset vuodelta 2003 (K 9/2004 vp, EK 23/2004 vp, LiVM 21/2004 vp), vuodelta 2004 (K 2/2005 vp, EK 12/2005 vp, LiVM 12/2005 vp), vuosilta 2005 ja 2006 (K 16/2007 vp, EK 29/2007 LiVM 17/2007 vp) sekä vuosilta 2007 ja 2008 (K 14/2009 vp, EK 29/2009 vp, LiVM 24/2009 vp).

Televisiotoiminta

Vuonna 2010 Yleisradion televisio-ohjelmatarjonnan määrä oli 20 480 tuntia. Yleisradion ohjelmakustannuksista 67,6 prosenttia kohdistui televisioon. Yleisradion osuus television katseluun käytetystä ajasta vuonna 2011 oli 44 prosenttia. Yleisradio on suurin televisiotoimija Suomessa. Television käyttötottumukset ovat muuttuneet viime vuosina, vaikka perinteinen lineaarinen televisio tavoittaa yhä valtaosan väestöstä ja television keskimääräinen päivittäinen katseluaika on kasvanut. Yleisradion digitaalinen televisioverkko laajennettiin valtakunnalliseksi vuonna 2005. Analogiset televisioverkot suljettiin 31 päivänä elokuuta 2007.

Liikenne- ja viestintäministeriön televisiotoimintaa vuonna 2010 koskevan selvityksen (Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 25/2011) mukaan julkisen palvelun kanavat Yle TV1, Yle TV2, FST5 (nykyisin Yle Fem) ja Yle Teema lähettivät kokonaisuutena hyvin kattavan ohjelmakirjon ja melko kotimaisen ohjelmiston. Asiaohjelmat nousivat selvästi suurimmaksi ohjelmaluokaksi Yleisradion tarjonnassa, mutta myös ulkomaista fiktiota tarjottiin paljon. Näiden kahden luokan osuus yhtiön koko tarjonnasta oli puolet. Yleisradio tarjosi kaikkien ohjelmaluokkien ohjelmia, ja ainoastaan Yleisradion kanavilla nähtiin opetusohjelmia. Yleisradion tarjonta on kaupallisiin toimijoihin verrattuna faktapainotteisempaa.

Uutisten ohella muut päivittäin parhaiten tavoittavat ohjelma-alueet olivat urheilu, alueet ja ajankohtaisohjelmat. Viikoittain asia- ja ajankohtaisohjelmat tavoittivat lähes 70 prosenttia väestöstä. Myös viihde ja ulkomainen draama tavoittivat viikkotasolla noin 60 prosenttia väestöstä. Lastenohjelmien tavoitavuus päivätasolla on suurta myös koko väestössä, mutta erityisen suurta lapsiperheissä.

Suomalaisen median tulevaisuushaaste on edelleen kotimaisen tuotannon kilpailukyky. Tällöin Yleisradion rooli kotimaisen sisällön tuottajana, tilaajana ja kotimaisen luovan alan edistäjänä ja rahoittajana korostuu, sillä Yleisradion tarjoamassa ohjelmistossa kotimainen sisältö on keskeisessä asemassa. Julkisen palvelun panostukset muun ohella ko-

timaiseen draamaan, dokumentteihin ja elokuviin ovat keskeisiä alan kehityksen kannalta. Vuonna 2010 Yleisradion koko televisio-ohjelmiston kotimaisuusaste oli 48,3 prosenttia. Yhtiö tarjoaa lisäksi hyvin eurooppalaista ohjelmaa, sillä muun eurooppalaisen tarjonnan osuus oli noussut jo yli 40 prosenttiin tarjottavasta ohjelmistosta.

Radiotoiminta

Vuonna 2010 Yleisradion radio-ohjelmatarjonnan määrä oli 104 254 tuntia. Yleisradion ohjelmakustannuksista 24,9 prosenttia kohdistui radioon. Yleisradion osuus radion kuunteluun käytetystä ajasta vuonna 2011 oli 53 prosenttia.

Yleisradio toteuttaa julkista palvelua radiossa valtakunnallisilla ja alueellisilla lähetyksillä, ulkomaanlähetyksillä sekä erityispalvelujen muodossa. Yleisradiolla on viisi valtakunnallista radiokanavaa, jotka ovat Yle Radio1, Yle Radio Suomi, Ylex, Yle Puhe ja Ylen Klassinen. Yleisradiolla on myös kaksi ruotsinkielistä radiokanavaa, Radiö Extrem ja Radio Vega. Valtakunnallisen radiotoiminnan lisäksi Yleisradiolla on 25 maakuntaradiota ja viisi ruotsinkielistä alueradiota. Maakuntaradiot kuuluvat YLE Radio Suomen ja ruotsinkieliset alueradiot YLE Radio Vegan taajuuksilla. Saamenkielistä ohjelmaa tuottaa YLE Saamen radio.

Muut palvelut

Verkkopalvelujen käyttö ja -tarjonta ovat viime vuosina yleisesti lisääntyneet, mikä lisää myös julkisen palvelun verkkopalveluiden merkitystä. Median sisältötarjonta on kasvavassa määrin muuttumassa monimedialaiseksi. Tämä korostaa entisestään erilaisen verkkopalveluiden merkitystä perinteisten televisio- ja radiopalvelujen vahvistajana, täydentäjänä ja laajentajana.

Yleisradion lähtökohtana on, että yhtiön sisällöt ovat pääosin verkossa saatavilla. Yleisradiolla on sekä suomenkielinen (yle.fi) että ruotsinkielinen (svenska.yle.fi) palvelusivusto internetissä. Yle.fi:n kävijämäärä on edelleen kasvanut vuoden 2010 aikana. Syksyllä 2010 sivustoilla vieraili keskimäärin 1,46 miljoonaa eri kävijää viikossa. Svens-

ka.yle.fi:ssä kävijämäärä oli vuonna 2010 keskimäärin 83 000 eri kävijää viikossa.

Internet-sivustojen suosituimmat palvelut ovat uutiset, urheilu ja sää, jotka tavoittavat keskimäärin lähes miljoona selainta viikossa. Myös YLE Areenan audio- ja videopalvelut tavoittavat viikossa lähes 400 000 selainta. Lasten palvelu on kolmanneksi suosituin, keskimäärin yli 100 000 selainta viikossa. Yleisradion sisältöjä on saatavilla myös mobiilipalveluna matkapuhelimille.

Yleisradion tekstitelevisiopalvelu tarjoaa kattavasti uutis- ja palveluinformaatiota. Se on käytetyin tekstitelevisiopalvelu Suomessa. Tekstitelevision palveluja käyttää edelleen suuri osa niistä, joilla on televisiovastaanottimessaan tekstitelevisiopalvelu saatavilla, vaikka käyttäjien määrä on selvästi vähentynyt vuodesta 2004 lähtien. Vuonna 2010 tekstitelevisiotalouksissa asuvista 62 prosenttia eli yli 2,3 miljoonaa katsojaa käytti tekstitelevisiota.

Julkisen palvelun ohjaus ja valvonta

Yleisradio on lähtökohtaisesti suoraan eduskunnan valvonnassa oleva laitos. Ohjaus ja valvonta tapahtuvat eduskunnan valitsemman hallintoneuvoston kautta Yleisradio Oy:stä annetun lain 6 §:n mukaisen toimivallan puitteissa. Hallintoneuvosto kokoontuu kuutisen kertaa vuodessa. Hallintoneuvoston käsiteltäväksi tulevat asiat valmistellaan Yleisradion toimesta. Hallintoneuvosto valvoo ja ohjaa yhtiön toimintaa. Tämän lisäksi keskeinen tehtävä on pitää huolta siitä, että julkisen palvelun ohjelmatoiminnan mukaiset tehtävät tulevat suoritetuiksi. Kuten edellä on todettu, lisäksi hallintoneuvosto antaa eduskunnalle joka toinen vuosi kertomuksen julkisen palvelun toteutumisesta.

Hallintoneuvoston suorittamaa sisällöllistä ja toiminnallista valvontaa täydentää Viestintäviraston televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain ja Yleisradio Oy:stä annetun lain mukainen laillisuusvalvonta. Valvonta perustuu Yleisradion Yleisradio Oy:stä annetun lain 12 b §:n mukaiseen kertomukseen, josta virasto antaa lausunnon valtioneuvostolle. Käytäntönä on ollut, että liikenne- ja viestintäministeriö on laatinut lausunnon kannanotton Viestintävirastolle.

Viestintävirastolle annettava kertomus poikkeaa sisällöltään eduskunnalle annettavasta kertomuksesta siten, että se käsittelee yhtiön toiminnan lainmukaisuutta eduskunnalle annetun kertomuksen valottaessa tarjottavaa palvelua ja sen sisällön arvioimista. Viimeisin, 26 päivänä huhtikuuta 2011 annettu vuotta 2010 koskeva kertomus on järjestyksessä kahdeksas. Kertomukseen sisältyviä tietoja, joita Viestintävirasto tarvitsee televisio- ja radiotoiminnan valvontatyösäännön, ovat ohjelmistojen eurooppalaisuutta ja riippumatonta tuotantoa koskevien kiintiöiden ja lapsille haitallisten ohjelmien sijoittelun noudattaminen sekä mainontaa ja sponsoroimista koskevien säännösten noudattaminen. Näiden lisäksi Viestintäviraston 27 päivänä syyskuuta 2011 antamassa lausunnossa on arvioitu kertomuksen informatiivisuutta yhtiön ohjelmistojen ja toiminnan osalta yleisesti, ohjelmistojen kustannuskehityksen osalta sekä rahoituksen ja julkisen palvelun laajuuden välisen suhteen osalta. Lausunnossa Viestintävirasto katsoo, että kertomuksessa annettujen tietojen nojalla yhtiön julkisen palvelun toiminnan vuonna 2010 voidaan katsoa täyttäneen sille viraston valvottaviin kuuluvien säännösten suhteen lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Lisäksi virasto toteaa, että kertomuksessa esitettyjen toimintaa kuvaavien mittareiden perusteella ei ole mahdollista saada kattavaa kokonaiskuvausta yhtiön tehokkuudesta tai tuottavuudesta.

Merkittävien uusien palvelujen ennakoarviointi

Voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä määräyksiä merkittävien uusien palveluiden ennakoarvioinnista. Komission valtioneuvoston tiedonanto edellyttää, että jäsenvaltioiden on selvitettävä avoimeen julkiseen kuulemiseen perustuvan ennakoarviointimenettelyn avulla, täyttävätkö yleisradioyhtiöiden suunnitellamat merkittävät uudet audiovisuaaliset palvelut Amsterdamin pöytäkirjan vaatimukset. Tällöin on arvioitava, vastaavatko uudet merkittävät palvelut yhteiskunnan demokraattisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin, kun otetaan asianmukaisesti huomioon palvelujen potentiaaliset vaikutukset kaupankäyntiin ja kilpailuun markkinoilla.

Yleisradion hallintoneuvosto päätti kokouksessaan 19 päivänä lokakuuta 2010 Yleisradiossa toteutettavasta ennakoarviointimenettelystä. Yhtiön toiminnassa ennakoarvioinnilla tarkoitetaan uusien merkittävien palvelukokonaisuuksien julkisen palvelun arvon ja kilpailuvaikutusten arviointia ennakoita.

Hallintoneuvoston päätöksen mukaisesti yhtiön toimivasta johdosta riippumattomana, parlamentaarisenä elimenä hallintoneuvosto voi suorittaa ennakoarvioinnin. Menettelyssä käytetään yhtiön ulkopuolista asiantuntijaa, minkä tavoitteena on vahvistaa hallintoneuvoston itsenäistä roolia päätöksentekijänä. Arvioinnissa tarkastellaan suunnitellun palvelukokonaisuuden merkitystä julkisen palvelun kannalta ja kokonaisvaikutusta markkinoihin.

Ennakoarviointia voi pyytää Yleisradion hallitus tai hallintoneuvosto voi itse käynnistää menettelyn. Vaatimuksen ennakoarvioinnin aloittamisesta voi myös tehdä henkilö, jolla on Suomessa asuin- tai liikepaikka. Hallitus valmistelee asian hallintoneuvoston pyynnöstä ennakoarviointia varten.

Hallintoneuvostossa ennakoarviointimenettelyn pääasiallinen valmistelu tapahtuu hallintoneuvoston keskuudestaan valitsemassa työvaliokunnassa. Valmistelevana toimintapiteenä työvaliokunta valitsee sitä arvioinnissa avustavan ulkopuolisen asiantuntijan tai asiantuntijayrityksen julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) mukaisella menettelyllä.

Ulkopuolisen asiantuntijan tehtävänä on kuulemismenettelyn järjestäminen ja uuden palvelun kilpailuvaikutusten arviointi kuulemismenettelyn jälkeen. Kuulemismenettelyssä noudatetaan Kilpailuviraston antamaa ohjeistusta. Lisäksi asiantuntijan tulisi kuulla ulkopuolisia tahoja palvelun julkisen palvelun arvosta ja koota nämä lausunnot yhteen.

Yleisradion teräväpiirtokanava YLE HD on ensimmäinen ennakoarvioitu yleisradiopalvelu Suomessa. Hallintoneuvosto käytti apunaan asiantuntijoita ja yhteiskunnallisia ja markkinavaikutuksia arvioitiin julkisella kuulemisella. Vastauksia kyselyyn saatiin 25 taholta, joista suurin osa oli yrityksiä ja järjestöjä.

Yleisradion toiminnan rahoitus

Televisiomaksu

Yleisradion rahoituksen taso muodostuu nykyisin valtioneuvoston vahvistaman maksutason ja televisioilmoitusten määrän perusteella. Televisiomaksua on 2000-luvun puolivälistä lähtien vuotta 2010 lukuun ottamatta tarkistettu kustannustason nousua vastaavasti lisättyä yhdellä prosenttiyksiköllä. Televisiomaksu suuruus ja korotusprosentti on esitetty seuraavassa taulukossa.

Vuosi	Euroa	Korotus%
2005	193,95	3,9
2006	200,70	3,5
2007	208,15	3,7
2008	215,45	3,5
2009	224,30	4,1
2010	241,35	3,0
2011	244,90	6,0
2012	252,25	3,0

Televisioilmoitusten määrä on laskenut tasaisesti 2000-luvun ajan. Vuoden 2001 jälkeen televisiomaksujen määrä on vähentynyt 126 167 ilmoituksella joulukuun 2011 loppuun mennessä. Enimmillään maksajien määrä oli vuonna 2003, jolloin oli noin 2,02 miljoonaa maksajaa. Seuraavassa taulukossa esitetään televisiomaksun maksajien määrän kehittyminen vuodesta 2001 vuoden 2011 loppuun mennessä.

Vuosi	Televisioilmoitukset
2011	1 882 319
2010	1 895 940
2009	1 901 789
2008	1 916 256
2007	1 947 044
2006	2 001 633
2005	2 003 769
2004	2 005 185

2003	2 016 753
2002	2 011 306
2001	2 008 486

Merkittävä osa ilmoitusten vähenemisestä tapahtui vuosien 2007–2008 aikana, jolloin niiden määrä väheni noin 100 000 ilmoituksella. Väheneminen selittynee pääosin analogisen lähetystoiminnan loppumisella maanpäällisessä jakeluverkossa elokuun lopussa 2007 ja kaapeliverkoissa helmikuun lopussa 2008, mikä edellytti uusien digitaaliseen lähetyksen vastaanottamisen mahdollistavien vastaanottimien hankintaa.

Vuonna 2011 ilmoitusten kokonaismäärä laski 0,7 prosenttia eli 13 621 ilmoituksella verrattuna vuoteen 2010. Käyttöilmoitusten kokonaismäärä väheni tasaisesti lisätystä tarkastus-, suoramarkkinointi- ja viestintätoimista huolimatta.

Yrityksiä ja muita yhteisöjä on maksajina noin 27 600 kappaletta ja niillä on noin 41 600 voimassa olevaa televisiomaksuilmoitusta. Yritysten ja yhteisöjen maksamista televisiomaksuista kertyy vuosittain noin 10 miljoonaa euroa eli kaksi prosenttia televisiomaksujen kokonaiskertymästä.

Vaikka maamme kotitalouksien määrä kasvaa koko ajan, ei televisiomaksun maksajien määrän arvioida jatkossa merkittävästi kasvavan aktiivisista markkinointi- ja tarkastustoimista huolimatta. Tämä johtuu yleisen maksuhalukkuuden vähenemisestä ja laitesidonnaisesta maksuperusteesta. Lisäksi on otettava huomioon, että potentiaalisia televisiomaksutalouksia eli kotitalouksia, jotka eivät ole tehneet televisiomaksuilmoitusta, on tällä hetkellä runsaat 250 000 kappaletta. Näistä noin 70 000 on sellaisia, joilta televisioilmoitus on peruutettu, koska maksua ei ole saatu perittyä ulosotonkaan kautta.

Valtion televisio- ja radiorahasto

Valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain mukaiset maksut kerätään Viestintäviraston hallinnoimaan talousarvion ulkopuoliseen valtion televisio- ja radiorahastoon. Vuoteen 2007 saakka rahastoon kertyi myös televisio- ja radiorahastotoiminnan toimiluvan haltijoiden maksamat toimilupamaksut, joista luovuttiin

siirryttäessä kokonaan digitaaliseen lähettämiseen. Korkeimmillaan toimilupamaksutulojen määrä oli vuonna 2001, jolloin niitä kertyi 45,3 miljoonaa euroa. Vuonna 2007 rahaston kertymä oli 422,8 miljoonaa euroa, josta toimilupamaksujen osuus oli enää 7,1 miljoonaa. Vuonna 2008 rahaston tulokertymä oli 418,9 miljoonaa euroa, vuonna 2009 puolestaan 432,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2010 yhteensä 444,4 miljoonaa euroa. Vuoden 2011 käyttösuunnitelman mukainen tuloarvio oli 462 miljoonaa euroa.

Rahaston kertymän vuosittainen kasvu on viime vuosina vaihdellut alle yhdestä prosentista vajaan neljään prosenttiin. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että rahaston televisiomaksutuotot ovat jääneet jonkin verran televisiomaksun korotusprosenttia alhaisemmaksi, mikä johtuu televisioilmoitusten määrän vähenemisestä. Yleisradiolle tilitettävien varojen määrän vuotuinen lisäys on vastannut rahaston kertymän kasvua, koska rahastosta muiden menojen kattamiseen osoitettu määrä ei ole olennaisesti kasvanut. Muista menoista suurin menoerä on televisiomaksujen keräämisestä aiheutuvien kulujen kattaminen, jonka suuruus on noin kymmenen miljoonaa euroa. Vuoteen 2007 saakka rahaston varoista maksettiin myös televisio- ja radiotoiminnan valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Toimilupamaksuista luopumisen myötä myös televisio- ja radiotoiminnan valvonnasta aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi alettiin periä televisio- ja radiotoiminnan harjoittajilta televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain mukaista valvontamaksua.

Vuonna 2011 rahaston kassaperusteinen kertymä vahvistamattoman tilinpäätöksen mukaan oli 468,2 miljoonaa euroa, mikä on noin 21,5 miljoonaa euroa eli 4,8 prosenttia enemmän kuin vuonna 2010. Tulot koostuivat kokonaisuudessaan televisiomaksuista. Televisiomaksua korotettiin vuoden 2011 alusta kuudella prosentilla. Vuonna 2011 rahaston varoja on käytetty Yleisradion toiminnan rahoittamiseen 457,0 miljoonaa euroa, mikä on noin 21,5 miljoonaa euroa edellisvuotista enemmän. Yleisradio maksaa saamistaan varoista arvonnäköveron yhdeksän prosentin arvonnäköverokannan mukaan. Rahaston toiminnan kulut vuonna 2011 olivat

9,8 miljoonaa euroa. Summa muodostuu palvelujen ostomenoista eli Viestintäviraston kulut rahastoon kerättävien maksujen perimisestä ja tarkastuksesta sekä liikenne- ja viestintäministeriön käyttöön osoitetusta määrärahasta. Toiminnan kulut pysyivät edellisen vuoden tasolla. Vuoden 2011 lopussa seuraavalle vuodelle siirtyneiden jakamattomien varojen määräksi muodostuu noin kuusi miljoonaa euroa.

Vuoden 2012 tilannetta on tarkemmin selostettu jäljempänä kohdassa 4.1.

Yleisradion talous

Yleisradio on tehostanut toimintaansa parlamentaaristen työryhmien ja hallintoneuvoston linjausten mukaisesti. Yhtiön kulut ovat vuodesta 2010 vuoteen 2011 vaihdelleet 390 miljoonasta eurosta 415 miljoonaan euroon (ilman eläkekuluja). Yhtiön kulut ovat kymmenen vuoden aikana nousseet vain 2,2 prosenttia, vaikka samanaikaisesti muun muassa ansiotaso on noussut 42 prosentilla ja keskimääräiset kuluttajahinnat ovat nousseet 16 prosentilla. Yleisradion liiketappio on saatu alennettua 117 miljoonan euron tappiosta vuonna 2001 nollatulokseksi vuonna 2008. Vuosina 2009–2010 yhtiön tulos on ollut tappiollinen. Vuonna 2011 tuloksen arvioidaan olevan huomattavasti parempi kuin 2010, mutta jäävän kuitenkin negatiiviseksi. Vuonna 2012 tavoitteena on nollatulos.

Kulurakenteen ylläpitämiseksi edelleen lähes vuoden 2001 tasolla on vaatinut yhtiöltä tiukkaa talouskuria. Toimialalle tyypillisen vuotuisen normaalin muutaman prosentin kustannustehokkuuden kasvattamisen lisäksi yhtiö on tasapainottanut talouttaan erilaisin säästöin ja sopeuttamistoimenpitein. Konkreettisia toimenpiteitä ovat muun ohella olleet radion keski- ja lyhytaaltolähetyksen lopettaminen sekä luopuminen yhdestä digitaalisesta televisiokanavasta. Syntyneen alijäämän supistamiseksi on vähennetty henkilöstöä, vähennetty panostuksia ohjelmatoimintaan ja urheiluvoikeuksien hankintaan sekä kotimaisen ohjelmahankinnan sekä musiikin käyttöä. Kymmenen vuoden aikana yhtiön henkilöstöä on vähennetty noin 800 henkilöllä, mikä on noin viidennes yhtiön henkilöstöstä. Vuoden 2010 lopussa vakituisissa kuu-

kausipalkkaisissa työsuhteissa yhteensä 3 180 henkilöä. Kaikki työsuhteet huomioon ottaen henkilötöyvuosia kertyi yhteensä 3 515.

Yleisradio on myös ulkoistanut toimintonsa sekä muutoin tehostanut toimintaansa ja organisaatiotaan kulujen minimoimiseksi. Yhtiö on muun muassa supistanut ohjelmistotoistoja ja elokuvien tukea sekä pidättänyt investoinneista erityisesti tieto- ja informaatiotekniikan osalta. Vastavia sopeutus-toimia jatketaan edelleen vuonna 2012 ja lisäksi vähennetään muun muassa ulkomaan-toiminnan sekä opetusohjelmien määrärahoja.

Viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan Yleisradion liikevaihto vuonna 2010 oli 398,4 miljoonaa euroa. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 2,7 prosenttia eli 10,4 miljoonaa euroa. Liikevaihto muodostuu pelkästään televisiomaksutuloista. Muita tuottoja kertyi 21,7 miljoonaa euroa, mikä on 6,8 prosenttia vuotta 2009 vähemmän. Yhtiön tilikauden kulut ja poistot olivat yhteensä 447,1 miljoonaa euroa, missä on lisäystä edelliseen vuoteen 33,0 miljoonaa euroa. Kulujen kasvuun vaikuttivat eläkekulujen muutos 14,5 miljoonaa euroa ja urheilun esitysoikeuksien (muun ohella Vancouverin olympialaiset) 12,7 miljoonan euron kasvu.

Vuonna 2010 henkilöstökuluja kertyi 219,8 miljoonaa euroa, lisäystä edellisvuoteen verrattuna oli 9,8 prosenttia. Esityskorvausten kustannukset olivat 84,7 miljoonaa euroa, mikä on 18,4 prosenttia edellisvuotista enemmän. Liiketoiminnan muut kulut olivat 116,2 miljoonaa euroa, jossa vähennystä edellisvuoteen oli 0,8 prosenttia. Poistoja tehtiin 4,4 prosenttia edellisvuotista enemmän eli 26,3 miljoonaa euroa. Liiketulos oli 27,1 miljoonaa tappiollinen, kun se vuonna 2009 oli 2,9 miljoonaa euroa tappiolla. Rahoitustuottojen jälkeen tilikauden tappioksi muodostui 26,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2009 tilikauden tulos oli rahoitustuottojen jälkeen vajaa 1,9 miljoonaa euroa voitollinen.

Yleisradion vuoden 2012 budjetin mukaan yhtiön toiminnasta arvioidaan syntyvän 441,9 miljoonan euron kulut ja poistot, mikä on kolme miljoonaa euroa vuonna 2011 budjetoitua enemmän. Näistä 218,9 miljoonaa

euroa on henkilöstökuluja, 67,9 miljoonaa euroa esityskorvauksia ja 37,5 miljoonaa euroa jakelu- ja ohjelmansiirtokustannuksia. Henkilöstökulujen kasvu edellisvuoden budjettiin verrattuna on 0,6 prosenttia ja esityskorvausten 3,7 prosenttia. Esityskorvauksen kasvuun vaikuttaa muun muassa vuoden 2012 kesällä pidettävät olympiakisat. Jakelu- ja ohjelmansiirtokustannusten arvioidaan alenevan 8,0 prosenttia. Muita kuluja arvioidaan olevan 89,6 miljoonaa euroa, mikä on 1,7 prosenttia vuodelle 2011 budjetoitua enemmän, ja poistoja 28,0 miljoonaa euroa, mikä on 1,8 prosenttia edellisvuotista enemmän. Edellä mainittujen kulujen lisäksi rahoituskuluja arvioidaan kertyvän 0,6 miljoonaa euroa. Budjetissa on tulojen yhteismääräksi arvioitu 442,5 miljoonaa euroa eli yhtiön odotetaan saavuttavan nollatuloksen. Tuloista televisiomaksutuloja arvioidaan olevan 427,1 miljoonaa euroa ja muita tuottoja 15,4 miljoonaa euroa. Vuonna 2011 budjetoitujen tulojen määrä oli 431,4 miljoonaa euroa, josta televisiomaksutuloja oli 414,4 miljoonaa euroa. Tilikauden tuloksen on vuonna 2011 budjetoitu olevan 7,5 miljoonaa euroa tappiollinen. Edellä esitetyt televisiomaksutulot ovat nettolukuja, keräyskulut ja arvonnalisävero on vähennetty televisiomaksujen bruttokertymästä.

Ehdotetulla julkisen palvelun rahoituksen keräämistävän muutoksella on vaikutusta Yleisradion talouteen jo vuonna 2012. Vaikutuksia on tarkemmin kuvattu jäljempää kohdassa 4.

Televisiomaksuhallinnon toiminta ja kustannukset

Valtion televisio- ja radorahaston hoito sekä televisiomaksujärjestelmän hallinnointi on säädetty Viestintäviraston tehtäväksi. Henkilötöyvuodet ovat laskeneet viime vuosina, mutta asiakkaiden yhteydenottomäärät ovat olleet kasvussa. Viestintävirasto hallinnoi käyttäjärekisteriä televisiomaksujen asiakaskannasta.

Viestintävirasto valvoo, että kaikki television käyttäjät tekevät televisioilmoituksen. Television käyttäjärekisterin asiakaskanta on noin 2,6 miljoonaa. Rekisteristä lähetetään vuositasolla noin 5,5 miljoonaa laskua. Las-

kus tapahtuu keskimäärin 100 000 kappaaleen viikkoerissä.

Televisiomaksuvelvollisuuden noudattamista valvotaan tarkastustoimenpitein. Lisäksi uusien ilmoitusten saamiseksi harjoitetaan suora- ja telemarkkinointia. Viestintävirasto esimerkiksi lähettää vuosittain erilaisille kohderyhmille yhteensä noin 500 000 kampanjakirjettä, jonka mukana olevalla lomakkeella voi ilmoittaa television käytöstä.

Viestintäviraston ylläpitämän televisiomaksuhallinnon palveluksessa oli tammikuun alussa 2012 yhteensä 42 päätoimista, vakinaisessa palvelussuhteessa olevaa virkamiestä ja toimihenkilöä sekä yhdeksän määräaikaisessa virkasuhteessa olevaa henkilöä. Henkilöt toimivat asiakaspalveluun, laskutukseen, perintään ja tarkastukseen liittyvissä hallinnollisissa tehtävissä.

Henkilöstöstä pääosa on kokeneita virkamiehiä ja palvellut virastoa pitkään. Vakinaisesta henkilöstöstä noin 74 prosenttia on ollut viraston palveluksessa yli 12 vuotta. Henkilöstön keski-ikä on noin 48 vuotta.

Viestintäviraston televisiomaksuhallinnon palveluksessa on lisäksi sivutoimisia, osaikaisia, vakinaisessa virkasuhteessa olevia televisiomaksutarkastajia. Osana valvontaa tarkastajat kiertävät ympäri Suomea talouksissa, joissa television käyttäjärekisterin mukaan ei ole tehty televisioilmoitusta. Siirryttäessä kokonaan digitaalisiin televisiolähettyksiin tarkastajien määrää lisättiin. Vuonna 2007 tarkastajina aloitti tai jatkoi yhteensä 83 tarkastajaa. Tarkastajien määrä on sen jälkeen hieman vähentynyt.

Televisiomaksutarkastajina viraston palveluksessa oli tammikuun 2012 alussa yhteensä 63 henkilöä. Tarkastajien palvelussuhteet ovat pääosin olleet pitkäkestoisia. Tarkastajista 75 prosenttia on ollut viraston palveluksessa yli neljä vuotta. Tarkastajista pääosa on päätoimisessa virkasuhteessa muissa valtion virastoissa ja laitoksissa.

Televisiomaksuhallinnon palkkakustannukset vuonna 2011 olivat 2,7 miljoonaa euroa. Televisiomaksuhallinnon kustannukset suhteessa kerättyihin maksuihin ovat viime vuosina olleet noin kolme prosenttia kerätyistä televisiomaksuista. Vuonna 2011 kustannukset muodostuivat seuraavasti: henkilöstökulut 29 prosenttia, posti- ja tietoliiken-

nemaksut 23 prosenttia, mainonta ja markkinointi neljä prosenttia, tietotekniikka 13 prosenttia, vuokrat kolme prosenttia, telemarkkinointi neljä prosenttia ja muut kustannukset 24 prosenttia. Jälkimmäinen erä muodostuu osuudesta viraston yhteiskustannuksiin, muista palveluostoista sekä vastaavista muista kuluista.

2.3 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

EU:n lainsäädäntö

Julkisen palvelun yleisradiotoiminnan sääntely on jätetty pitkälti kansallisten sääntelyviranomaisten omaan harkintaan. Julkisen palvelun yleisradiotoiminnan ja sen rahoituksen sääntely nojaa sopimukseen Euroopan Unionin toiminnasta sisältyviin kilpailusäännöksiin, vuonna 1997 Amsterdamin sopimukseen liitettyyn Amsterdamin pöytäkirjaan jäsenvaltioiden julkisen palvelun yleisradiotoiminnasta sekä EU:n komission valtioneuvoston päätöslauselmasta julkiseen yleisradiotoimintaan antamaan tiedonantoon. Julkisen yleisradiotoiminnan merkitystä unionin yhteiskuntaelämälle, demokratialle ja kulttuurille korostetaan myös Euroopan unionin neuvoston päätöslauselmassa julkisesta yleisradiotoiminnasta (Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma, annettu 25 tammikuuta 1999, C 30, julkaistu 5 helmikuuta 1999).

EU:n valtioneuvoston päätöslauselmassa määrätään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen artikloissa 107–109. Valtioneuvoston päätöslauselmassa määrätään julkisen yleisradiotoiminnan rahoituksen näkökulmasta valtion varoiksi katsotaan kaikki varat, jotka ovat suorasti tai epäsuorasti valtion hallinnoitavana tai valtion käytössä. Valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä, mutta sopimuksessa määritellään poikkeukset, joiden nojalla tukitoimenpiteet voidaan hyväksyä. Pääsääntöisesti kaikki artiklan 107 mukaiset tuet tulee hyväksyttäväksi EU:n komissiossa ennen täytäntöönpanoa.

Suomessa käyttöön otettu Yleisradion rahoittamista koskeva rahoitusjärjestely on ollut voimassa jo ennen ETA-sopimuksen voimaantuloa 1 päivänä tammikuuta 1994. Komission valtioneuvoston päätöslauselmassa määrätään julkisen yleisradiotoiminnan rahoituksen näkökulmasta valtion varoiksi katsotaan kaikki varat, jotka ovat suorasti tai epäsuorasti valtion hallinnoitavana tai valtion käytössä. Valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä, mutta sopimuksessa määritellään poikkeukset, joiden nojalla tukitoimenpiteet voidaan hyväksyä. Pääsääntöisesti kaikki artiklan 107 mukaiset tuet tulee hyväksyttäväksi EU:n komissiossa ennen täytäntöönpanoa.

27 mukaisesti nykyinen tukijärjestelmä on hyväksytty voimassa olevaksi tueksi, jota ei ole tarvinnut erikseen hyväksyttää komissiolla.

Rahoitusratkaisun muuttaminen televisiomaksusta verotuksen yhteydessä tapahtuvaksi ei poista järjestelyn valtioneuvoston tuella. Voimassa olevaan tukeen tehdyt muutokset eivät välttämättä merkitse sen muuttumista uudeksi ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaksi tueksi. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan alkuperäinen järjestelmä on muuttunut uudeksi tukijärjestelmäksi vain, jos muutos on vaikuttanut alkuperäisen järjestelmän olennaiseen sisältöön. Muutoksen arvioinnissa komissio tarkastelee muun ohessa sitä, vaikuttavatko muutokset alkuperäisen toimenpiteen varsinaiseen sisältöön vai ovatko muutokset luonteeltaan pelkästään muodollisia ja hallinnollisia. Valtioneuvoston tiedonannon kohdan 31 mukaisesti uudistuksen yhteydessä on arvioitava, onko ehdotettu muutos olennainen saatavan edun luonteeseen tai rahoituslähteeseen, tuen tarkoitukseen tai tuen saajan toimintaan nähden. Mikäli muutosten johdosta järjestely katsotaan uudeksi tueksi, se tulee hyväksyttäväksi Euroopan komissiossa.

Julkisen palvelun yleisradiotoiminta eroaa monin tavoin muista valtioiden tukemista, yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista. Euroopan unionissa tunnustetaan julkisen palvelun yleisradiotoiminnan asema ja erityispiirteet. Näiden määräysten tulkintaa ottaen erityisesti huomioon yleisradiotoiminnan erityisluonne käsitellään Amsterdamin pöytäkirjassa. Amsterdamin pöytäkirja on perustamissopimukseen liitetty tulkitseva pöytäkirja, joka sisältää yleisradiotoiminnan kannalta keskeiset periaatteet. Pöytäkirja tuli voimaan vuonna 1998. Amsterdamin pöytäkirjan mukaan jäsenvaltioiden julkinen yleisradiotoiminta liittyy suoraan jokaisen yhteiskunnan demokraattisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin samoin kuin tarpeeseen turvata viestinnän moniarvoisuus.

Pöytäkirjan mukaan Euroopan unionin perustamissopimuksen määräykset eivät rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa rahoittaa julkista yleisradiotoimintaa, siinä määrin kuin rahoitus myönnetään yleisradioyrittäjille kunkin jäsenen antaman, määrittelemän ja järjestämän julkisen palvelun tehtävän täyttämiseksi.

Rahoitus ei kuitenkaan saa vaikuttaa yhteisön kauppaa- ja kilpailuolosuhteisiin sellaisessa laajuudessa, että se olisi yleisen edun vastaista, kun samalla otetaan huomioon tällaisen julkisen palvelun tehtävän suorittaminen. Pöytäkirja määrittelee selvästi julkisen palvelun yleisradiotoimintaa koskevan päätösvallan jaon jäsenvaltioiden ja unionin välillä.

Pöytäkirjan tulkintaa selkiyttääkseen komissio antoi vuonna 2001 ensimmäisen tiedonannon valtioneuvoston päätösten soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan (C 320, julkaistu 15 marraskuuta 2001). Tämän jälkeen komissio on tehnyt yli 20 päätöstä, joissa se on edelleen selkiyttänyt näiden sääntöjen soveltamista.

Julkisen palvelun valvonnan tehostamista on lisäksi arvioitava erityisesti komission valtioneuvoston tiedonannon valossa. Tiedonannon lähdetään siitä, että julkisen palvelun yleisradiotoiminnan määrittäminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan ja on myös päätettävissä siten kuin kussakin maassa on lailla säädetty. Radio- ja televisiolähetystoiminnan erityisluonne ja toimituksellinen riippumattomuus oikeuttavat määrittelemään yleisradioyhtiön tehtävän laajasti. Tehtävä voidaan kansallisesti määritellä siten, että määritelmä sisältää myös toiminnan kehitystä ja monipuolistumista.

Tiedonanto korostaa selkeästi sekä julkisen palvelun tehtävän täyttämisen että julkisen palvelun talouden valvontaa. Talouden valvonnassa painotetaan ylikompensaatiota, suhteellisuusperiaatetta sekä julkisen palvelun tehtävän ja muiden toimintojen erottamista kirjanpidossa.

Tiedonannon kohdassa 84 edellytetään, että merkittävät uudet palvelut ja toiminnot arvioidaan ennakkolta erityisen arviointimenettelyn kautta ennen palvelujen käyttöönottoa. Tiedonanto heijastaa siten tarvetta tarkastella julkista palvelua osana muuttuvaa mediaympäristöä. Tarkoitus on ennakkolta selvittää, vastaavatko suunnitellut uudet merkittävät palvelut ja toiminnot yhteiskunnan demokraattisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin, kun otetaan asianmukaisella tavalla huomioon niiden potentiaaliset vaikutukset markkinoilla. Ennakoarviointi koostuu kahdesta osiosta: julkisen palvelun arvioinnista

ja markkina-analyysistä. Arvioinnista vastaisi lainsäädännön puitteissa joko riippumaton elin tai yleisradioyhtiön oma, toimivasta johdosta riippumaton hallintoelin tietyin ehdoin.

Uusien ja merkittävien audiovisuaalisten palveluiden on myös täytettävä Amsterdamin pöytäkirjan vaatimukset eli vaatimukset siitä, että palvelut vastaavat yhteiskunnan demokraattisiin ja sosiaalisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin. Julkisen kuulemisen tulosten perusteella on arvioitava myös uuden palvelun kokonaisvaikutusta markkinoihin. Viime kädessä palvelun käyttöönoton ratkaisee julkisen palvelun arvo.

EU:n komission kilpailun pääosaston kanssa käytyjen keskustelujen perusteella voidaan arvioida, että julkilausuman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaiset linjaukset ovat sopusoinnussa komission valtioneuvoston kanssa, eivätkä muutokset ole luonteeltaan sellaisia, jotka kuuluisivat komissiolle tehtävän ennakoilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Kansainvälinen vertailu

Euroopan maiden julkisen palvelun yleisradiojärjestelmä ja yleisradioyhtiön hallintomalli ovat syntyneet kunkin maan hallinnollisten ja historiallisten ominaispiirteiden pohjalta. Julkinen palvelu on perinteisesti ollut vahva Pohjois- ja Länsi-Euroopassa. Näissä valtioissa rahoituksen taso on usein myös korkeampi verrattuna Itä- ja Etelä-Euroopan valtioihin.

Komission valtioneuvoston päätöksen mukaan jäsenvaltiot voivat vapaasti valita yleisradiotoiminnan rahoitustavan, kunhan se ei haittaa kohtuuttomasti kilpailua EU:ssa. Tiedonannon mukaan julkinen palvelu voidaan rahoittaa kahden järjestelmän mukaisesti. Yhden rahoituslähteen järjestelmä käsittää järjestelmät, joissa yleisradiotoimintaa rahoitetaan vain julkisista varoista rahoituslähteen muodosta riippumatta. Sekarahoitusjärjestelmä kattaa rahoitusjärjestelmät, joissa yleisradiotoimintaa rahoitetaan valtion varojen ja kaupallisesta tai julkisen palvelun toiminnasta saatavien tulojen erilaisilla yhdistelmillä.

Sekarahoitusjärjestelmä on otettu käyttöön muun muassa Saksassa, Itävallassa ja Alankomaissa sekä Latviassa ja Liettuassa. Näissä

maissa julkinen palvelu rahoitetaan televisiomaksun ohella muun muassa mainostulojen turvin. Yhden rahoituslähteen järjestelmä on käytössä kaikissa Pohjoismaissa.

Ennakoarviointi on otettu käyttöön kahdeksassa EU:n jäsenmaassa kaksi vuotta komission valtioneuvoston päätöksen ilmestymisen jälkeen. Nämä maat ovat Itävalta, Saksa, Suomi, Tanska, Irlanti, Hollanti, Ruotsi ja Iso-Britannia. Ennakoarviointi on myös otettu käyttöön Norjassa ja alueellisesti Flanderissa. Täysin tarkkaa tietoa tästä ei kuitenkaan ole, sillä jäsenmaiden ei tarvitse ilmoittaa komissiolle, kuinka ne ovat implementoineet tiedonannon vaatimukset kansallisesti.

Edellä mainituista maista vain muutamassa jäsenvaltiossa on tosiasiallisesti suoritettu ennakoarviointi. Merkittävimmät kokemukset ennakoarvioinnin käytöstä on Iso-Britanniassa ja Saksassa, joissa on myös hyvin kehittynyt julkinen yleisradiotoiminta. Kokemuksia ennakoarvioinnin toimivuudesta on siten verrattain vähän.

Espanja

Espanjassa kansallisen yleisradiotoimintaa harjoittavan yhtiön, RTVE:n, toiminta rahoitetaan suoralla valtion tuella sekä muilta yrityksiltä kerättävillä maksuilla. Uuden lain (8/2009) mukaan RTVE:lle siirretään vuosina 2012–2014 korkeintaan 1,2 miljardia euroa vuodessa kuluttajahintaindeksillä korotettuna. Yhtiön kokonaiskulut ovat pysyneet samansuuruisina jo useiden vuosien ajan. Valtion osuus yhtiön kuluista on ollut noin 500 miljoonaa euroa.

Aikaisemmin RTVE on rahoittanut toimintansa valtion tuen ohella noin 500–700 miljoonan euron mainostuloilla. Uusi laki kieltää kuitenkin mainostulojen keräämisen. Uuden lain mukaan yleisradiotoiminta rahoitetaan radiotaajuuksien käyttömaksuilla sekä tukimaksuilla, jotka kerätään muilta televisio-toimintaa harjoittavilta yhtiöiltä ja teleyhtiöiltä. Jos verotuloilla ei saada katettua RTVE:lle aiheutuvia kustannuksia, loppuosa kustannuksista rahoitetaan muilla valtion tuotoilla.

Espanjassa uusien, merkittävien palvelujen ennakoarvioinnista säädetään uudessa laissa. Arvioinnin suorittaisi uusi viranomainen,

audiovisuaalinen medianeuvosto, joka ei ole vielä aloittanut toimintaansa.

Hollanti

Hollannissa julkisen palvelun yleisradio-toimintaa rahoitetaan vuosittain noin 800 miljoonalla eurolla. Nykyisen hallituksen tavoitteena on kuitenkin vähentää tätä summaa 200 miljoonalla eurolla vuoteen 2015 mennessä. Tällöin yleisradiotoimintaa rahoitettaisiin noin 600 miljoonalla eurolla vuosittain. Tällä hetkellä noin 21 organisaatiota tarjoaa julkisia televisio- ja radiopalveluja Hollannissa.

Hollannissa yleisradiotoiminta rahoitetaan ansiotuloista kerättävän veron avulla. Maa siirtyi televisiomaksujärjestelmästä yleisradioveroon vuonna 2000. Laissa määritellään minimisumma, joka siirretään valtion talousarviosta koulutus-, kulttuuri- ja tiedeministeriölle, joka päättää vuosittain jaettavan summan laissa määriteltyjen puitteiden mukaisesti. Ministeriö siirtää varat edelleen yleisradio-toimintaa valvovalle viranomaiselle, joka jakaa summan yleisradiotoiminnan keskusjärjestölle. Järjestö jakaa varat edelleen eri toimijoille.

Yleisradiotoimintaa ja toiminnan kustannuksia valvoo viestintätoimintaa valvova viranomainen, joka voi myös asettaa sanktioita. Yleisradiotoiminnan keskusjärjestö tekee viiden vuoden toimintasuunnitelman, jossa se kuvaa, kuinka se aikoo toteuttaa julkisen palvelun mukaisen toiminnan seuraavien vuosien aikana. Toimintasuunnitelma sisältää myös uusien, merkittävien palvelujen ennakkoarvioinnin, josta kulttuuri- ja viestintäviranomaiset antavat lausuntonsa. Lausuntojen perusteella ministeriö tekee ehdotuksen uusista palveluista. Ehdotuksesta järjestetään julkinen kuuleminen. Ministeriö tekee päätöksen uusien palvelujen aloittamisesta. Päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen.

Itävalta

Itävallassa julkista palvelua tarjoaa ORF, joka on lailla perustettu säätiö. Julkisen palvelun tehtävät asetetaan ORF:lle lailla (Rundfunkgesetz 159/1999). Itävallan julkisen palvelun rahoitus perustuu televisiomak-

suun ja mainostuloihin. Televisiomaksu määräytyy erillisen lain mukaisesti (Rundfunkgebührengesetz). Televisiomaksuista kertyy vuosittain noin 500 miljoonaa euroa, minkä lisäksi ORF saa vuosittain samansuuruisen summan muita tuloja. Televisiomaksun ovat velvollisia suorittamaan kaikki, jotka omistavat radio- tai televisiovastaanottimen tai laitteen, jolla radio- ja televisio-ohjelmistoja voi muulla tavoin seurata. Maksun suuruus vaihtelee osavaltioittain, keskimäärin maksun suuruus on noin 22 euroa kuukaudessa eli 264 euroa vuodessa.

ORF:n toiminnan lainmukaisuutta valvoo viestintäviranomaisen ja säätiön taloutta valvoo erillinen tilintarkastusviranomaisen. Viestintäviranomaisen suorittaa uusien, merkittävien palvelujen ennakkoarvioinnin, josta kilpailuviranomainen antaa lausuntonsa. Itävallan hallitus nimittää lisäksi viiden vuoden kaudeksi viisi henkilöä neuvostoon, joka antaa suosituksensa ennakkoarvioinnista.

Ruotsi

Ruotsissa yleisradiotoiminta rahoitetaan televisiomaksuilla. Televisiomaksun perusteista säädetään lailla (Lag 1989:41 om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst). Ruotsissa televisiomaksuista kertyy vuosittain noin 760 miljoonaa euroa. Valtioneuvosto päättää televisiomaksujen jakamisesta kolmen yleisradiotoimintaa harjoittavan yhtiön kesken. Vuonna 2012 televisiomaksun suuruus on 2076 kruunua eli noin 235 euroa. Televisiomaksun ovat velvollisia maksamaan kaikki televisiovastaanottimen omistavat asutokunnat.

Ruotsissa valtioneuvosto päätti joulukuussa 2010 uusien merkittävien palvelujen ennakkoarvioinnista (Ku2009/1674/MFI, 16 päivänä joulukuuta 2010). Päätöksen mukaisesti ennakkoarvioinnin suorittaa kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluva kansallinen televisio- ja radiotoimintaa valvova viranomaisen (Myndigheten för radio och tv), joka myöntää luvat televisio- ja radiotoiminnan harjoittamiseen ja valvoo televisio- ja radiotoimintaa. Palvelun arviointia hakee yritys, joka aikoo ottaa palvelun käyttöön.

Ruotsin valtioneuvosto päätti 16 kesäkuuta 2011 perustaa uuden julkisen palvelun toimi-

kunnan (public service -kommittén), jonka tehtävänä on analysoida laajasti yleisradiotoimintaa Ruotsissa. Toimikunnan on arvioitava muun muassa julkisen palvelun edellytyksiä, rahoitusta sekä ohjausta ja valvontaa. Toimikunnan on annettava selvityksensä ja muutosehdotuksensa valtioneuvostolle viimeistään 1 päivänä syyskuuta 2012. Mahdolliset muutokset pyritään antamaan eduskunnalle siten, että ne tulisivat voimaan ennen seuraavan toimilupakauden alkua vuonna 2014.

Saksa

Saksan julkinen palvelu on yksi Euroopan suurimmista rahoituksen määrällä mitattuna. Yksittäisen kansalaisen osuus rahoituksesta on kuitenkin lähellä Euroopan keskiarvoa. Televisiomaksutulot olivat Saksassa yhteensä noin 7,55 miljardia euroa vuonna 2010 ja lisäksi maassa kerätään noin 500 miljoonaa euroa vuosittain mainostuloilla.

Saksassa ennakoarvioinnin suorittaa yleisradiotoimintaa harjoittavien toimijoiden itsenäiset hallintoelimet, joiden jäseninä on muun muassa järjestöjen, kustantajien ja muiden yritysten edustajia sekä Saksan hallituksen ja parlamentin edustajia. Ennakoarviointi suoritetaan kolmiportaisen testin avulla. Ensimmäisessä vaiheessa palvelun tulee olla Amsterdamin pöytäkirjan mukaisesti demokraattiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tarpeet. Toisessa vaiheessa palvelua arvioidaan markkinoiden ja kilpailun näkökulmasta ja kolmannessa vaiheessa arvioidaan palvelun kustannukset. Testin pääpaino on toisessa vaiheessa.

Tanska

Tanskassa yleisradiotoimintaa kuuluu kulttuuriministeriön hallinnonalalle. Yleisradiotoimintaa harjoittavat yhtiöt sopivat kulttuuriministeriön kanssa sopimuksen neljän vuoden välein julkisen palvelun toteuttamisesta. Tanskan yleisradiotoimintaa valvoo radio- ja tv-viranomainen (Radio- og tv-nævnet). Sen tehtävä on valvoa lainsäädännön sekä julkisen palvelun sopimusten ja toimilupien toteutumista. Tanskan julkinen yleisradiotoiminta rahoitetaan televisiomaksuilla, jonka vuosit-

taisen suuruuden määrittelee kulttuuriministeriö. Televisiomaksu vuodelle 2012 on noin 316 euroa (2352 Tanskan kruunua).

Yleisradiotoimintaa koskevassa laissa (Bekendtgørelse af lov om radio- og fjernsynsvirksomhed) säädetään uusien merkittävien palvelujen arvioinnista. Lopullisen hyväksynnän uudelle palvelulle antaa radio- ja tv-toimintaa valvova viranomainen. Ennakoarviointi on suoritettava uusille palveluille ja aikaisemmin käyttöön otettuja palveluja merkittävästi muutettaessa. Ennakoarviointi on suoritettava, kun palvelun arvo on vähintään 130 000 euroa vuodessa (1 miljoona Tanskan kruunua) tai kun palvelun kesto on yli neljä kuukautta. Ennakoarvioinnissa arvioidaan sekä palvelun merkityksen julkisen palvelutehtävän täyttämiseksi että palvelun markkina- ja kilpailuvaikutukset. Menettelyssä hyödynnetään ulkopuolista konsulttia markkina- ja kilpailuvaikutusten arvioimiseksi ja suoritetaan julkinen kuuleminen.

2.4 Nykytilan arviointi

Julkisen palvelun määritelmä

Julkinen palvelu on keskeinen osa sähköisen joukkoviestinnän sisältötarjontaa. Monipuolisen ja moniarvoisen sisältötarjonnan varmistamiseksi on tärkeää arvioida julkisen palvelun määritelmää säännöllisesti, jotta se sisältäisi yhteiskunnan kannalta keskeiset edellytykset ja osa-alueet toiminnan monipuolisuuden varmistamiseksi. Julkisen palvelun määritelmän tulee myös ilmentää niitä tarpeita, joita yhteiskunnassa pidetään tärkeinä.

Käsitellessään Yleisradion hallintoneuvoston eduskunnalle antamia kertomuksia yhtiön toiminnasta liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnöissään keskustellut myös julkisen palvelun sisällöllisistä kysymyksistä. Valiokunta on painottanut sitä, että yhtiön ohjelmisto on kattavaa, laadukasta sekä monipuolista ja monimuotoista. Yhtiön tehtävässä painottuvat toisaalta suurten kansalaisryhmien palvelu ja toisaalta kansalaisten yhdenvertaisuuden periaatteesta johtuva erityisryhmien tarpeiden huomioonottaminen.

Viimeisimmässä hallintoneuvoston kertomuksesta maaliskuussa 2012 antamassaan

mietinnössään valiokunta on myös todennut, että laissa määritellystä palvelutehtävästä suoriutumisen edellyttää kohdeyleisön mahdollisimman hyvää tavoittamista käyttäen kaikkia modernin monikanavaisen tiedonvälityksenkeinoja. Valiokunta piti erityisesti lapsille suunnattuja palveluja ja alueellisia lähetyksiä välttämättöminä ja esitti näkökohtia ohjelmiston kielellisestä tarjonnasta liittyen ruotsin, saamen, viittoma- ja karjalan kielisiin. Valiokunta korosti myös kulttuurin moninaisuuden ja kotimaisen urheilun sisällyttämistä ohjelmistoon sekä viihteen merkitystä monipuolisen ja vetovoimaisen ohjelmiston luomisessa. Lisäksi valiokunta edellytti, että jatkossa Yleisradio paneutuu erityisesti ohjelmien laadullisten kriteerien kehittämiseen ja ohjelmien laadun arviointiin.

Julkisen palvelun määritelmää on myös arvioitava komission valtioneuvoston vaativuuden valossa. Sen mukaan julkisen palvelun määrittely tulee olla mahdollisimman tarkka. Jäsenvaltioilla on kuitenkin laaja vapaus määritellä julkisen palvelun sisältö. Määritelmä voi kattaa laajasti erilaisia ohjelmatyyppejä ja sisältöjä riippumatta siitä, tarjotaanko vastaavia sisältöjä markkinoilla kaupallisesti. Tiedonannossa on myös huomioitu tulevat tarpeet toiminnan monipuolistamiseksi ja teknologian kehityksen, esimerkiksi uusien jakeluteiden käyttö, hyödyntämiseen. Näin ollen myös laaja-alainen määritelmä täyttää täsmällisyyden vaatimuksen. Määritelmä on luonteeltaan sellainen, että se on yhteensopiva yhteiskunnan demokraattisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tarpeiden täyttämistä ja moniarvoisuuden takaamista koskevien tavoitteiden kanssa.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä todetaan tarkoituksena olevan, että Yleisradion palvelut säilyvät nykyisessä laajuudessaan ja mahdollistetaan julkisen palvelun sisältökehittäminen muuttuvia tarpeita vastaavaksi. Julkisen palvelun Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n mukaisen määritelmän voidaan katsoa olevan edelleen lähtökohtaisesti asianmukainen. Julkisen palvelun tehtävänantoa on kuitenkin vähäisiltä osin päivitettävä siten, että se vastaa entistä paremmin nykyisen modernin tietoyhteiskunnan tarpeita.

Julkisen palvelun ohjaus ja valvonta

Toimintaympäristön muutokset heijastuvat julkisen palvelun määrittelyn lisäksi julkisen palvelun ohjauksen ja valvonnan rooliin ja merkitykseen. Ohjauksen ja valvonnan merkitystä on korostettu myös komission valtioneuvoston tiedonannossa.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä todetaan, että nykyinen hallintoneuvoston ohjaukseen ja valvontaan perustuva malli on hyvä ja toimiva. Sitä kuitenkin on syytä täydentää uusien palvelujen ennakoarviointia koskevalla sääntelyllä. Koska Yleisradio on eduskunnan valvonnassa oleva laitos, eduskunnan mahdollisuuksia saada tietoa Yleisradion toiminnasta yleensä ja erityisesti sen tarjoamasta julkisesta palvelusta tulee vahvistaa. Periaatepäätöksessä kiinnitettiin huomiota myös tarpeeseen laajentaa Viestintäviraston valvontatehtäviä erityisesti taloudellisen valvonnan osalta.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on maaliskuussa 2012 hallintoneuvoston kertomuksessa antamassaan mietinnössään korostanut eduskunnan merkitystä Yleisradion toiminnan suuntaamisessa. Valiokunta katsoo, että nykymuotoinen joka toinen vuosi annettava kertomus ei tarjoa eduskunnalle riittävän oikea-aikaista mahdollisuutta vaikuttaa merkittäviin Yleisradion toiminnan linjauksiin. Kertomus tulisikin antaa joka vuosi ja viivytystä.

Hallintoneuvoston ja Viestintäviraston tehtäväkenttää onkin syytä tarkentaa valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti ottaen huomioon komission valtioneuvoston tiedonannossa asetetut edellytykset.

Julkisen palvelun rahoitus

Nykyisellä televisiomaksujärjestelmällä on historiallinen tausta ja se on yleisesti käytössä monissa Euroopan maissa. Maksun maksamiseen on totuttu ja viime aikoihin saakka kotitaloudet ovat pitäneet sen maksamista perusteltuna. Mediasisältöjen merkittävästi kasvanut tarjonta ja muuttuvat käyttötottumukset ovat kuitenkin omiaan muuttamaan kansalaisten suhtautumista televisiomaksun perusteisiin. Valinnanvaran lisääntyminen, internetin välityksellä käytettävissä olevat

ilmaispalvelut sekä toisaalta lisääntynyt maksutelevisiopalveluiden kysyntä vaikuttavat kansalaisten maksuhalukkuuteen.

Televisiomaksu liitetään nimensä mukaan Yleisradion julkisen palvelun televisio-ohjelmistojen tarjonnan varmistamiseen. Maksuperuste ei heijasta julkisen palvelun kokonaisuutta, joka muodostuu televisio-ohjelmistojen lisäksi radio-ohjelmistoista ja internetissä tarjolla olevasta sisällöstä sekä esimerkiksi arkistopalveluista. Maksuperuste ei myöskään heijasta sitä roolia, mikä julkisella palvelulla on kotimaisen sisältötarjonnan ja kansallisen kulttuurin ylläpitämisessä.

Televisiomaksujärjestelmän myönteisenä puolena pidetään sitä, että se tukee Yleisradion riippumattomuutta sekä journalistisesti että tarjonnan monipuolisuuden suhteen. Uudistuksen valmistelun lähtökohtana on hallitusohjelman mukaisesti ollut, että Yleisradion rooli suomalaisen kulttuurin tuottajana, moniarvoisena ja riippumattomana tiedonvälittäjänä ja sananvapauden foorumina turvataan. Yleisradiotoiminnan riippumattomuuden merkitystä korostetaan myös komission valtioneuvoston tiedonannossa. Rahoitusjärjestelmää koskevissa muutoksissa keskeistä on, että Yleisradion riippumattomuus turvataan.

Televisiomaksujärjestelmän keskeinen uhka pitkällä aikavälillä on teknisen kehityksen mukanaan tuoma viestinnän konvergenssikehitys. Nykyjärjestelmä perustuu tietyn televisiolähetysten vastaanottamiseen soveltuvan laitteen omistukseen ja käyttöön. Televisiolähetystyksiä voidaan kuitenkin vastaanottaa matkaviestimillä, tietokoneilla ja muilla laitteilla, joiden pääasiallinen käyttötarkoitus ei ole televisiolähetysten vastaanotto. Samalla internetin ja laajakaistayhteyksien merkitys jakelukanavana kasvaa. Perinteisen television katselun ohella sitä tukeva ja osin korvaava käyttö eri päätelaitteilla yleistyy, eikä maksuvelvollisuuden sitominen tiettyyn päätelaitteeseen ole enää perusteltua. Vastaanotto- ja mahdollisuuksien monipuolistuessa myös televisiomaksujen keräämiseen liittyvä tarkastusjärjestelmä koetaan vanhentuneena. Tästä syystä on perusteltua, että tietyn laitteen käyttöön perustuvasta maksuperusteesta luovuttaisiin.

Tähän mennessä televisiomaksuista saatava tulo on voitu ennakoita muutaman vuoden

tähtäyksellä varsin tarkasti. Taloudelliset suhdanteet tai valtiontalouden ongelmat eivät ole juurikaan vaikuttaneet maksukertymiin, mikä on mahdollistanut Yleisradion toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun ja kehittämisen.

Televisiomaksun maksajamäärä ei kuitenkaan ole kehittynyt toivotulla tavalla. Merkittävä lasku tapahtui erityisesti siirryttäessä kokonaan digitaaliseen lähettämiseen vuosina 2007 ja 2008. Sittemmin maksajien määrän väheneminen on tasaantunut. Maksajien määrä lievän vähenemisen odotetaan jatkuvan, vaikka suomalaisten kotitalouksien määrä kasvaa jatkuvasti.

Maksun määrän korottaminen vuosittain ei ole riittänyt kompensoimaan vähenevän maksajamäärän vaikutusta. Riittävän maksukertymän turvaaminen edellyttäisi maksutason nostoa vielä nykyisestäkin.

Maksu kohdistuu kuitenkin kaikkiin television käyttäjiin samalla tavalla, eikä sen huomioi maksajan maksukykyä tai kotitaloudessa asuvien henkilöiden määrää. Heikossa taloudellisessa asemassa olevien on kuitenkin mahdollista saada maksun maksamiseen tukea toimeentulotukijärjestelmän kautta.

Hallitusohjelman julkista palvelua koskevassa kirjauksessa on viitattu eduskuntaryhmien maaliskuussa 2010 antamaan kannanottoon. Siinä todetaan, että rahoitusmallin valmistelussa on otettava huomioon maksujärjestelmän sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Uudistuksen lähtökohtana onkin ollut löytää malli, joka olisi sosiaalisesti oikeudenmukainen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että maksurasituksen tulisi riittävässä määrin heijastaa kotitalouden tuloja ja kokoa. Tätä periaatetta pystyttäisiin parhaiten toteuttamaan henkilökohtaisesti tulojen perusteella määritettävän veron muodossa kuitenkin siten, että sille määriteltäisiin enimmäis- ja vähimmäismäärä. Julkisen palvelun rahoitukseen tarvittavat varat tulee kanavoida Yleisradiolle tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että yhtiön riippumattomuus ei vaarannu.

Yleisradion toiminnan kannalta olennaista on julkisen palvelun kustannusten kattamiseen osoitetun rahoituksen taso. Rahoituksen tasosta riippuu se, kuinka laajaa sisältötarjontaa yhtiön on mahdollista tarjota. Edellä mainitun eduskuntaryhmien vuoden 2010 kan-

nanoton mukaan rahoitusta koskevan jatkovalmistelun lähtökohtana on Yleisradion toimintaedellytysten turvaaminen nykyisen (2010) kaltaisessa laajuudessaan. Rahoituksen tason tulee olla riittävä, jotta myös julkisen palvelun sisältötarjonnan kehittäminen turvataan. Kannanotossa todetaan edelleen, että rahoituksen taso veroineen vuonna 2010 on noin 480 miljoonaa euroa. Kannanotossa edellytetään edelleen, että tavoitteena on luoda rahoitus- ja hallintomalli, joka pitkäjärjestyksellä turvaa Yleisradion julkisen palvelun kehittämisen ja riippumattomuuden nykyisen kaltaisessa laajuudessa.

Yleisradion toiminnan rahoitukseen ovat viime vuosina vaikuttaneet keskeisesti jakelun digitalisoinnista aiheutuneet kustannukset, toimilupamaksutulojen poistuminen, verkkoyhtiö Digita Oy:n osakkeiden myynnistä saadut tulot, televisiomaksun maksajien määrän kehitys ja parlamentaaristen työryhmien esitysten mukaan tehdyt televisiomaksun korotukset. Siirtyminen kokonaan digitaalisiin televisiolähetysiin vuosina 2007 ja 2008 aiheutti ennakoitua suuremman laskun televisiomaksukantaan, mistä on aiheutunut yhtiölle vuosittainen noin 25 miljoonan euron vaje. Vajeeseen oli varauduttu Yleisradion eläkesäätiön toimintapääomaa vahvistamalla vuosina 2001–2007. Tätä voitiin hyödyntää talouden tasapainottamisessa vuosina 2008 ja 2009.

Yleisradion kulut ovat nousseet vuodesta 2001 vuoteen 2011 vain 2,2 prosenttia. Vuoden 2012 lopussa Yleisradion henkilöstön arvioidaan vähentyneen neljänneksellä vuosikymmenessä. Henkilöstöstä 84 prosenttia työskentelee ohjelmatuotannossa. Tukitehtävissä työskentelevien osuus (16 prosenttia) henkilöstöstä on kansainvälisesti vertaillen alhainen. Toimintoja on myös merkittävässä määrin ulkoistettu.

Säästötoimet ovat edelleen jatkuneet. Henkilöstön vähentäminen jatkuu ja tavoitteena on, että vuoden 2012 lopussa vakinaisen henkilöstön määrä on 3 000 työntekijää. Säästötoimilla on ollut vaikutusta myös ohjelmistotarjontaan. Sekä kotimaisten että ulkomaisten ohjelmien hankintoja on vähennetty ja ohjelmia on lopetettu. Esitysoikeusmaksujen pienentämiseksi kotimaisen musiikin käyttöä ohjelmistossa on harvennettu. Yhtiön

panosta elokuvien ja dokumenttien tuottamiseen on pienennetty. Urheiluohjelmatarjontaa on supistettu ja eräiden lajien esitysoikeuksista on luovuttu. Sisältöjen jakelussa kustannuksia on pystytty pienentämään tinkimällä lähetysten teknisestä laadusta. Lisäksi on tingitty esimerkiksi tietotekniikkainvestoinneista.

Kustannustason pysyessä lähes ennallaan on ohjelmistotarjonta lisääntynyt. Esimerkiksi television ohjelmatuntien määrä on lähes kaksinkertaistunut ja ensilähetysten määrä kasvanut 15,6 prosenttia vuodesta 2000 vuoteen 2010. Verkkopalvelut (YLE Areena ja Elävä arkisto) ovat omalta osanneet lisänneet sisältöpalveluiden tarjontaa.

Tehostamisesta ja säästötoimista huolimatta Yleisradio on pyrkinyt ylläpitämään pääosin palvelutasonsa. Nykyisen palvelutarjonnan laadukas ylläpitäminen ja sen kehittäminen vastaamaan julkisen palvelun toimintaympäristön muutosta edellyttävät kuitenkin nykyistä korkeampaa rahoitustasoa.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on maaliskuussa 2012 hallintoneuvoston kertomuksesta antamassaan lausunnossaan pitänyt tärkeänä, että Yleisradion rahoitus järjestetään uudelleen kestäväällä ja pitkäjärjestyksellä tavalla siten, että yhtiön toimintaa voidaan kehittää yhtiön visioin mukaisesti.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen keskeisenä tavoitteena on tehdä muutoksia Yleisradion julkisen palvelun rahoitusjärjestelmään siten, että sen rooli suomalaisen kulttuurin tuottajana, moniarvoisena ja riippumattomana tiedonvälittäjänä sekä sananvapauden foorumina turvataan. Tavoitteena on luoda rahoitus- ja hallintomalli, joka pitkäjärjestyksellä turvaa Yleisradion julkisen palvelun kehittämisen ja riippumattomuuden nykyisen kaltaisessa laajuudessa.

Keskeistä on tällöin turvata julkisen palvelun yleisradiotoiminnan rahoitus kestäväällä tavalla. Uuden järjestelmän on oltava oikeudenmukainen ja maksupohjan laaja. Rahoitusmallin on oltava vakaa, jotta julkisen palvelun toteuttaminen ja pitkäjärjestyksellinen suun-

nittelu on mahdollista samalla, kun toimituksellinen riippumattomuus turvataan. Maksujärjestelmän tulee olla sosiaalisesti oikeudenmukainen.

Esityksen tavoitteena on myös päivittää julkisen palvelun määritelmä, tuoda lain tasolle komission valtioneuvoston edellyttämä uusien palvelujen ennakoarviointi sekä muutoinkin vahvistaa julkisen palvelun ohjausta ja valvontaa.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Julkisen palvelun rahoitus voidaan periaatteessa järjestää joko kokonaan julkisella rahoituksella tai yhdistämällä kaupallinen (mainonta, maksutelevisio, sponsorointi) ja julkinen rahoitus. Kaupalliseen rahoitukseen liittyy kuitenkin sellaisia merkittäviä kilpailu- ja markkinavaikutuksia, että sitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Julkisen palvelun rahoituksen järjestämiseen julkisena rahoituksena löytyy useita tapoja, jotka tavasta riippuen voidaan toteuttaa joko valtion talousarvioon sisältyvinä tai sen ulkopuolisina. Osa malleista perustuu nykyisenkaltaiseen kohtaantoon (kotitalous- tai asuntokunta). Tällaisia ovat televisiomaksun ohella parlamentaarisen Lintilän työryhmän ehdottama julkisen palvelun mediamaksu tai esimerkiksi kiinteistön omistajille asuinhuoneistojen lukumäärän perusteella määräytyvä maksu (asuntovero). Näiden ei kuitenkaan voida katsoa täyttävän vaatimusta sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, koska maksurasitus kohdistuu kaikkiin kotitalouksiin samansuuruisena. Näiden järjestelmien toteuttamisakataulu on myös varsin pitkä.

Vaihtoehtoisesti maksuvelvollisuus voidaan määritellä henkilökohtaisesti kaikille tasasuuruusena veroluontoisena maksuna tai verona taikka tulojen mukaan määriteltävänä verona, joka peritään verotuksen yhteydessä. Näistä jälkimmäinen täyttää sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vaatimuksen.

Kolmantena vaihtoehtona on kattaa julkisen palvelun kustannukset nostamalla jonkin olemassa olevan veron tasoa. Kyseeseen voisivat tulla esimerkiksi kiinteistöveron korotus, tulo- tai yhteisöveron tarkistaminen tai arvonlisäverokannan nosto. Näistä sosiaali-

nen oikeudenmukaisuus toteutuisi lähinnä tuloverotuksen tarkistamisen yhteydessä.

Uudistuksessa on laajasti arvioitu edellä mainittuja vaihtoehtoisia tapoja kerätä varat julkisen palvelun kustannusten kattamiseen. Parhaiten eduskuntaryhmien maaliskuussa 2010 hyväksymän julkilausumassa esitettyjä tavoitteita on parlamentaarisessa valmistelussa katsottu toteuttavan malli, jossa peritään kaikilta tulonsaajilta erillinen vero (*Ylevero*), jonka suuruus määräytyy prosentiosuutena puhtaiden ansiotulojen ja pääomatulojen määrästä kuitenkin siten, että verolle määritellään vähimmäis- ja enimmäistaso.

Verovelvollisuuden kohdistaminen kaikkiin täysi-ikäisiin laajentaa maksajapohjaa olennaisesti, jolloin yksittäisen maksun määrä alenee merkittävästi. Verotukseen perustuva menettely poistaa myös mahdollisuuden laiminlyödä lakisääteinen maksu. Henkilökohtaiseen veroon perustuvan mallin mukainen valtion televisio- ja radiorahaston kertymä olisi ennakoitavissa ja se turvaisi julkisen palvelun rahoituksen jatkuvuuden.

Lähtökohtaisesti suora valtion talousarvios- ta tapahtuva rahoitus olisi käytännössä yksinkertaisin järjestää, koska julkisen palvelun rahoituksen järjestämiseksi ei tarvittaisi erillisiä järjestelyitä. Nykyisten maksajien näkökulmasta maksu poistuisi, joskin jokainen veronmaksaja luonnollisesti osallistuisi verotuksen kautta julkisen palvelun rahoitukseen. Julkisen palvelun rahoituksen kattaminen talousarvioista edellyttäisi rahoitusta vastaavan summan säästöä muista menoista valtion menokehysten puitteissa tai vaihtoehtoisesti verotulojen määrää olisi kasvatettava vastaavalla summalla. Taloudellinen suhdannevaihtelu heijastuu valtion menoihin, mikä olisi omiaan heijastumaan myös julkisen palvelun rahoituksen tasoon ja kehitykseen pitkällä tähtäimellä. Suora talousarviorahoitus olisi julkisen palvelun käyttäjien kannalta läpinäkymätön eli käyttäjä ei tiedä, millä osuudella hän osallistuu julkisen palvelun rahoittamiseen. Vastaavasti Yleisradion näkökulmasta julkisen palvelun yleisösuhte maksamisen muodossa katkeaisi kokonaan.

Tässä yhteydessä ei ole tarkoituksenmukaista arvioida julkisen palvelun ohjaukseen ja valvontaan liittyvän sääntelyn toteuttamisvaihtoehtoja, koska ehdotuksilla täsmenne-

tään olemassa olevaan järjestelmää edellä mainitun julkilausuman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Samasta syystä myöskään julkisen palvelun tehtävänannon vaihtoehtoisia toteuttamistapoja ei ole perusteltua erikseen arvioida.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Julkisen palvelun määritelmä

Julkisen palvelun tehtävänannossa Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:ssä oleva nykyinen velvoite täyden palvelun ohjelmistoista korvataan ajanmukaisemmalla velvoitteella tuoda monipuolinen ja kattava televisio- ja radio-ohjelmisto jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Tehtävänantoon sisällytetään täydennys, jonka mukaan palveluja voidaan tarjota valtakunnallisesti ja alueellisesti. Lisäksi pykälään tehtäisiin lakitekkinen muutos siten, että käsite kaikissa televerkoissa korvataan ilmaisulla yleisissä viestintäverkoissa.

Julkisen palvelun ohjelmatoiminnan erityisiä tehtäviä täydennetään siten, että siihen kuuluisi kotimaisen kulttuurin, taiteen ja virikkeellisen viihteen säilyttäminen tuottamisen, luomisen ja kehittämisen rinnalla. Lisäksi ohjelmistoissa tulisi painottaa myös nuorille suunnattuja ohjelmistoja.

Julkisen palvelun ohjaus ja valvonta

Hallintoneuvoston tehtäviä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että sen roolia Yleisradion ylimpänä toimielimenä ja yhtiön toiminnan riippumattomuuden turvaajana vahvistetaan. Samalla tuotaisiin lain tasolle nykyinen käytäntö, jonka mukaan hallintoneuvosto arvioi ennakolta Yleisradion merkittävät uudet palvelut. Lisäksi toteutettaisiin laintasolla komission valtioneuvoston tiedonannon vaatimus ennakoarvioinnista.

Ennakoarviointi tulisi suorittaa merkittävistä ja olennaisista uusista palveluista ja toiminnoista. Arvioinnissa on keskeisellä sijalla se, että uuden palvelun vaikutukset esimerkiksi kilpailu- ja markkinaolosuhteisiin ja kuluttajiin arvioitaisiin kattavasti. Hallintoneuvoston tulisi arvioinnin perusteella tehdä päätös palvelun tai toiminnon aloittamisesta tai sen aloittamatta jättämisestä.

Tällä hetkellä hallintoneuvoston tulee antaa joka toinen vuosi kertomus eduskunnalle Yleisradion julkisen palvelun toteutumisesta. Eduskunnan harjoittaman omistajaohjauksen tehostamiseksi tämä raportointivelvollisuus säädettäisiin vuosittaiseksi.

Viestintäviraston tehtäviä ja roolia Yleisradion julkisen palvelun talouden valvonnassa ehdotetaan tarkistettaviksi. Viestintävirasto valvoisi Yleisradiolta laissa edellytetyjä toiminnan, aineistojen ja verkkopalveluiden eriyttämisvelvoitetta sekä sitä, että käytössä ei ole alihinnoittelua tai ristikkäistukia. Virasto valvoisi myös mainonnan ja sponsoinnin kiellon noudattamista. Lakiin sisällytettäisiin seuraamussäännökset. Yleisradion olisi toimitettava vuosittain kertomus toiminnastaan sekä tilinpäätösasiakirjansa Viestintävirastolle, joka antaisi niiden perusteella valtioneuvostolle lausunnon. Lausunto annettaisiin tiedoksi eduskunnan sille valiokunnalle, joka käsittelee Yleisradio Oy:tä koskevat asiat.

Julkisen palvelun rahoitus

Television käyttöön perustuvasta televisiomaksusta ehdotetaan luovuttavan vuoden 2013 alusta lähtien. Vuoden 2013 alusta rahoitus perustuisi valtion televisio- ja radiorahastolle valtion talousarviosta siirrettävään määrärahaan, joka on tarkoitettu Yleisradion julkisen palvelun kustannusten kattamiseen.

Vuodesta 2013 alkaen valtion talousarvioon on tarkoitus kerätä julkisen palvelun rahoitustarvetta vastaava määrä uudella yleisradioverolla. Uudesta verosta, sen perusteista ja määräytymisestä ja muista seikoista säädetään erillisellä lailla. Yleisradioveroa koskevaa lainsäädäntöä on valmisteltu valtioneuvoston ministeriössä ja sitä koskeva hallituksen esitys käsitellään yhdessä tämän esityksen kanssa. Veron tuotto tuloutetaan teknisesti valtion talousarvioon. Valtion talousarvioon sisällytetään julkisen palvelun rahoitustarvetta vastaava määrärahamomentti, jolla ei ole valtionalouden kehyksiin liittyviä vaikutuksia.

Yleisradion rahoituksen tasosta säädettäisiin valtion televisio- ja radiorahastosta annetussa laissa. Rahoituksen taso vuonna 2013 olisi 500 miljoonaa euroa. Yhtiö maksaa ra-

hastosta saamistaan varoista arvonlisäveron, jonka verokanta vuoden 2012 alussa on yhdeksän prosenttia. Vuodesta 2014 lähtien tasoa tarkistettaisiin vastaamaan vuotuista kustannustason muutosta. Tarkistuksen perusteena on indeksi, joka muodostuu yleisestä elinkustannusindeksistä, jonka painoarvo on yksi kolmasosa sekä ansiotasoindeksistä, jonka painoarvo on kaksi kolmasosaa. Lähdekohtana julkisen palvelun rahoituksen mitoituksessa on Yleisradion nykyisen palvelutason säilyttäminen. Rahoituksen tason tulee olla riittävä, jotta myös julkisen palvelun sisältötarjonnan kehittäminen voidaan turvata.

Muutos sekä rahoituksen tason että keräys-tavan osalta perustuu valtioneuvoston edellä mainittuun periaatepäätökseen.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset kansalaisiin

Televisiomaksuvelvollisuus on perustunut television käyttöön ja se on peritty kotitalouskohtaisesti kaikilta samansuuruisena. Televisiomaksun korvautuessa uudella henkilökohtaisella tuloihin perustuvalla yleisradioverolla maksurasituksen kohtaanto muuttuu. Yleistäen voidaan sanoa, että nykyiseen televisiomaksujärjestelmään verrattuna hyötyjinä ovat kaikki sellaiset yksinasujat, yksinhuoltajat sekä pienituloiset, jotka ovat tähän saakka maksaneet televisiomaksua. Kotitalouksissa, joissa asuu enimmäismäärän maksajia kaksi tai useampi, kotitalouden kokonaisuusmaksurasitus kasvaa jonkin verran nykyisestä. Uuden veron vaikutuksia kansalaisiin käsitellään tarkemmin yleisradioverosta annettavan hallituksen esityksen yhteydessä.

Yritysvaikutukset

Yleisradio

Ehdotuksella turvataan Yleisradion taloudelliset edellytykset huolehtia laissa säädettyistä julkisen palvelun tehtävistä ottaen huomioon teknologisen kehityksen mukanaan tuomat sisältöön, sisältöjen käyttöön ja

jakeluun ja mediamarkkinoihin liittyvät muutokset.

Yleisradion vuoden 2012 budjetin mukaan yhtiön toiminnasta arvioidaan syntyvän 442,5 miljoonan euron kulut sisältäen poistot ja rahoituskulut. Budjetissa on tulojen yhteismääräksi arvioitu 442,5 miljoonaa euroa, jolla yhtiön odotetaan saavuttavan nollatuloksen. Tuloista televisiomaksutuloja vuonna 2012 on budjetin mukaan 427,1 miljoonaa euroa (keräyskulujen ja arvonlisäveron jälkeen) ja muita tuottoja 15,4 miljoonaa euroa.

Vuonna 2013 Yleisradion käyttöön siirretään 500 miljoonaa euroa. Yhtiö maksaisi rahastosta saamistaan varoista arvonlisäveron yhdeksän prosentin verokannan mukaisesti (2012 verokanta). Näin ollen Yleisradion rahastosta saatavien tulojen veroton määrä on 458,7 miljoonaa euroa eli 31,6 miljoonaa euroa vuodelle 2012 budjetoitua enemmän. Muita tuloja arvioidaan olevan 10 miljoonaa euroa. Näillä tuotoilla rahoitetaan Yleisradion toiminnan 463,7 miljoonan euron kulut ja poistot. Kulut kattavat vuoden 2010 tasaisen julkisen palvelun toiminnan kustannukset kustannustason nousulla tarkistettuna sekä lisäpanostukset kotimaisen sisältötuotannon ostojen lisäämiseen sekä ohjelmistojen kehittämiseen. Lisäksi poistoista kertyy 30 miljoonan euron kulukirjaukset ja rahoituskulujen arvioidaan olevan kaksi miljoonaa euroa. Tulos muodostuisi viisi miljoonaa euroa voitolliseksi. Toiminnan kustannukset vaihtelevat vuosittain jonkin verran johtuen esimerkiksi urheilu- ja muista merkittävistä tapahtumista tai muista ohjelmistollisista painotuksista. Tarkoituksena kuitenkin on, että talous on keskimäärin tasapainossa. Vuodesta 2014 lähtien tehtävien indeksitarkistusten tarkoituksena on säilyttää rahoituksen taso yleistä kustannuskehitystä vastaavana.

Yleisradion talouden kehitystä ja tehtyjä säästötoimia on tarkemmin kuvattu edellä kohdassa 2.2. Säästötoimista huolimatta Yleisradio on eduskunnan edellyttämällä tavalla pyrkinyt ylläpitämään pääosin palvelutasonsa. Ehdotettu rahoitustaso sekä turvaa nykyiset palvelut että luo mahdollisuudet toiminnan pitkäjänteiselle kehittämiselle ja palvelun laadun ylläpitämiselle. Rahoituksen turvin pystytään myös tekemään tarpeelliset investoinnit muun ohella tieto- ja viestintä-

tekniikkaan ja television teräväpiirtotekniikkaan sekä panostamaan lisääntyvään laajakaistajakeluun. Investoinnit ovat välttämättömiä myös toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi normaaliaikoina kuin poikkeusoloihin varautumisessakin.

Yleisradion kokonaiskuluista ohjautuu vuonna 2012 ohjelmatoimintaan 81 prosenttia, teknologiaan 15 prosenttia ja tukitoimintoihin neljä prosenttia. Jatkossa ne painottuvat entistä enemmän ohjelmatoimintaan ja ohjelmatoimintaan liittyvään teknologiaan. Ohjelmatoiminnan kustannukset jakautuvat vuonna 2010 eri ohjelmistojen kesken seuraavasti: uutis- ja ajankohtaisohjelmisto 31 prosenttia, urheilu 16 prosenttia, asiaohjelmisto 13 prosenttia, kulttuuri 22 prosenttia ja viihde (sisältäen viihteen, lastenohjelmat ja populaarimusiikin) 18 prosenttia.

Ehdotettu rahoituksen taso turvaa omalta osaltaan Yleisradion roolin kansallisena sisältöjen tarjoajana ja suomalaisen sisältötuotannon edistäjänä. Yleisradion mahdollisuudet muun ohella ohjelmaostojen lisäämiseen ulkopuolisilta tuotantoyhtiöiltä ja kotimaisen musiikin määrän kasvattamiseen ohjelmissa parantuvat. Rahoitustaso auttaa turvaamaan Yleisradion nykyisen alueellisen verkon toiminnan ja parantaa mahdollisuuksia ylläpitää monipuolista urheilutarjontaa vapaasti vastaanotettavilla kanavilla. Kehittämistoimet näkyvät myös esimerkiksi uusien ohjelmien ja palveluiden muodossa.

Rahoituksen keräystavan siirtymävaiheeseen liittyy erityisiä vaikutuksia Yleisradion talouteen vuosina 2012 ja 2013. Siirtymävaiheen vaikutuksia valtion televisio- ja radio-rahaston varojen kertymään selvitetään jäljempänä. Muutoksesta johtuen Yleisradiolle voidaan maaliskuussa 2012 hyväksytyyn rahastonkäyttösuunnitelman mukaan vuonna 2012 tilittää rahastosta kassaperusteisesti noin 338,9 miljoonaa euroa, joka on 122,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin tilanteessa, jossa muutosta ei tapahtuisi. Koska Yleisradio on laatinut oman tulossuunnitelmansa suoriteperusteisesti, ei muutos sinänsä vaikuta yhtiön vuoden 2012 tulossuunnitteluun, jos televisiomaksun maksukanta säilyy nykytasolla. Koska televisiomaksu ovat ennakkomaksuja, Yleisradiolla on taseessaan niistä koostuvaa velkaa vuoden 2011 lopussa noin

94,2 miljoonaa euroa. Edellä mainittuun käyttösuunnitelmaan antamassaan lausunnossa Yleisradio toteaa kuitenkin, että yhtiön taseessa olevat televisiomaksuennakot yhdessä käyttösuunnitelman mukaisen tulokertymän kanssa riittää yhtiön vuoden 2012 budjetin mukaiseen maksutuottoon. Arvonlisäveron huomioiden vaje on noin 22 miljoonaa euroa ja sen toteutuminen vaarantaa kokonaan tai osittain yhtiön vuoden 2012 nollatulostavoitteen.

Muutos vaikuttaa olennaisesti yhtiön maksuvalmiuteen. Yhtiön tarkoituksena on hankkia vierasta pääomaa kattamaan syntyvää likviditeettivajetta. Vieraan pääoman tarpeen arvioidaan olevan noin 120–150 miljoonaa euroa, ja sen korkokustannus vuonna 2012 on noin 0,5 miljoonaa euroa. Vaje voi kasvaa vielä vuoden 2013 alkupuolella riippuen siitä, miten rahastosta maksatetaan suorituksia Yleisradiolle. Vieraan pääoman takaisinmaksaminen suunnitellaan osaksi yhtiön rahan käyttösuunnitelmia siten, että se tapahtuu mahdollisimman nopeasti korkokulujen minimoimiseksi. Todennäköistä kuitenkin on, että takaisinmaksaminen kestää useamman vuoden.

Mediamarkkinoilla toimivat yritykset

Joukkoviestinnän markkinoita on tarkemmin kuvattu edellä kohdassa 2.2. Yleisradion julkinen palvelu yhdessä kaupallisen mediatarjonnan kanssa muodostaa monipuolisen, moniarvoisen ja tasapainoisen sisältöpalvelujen tarjonnan kokonaisuuden.

Yleisradio sisältötarjontaa kilpailee katselijoiden ja kuuntelijoiden ajankäytöstä muun sisältöpalvelutarjonnan kanssa. Yhtiön rahoituksen turvaaminen parantaa sen mahdollisuuksia tarjota laadukkaasti julkisen palvelun tehtävän mukaisia sisältöpalveluja kaikille ja ehdotuksilla turvataan rahoituksen taso enustettavasti, mutta vain kustannustason nousun turvaavasti. Kaupallisesti toimivien sisältöpalvelujen tarjoajien taloudelliset toimintaedellytykset vaihtelevat yleisen taloudellisen kehityksen mukaisesti. Heikossa markkinatilanteessa ne joutuvat sopeuttamaan toimintaansa niukkeneviin resursseihin. Vastaavasti suotuisassa markkinatilanteessa ne voivat ha-

lutessaan vahvasti panostaa toiminnan kehittämiseen.

Yleisradion tarjoaman julkisen palvelun sisällöstä ja järjestämisestä säädetään laissa ja yhtiöllä on velvoite tarjota julkista palvelua kaikille yhtäläisin ehdoin. Muilla sisältöpalvelun tarjoajilla tällaisia lainsäädännöllisiä rajoitteita ei ole, vaan ne voivat koostaa sisältötarjontansa ja järjestää toimintansa kaupallisista lähtökohdista liiketaloudellisin perustein. Televisio- ja radiotoiminnan toimiluvilla on toimiluvanhaltijoiden toimintaa ohjaava tarkoitus, mutta toimilupaehdot eivät olennaisesti rajoita toimiluvanhaltijoiden mahdollisuuksia tehdä ohjelmisto- ja sisältöpäätöksiä liiketaloudellisista lähtökohdista.

Yleisradion osuus suomalaisesta sisältötuotannosta on merkittävä. Esimerkiksi suomalaisen television sisältötuotantomarkkinat ovat noin 180 miljoonaa euroa. Tästä 72 prosenttia on Yleisradion itse tuottamaa ohjelmistoa ja noin 20 prosenttia Yleisradion riippumattomilta ohjelmantuottajilta ostettua. Vuonna 2012 säästötoimista johtuen riippumattomien sisällöntuottajien osuus on pudonnut tilapäisesti 15 prosenttiin. Toimitetusta radiosisällöstä Yleisradion osuus puolestaan on 90 prosenttia. Yhtiön tuloista noin 60 miljoonaa euroa vuodessa puolestaan ohjautuu kotimaiseen luovaan talouteen ja sen kotimaisille tekijöille. Rahoituksen tason vakiinnuttaminen mahdollistaa lisäpanostukset erityisesti kotimaiseen sisältötuotantoon ja tätä kautta kotimaisen luovan talouden yrityksille ja henkilöille.

Maksuvelvolliset yritykset ja yhteisöt

Televisiomaksun maksuvelvollisuus on kohdistunut myös elinkeinonharjoittajiin sekä yrityksiin ja muihin yhteisöihin toimipaikkakohtaisesti. Yritys- ja yhteisötunnuksen omaavia maksajia on 27 600 kappaletta ja niillä on noin 41 600 voimassa olevaa televisiomaksuilmoitusta. Yritysten ja yhteisöjen maksamista televisiomaksuista kertyy vuosittain noin 10 miljoonaa euroa eli kaksi prosenttia televisiomaksujen kokonaiskertymästä. Televisiomaksun korvautuessa uudella myös yrityksiin ja muihin yhteisöihin kohdistuvalla yleisradioverolla maksurasituksen kohtaanto muuttuu, koska maksuvelvollisuus

perustuu liikevaihtoon eikä tietyn laitteen omistukseen. Kokonaisuudessaan yhteisömaksajien maksurasitus nousee nykyisestä 10 miljoonasta 22 miljoonaan euroon. Uuden veron vaikutuksia yrityksiin ja muihin yhteisöihin käsitellään tarkemmin yleisradioverosta annettavan hallituksen esityksen yhteydessä.

Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen

Valtion televisio- ja radiorahasto

Valtion televisio- ja radiorahastolle vahvistettiin 8 päivänä maaliskuuta 2012 käyttösuunnitelma ajalle 1 päivästä tammikuuta 31 päivään joulukuuta 2012. Käyttösuunnitelma korvasi aiemman 21 päivänä joulukuuta 2011 kuudelle ensimmäiselle kuukaudelle vahvistetun käyttösuunnitelman. Käyttösuunnitelmaa saatetaan joutua tarkastelemaan uudelleen loppuvuonna 2012, mikäli vireillä olevat lainsäädäntömuutokset, Viestintäviraston toiminnan sopeutus tai televisiomaksukannan kehitys antavat siihen aiheita.

Vahvistetun käyttösuunnitelman mukaan kassaperusteinen televisiomaksutuloarvio vuodelle 2012 on 356,3 miljoonaa euroa (vuoden 2012 valtion talousarvioesityksessä 473 miljoonaa euroa). Yleisradiolle arvioidaan tilitettävän maksettavaksi noin 338,8 miljoonaa euroa (461 miljoonaa euroa). Tähän sisältyy yhdeksän prosentin arvonnalisävero (verokanta 2012), jonka yhtiö joutuu maksamaan rahastosta saamista varoista. Televisiomaksujen perinnästä ja televisiomaksutarkastuksesta Viestintävirastolle aiheutuvat kustannukset ovat noin 10,7 miljoonaa euroa (11 miljoonaa euroa). Lisäksi käyttösuunnitelmaan sisältyy 1,0 miljoonan euron määräraha televisiomaksujärjestelmän muutokseen. Siitä on tarkoitus maksaa menoja, joita syntyy nykyisen järjestelmän sopeuttamisesta tulevaan uudistukseen.

Rahoituksen keräystavan siirtymävaiheeseen liittyy erityisiä vaikutuksia rahaston varainkäyttöön etenkin vuosina 2012 ja 2013. Maksuvelvollisuuden päätyminen 31 päivänä joulukuuta 2012 vähentää vuoden 2012 televisiomaksukertymää arviolta noin 100,2 miljoonalla eurolla. Lisäksi televisiomaksun

maksajien määrän vähenemisen vaikutuksen arvioidaan olevan 16,5 miljoonaa euroa. Kassaperusteisen kertymän arvioidaan näin ollen olevan 116,7 miljoonaa euroa vähemmän kuin tilanteessa, jossa muutosta ei tapahtuisi. Kertymän pienenemisestä, kulujen tilapäisestä kasvusta ja toiminnan sopeuttamisesta aiheutuviin menoihin varautumisesta johtuen Yleisradiolle voidaan puolestaan tiilittää 122,2 miljoonaa euroa vähemmän.

Rahaston käyttösuunnitelman mukainen vuodelle 2013 siirtyvä loppusaldo on arviolta 11,4 miljoonaa euroa. Saldo sisältää noin 6,4 miljoonan euron varauksen jo maksettujen, vuodelle 2013 kohdistuvien maksujen palauttamiseen. Lisäksi palautettaviksi jäävät aikaisemmilta vuosilta kertyneet maksajien irtisanomista televisiomaksuista muodostuneet erät, joita ei ole voitu palauttaa. Palautuksia arvioidaan maksettavan 190 000 maksajalle yhteensä noin 6,4 miljoonaa. Rahaston loppusaldo on tavanomaista suurempi myös sen takia, että rahaston varoista katetaan vuonna 2013 erityisiä menoja, jotka liittyvät esimerkiksi henkilöstön sopeuttamiseen ja muuhun järjestelmän alasajoon.

Vuodesta 2013 alkaen rahastoon siirretään valtion talousarviosta valtion televisio- ja radiorahastosta annetussa laissa säädetty Yleisradion julkisen palvelun rahoittamiseen tarkoitettu määrä, joka maksetaan yhtiön rahoitustarpeen mukaisesti kokonaisuudessaan yhtiölle. Lisäksi rahastoon arvioidaan vuonna 2013 kertyvän suorituksia vuoden 2012 lopussa maksamattomista televisiomaksuista noin yhdeksän miljoonaa euroa. Suorituksia kertyy saatavien vanhenemissäännöstä johtuen vähenevässä määrin aina vuoteen 2018 asti.

Vuodesta 2013 lähtien rahaston hallinnointiin liittyvät kulut muodostuvat tilintarkastuksesta, rahaston kirjanpidon ja maksuliikenteen hoidosta sekä muista vastaavista hallinnointikuluisista, joiden arvioidaan olevan vuosittain noin 100 000 euroa. Rahastosta katettaisiin myös televisiomaksujärjestelmän alasajosta vuoden 2012 jälkeen syntyvät kustannukset, joita syntyy muun ohella maksujen palautuksista, saatavien perinnästä ja tietojärjestelmän ylläpidosta. Tällaisia kustannuksia arvioidaan kertyvän yhteensä viisi miljoonaa euroa vuoteen 2018 asti. Rahastos-

ta katetaan myös Yleisradio Oy:stä annetun lain 6 a §:n mukaisten ennakkoarviointien valmisteluun liittyvät palkkiot, joiden suuruus riippuu tehtävien ennakkoarviointien määrästä. Käytännössä muut menot kuin Yleisradion käyttöön osoitettu määräraha voidaan toistaiseksi kattaa rahastoon kertyvien televisiomaksujen tuotosta.

Valtion talousarvio

Valtion televisio- ja radiorahasto on osa valtionaloutta, mutta valtion talousarvion ulkopuolella. Voimassa olevassa järjestelmässä televisiomaksut on tuloutettu suoraan rahastoon. Vaikka rahasto on talousarviomenettelyn ulkopuolella, eduskunta ohjaa varojen käyttöä lainsäädäntövallallaan valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain kautta. Vuodesta 2013 alkaen valtion talousarvioon sisällytetään määräraha, jolla siirretään rahastoon valtion televisio- ja radiorahastosta annetussa laissa säädetty määrä. Määrärahaa ei sisällytetä valtionalouden kehykseen. Sitä saa käyttää Yleisradion julkisen palvelun kustannusten kattamiseen.

Tätä rahoitusta vastaava määrä on tarkoitus kerätä uudella yleisradioverolla, joka tuloutetaan teknisesti valtion talousarvioon. Yleisradioveron vaikutuksia valtionalouteen käsitellään tarkemmin hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi yleisradioverosta sekä laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Määrärahan suuruus vuonna 2013 on 500 miljoonaa euroa. Määrärahaa tarkistetaan vuosittain kustannustason nousua vastaavasti.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Vaikutukset Viestintävirastoon

Viestintävirasto on asettanut 10 päivänä tammikuuta 2012 valtioneuvoston periaatepäätökseen perustuen televisiomaksujärjestelmien ja toimintojen sopeutushankkeen tarvittavine johtamis- ja muine resurssineen ohjaamaan ja koordinoimaan sopeutuksen käytännön toteutusta. Projektin painopisteinä ovat televisiomaksujen operatiivinen sekä tarvittava henkilöstö- ja taloudellinen sopeu-

tus. Sopeutus toteutetaan yhteistoiminnassa viraston henkilöstön kanssa yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain mukaisesti (651/1988).

Sopeutuksen henkilöstövaikutukset ovat Viestintävirastossa merkittäviä. Työvoiman vähentämistarve kohdistuu viraston televisiomaksuhallinnon koko henkilöstöön. Henkilöstöressurssitarve säilyy ennallaan vuoden 2012 loppuun. Viestintävirasto hankkii henkilöstön sopeutustoimiin asiantuntijatukea muun muassa koulutus- ja työhaun avustamistehtäviin.

Muutokset johtavat Viestintävirastossa suoraan 42 vakituisen ja kokoaikaisessa palvelussuhteessa olevan ja 63 sivutoimisen osa-aikaisessa vakinaisessa virkasuhteessa olevan televisiomaksutarkastajan irtisanomistarpeeseen. Sivutoimisten televisiomaksutarkastajien osalta palvelussuhteet tulisi irtisanoa siten, että irtisanomisaika päättyy heidän osaltaan 31 päivänä joulukuuta 2012 eli samalla hetkellä kuin televisiomaksujen tarkastus päättyy. Kokoaikaisen henkilöstön osalta irtisanomistarve jaksottuu vuosille 2012–2018.

Ennen mahdollisia irtisanomisia muutoksen kohteena olevalle henkilöstölle pyritään löytämään uusia tehtäviä muualta Viestintäviraston palveluksesta valtion virkamieslain (750/1994) mukaisesti sekä tuetaan heidän uudelleensijoittautumistaan muualle valtionhallintoon valtioneuvoston henkilöstön aseman järjestämisestä organisaation muutostilanteesta antaman periaatepäätöksen mukaisesti. Käytännön tasolla uusien tehtävien etsiminen ja uudelleensijoittautumisen tukeminen koskevat lähinnä kokoaikaista henkilöstöä. Sivutoimiset televisiomaksutarkastajat ovat pääosin sellaisia henkilöitä, joilla on jo kokoaikainen virkasuhde muualla valtion palveluksessa. Näin ollen he eivät voisi ottaa vastaan muuta kuin osa-aikaisen sivutoimisen virkasuhteen menettämättä kokoaikaista virkaansa muualla valtiolla. Tällaisia sivutoimisia tehtäviä ei televisiomaksutoiminnan päättyessä ole enää Viestintävirastossa, eikä sellaisia ole juurikaan tarjolla muualla valtionhallinnossa.

Televisiomaksuhallinnon henkilöstön mahdollisen irtisanoutumisen tai muuhun valtionhallinnon työpaikkaan uudelleensijoittau-

tumisen varalle varaudutaan käyttämään myös henkilöstönvuokrausyritysten palveluja tai määräaikaiseen palvelussuhteeseen otettavaa lisätyövoimaa työtehtävien loppuunsaattamiseen vuoden 2012 puolella. Näiden hankkeiden kustannukset on otettu huomioon vuodelle 2012 valmisteltavassa televisio- ja radiorahaston käyttösuunnitelmaan.

Ennen vuotta 2013 syntyneiden maksuvelvoitteiden perintä ja ulosottoimet jatkuvat saatavien vanhenemisajan loppuun vuoteen 2018. Saatavia tietokannassa arvioidaan olevan vuoden 2013 alussa noin 20 miljoonaa euroa. Takautuvista maksuista ja tarkastusmaksuista tehtyjen valitusten valitusprosessit ovat vuoden 2013 puolella kesken. Hallinto-oikeuksissa sekä yksityishenkilöiden velkajärjestelyohjelmissa olevien asiakkaiden saatavien (noin 500 000 euroa) perintä on kesken. Koska perintätoimien kohteena olevia asiakkaita on vielä lukuisia vuoden alkupuolella 2013, joudutaan näiden asiakkaiden hoitamiseksi tarvittavia puhelin-, sähköposti- ja kirjepalveluja jatkamaan mittavassa määrin vielä 2013 alkuvuoden ajan.

Maksujen palautusten käsittelyä ja edellä mainittuja muita tehtäviä varten viraston henkilöressurssitarve vuodelle 2013 on arviolta 15 henkilötyövuotta painottuen vuoden 2013 alkupuolelle. Vuoden 2013 jälkeen perintätoimien hoito ja siten henkilöressurssitarve vähenevät voimakkaasti. Tämän lisäksi laskutettavia rahaston hallinnointikuluja ovat rahaston kirjanpito- ja maksuliikejärjestelmästä sekä taloushallinnon työpanoksesta aiheutuvat kulut.

Vuosien 2013–2018 televisio- ja radiorahaston käyttösuunnitelmissa on tarpeen varautua siihen, että televisiomaksuhallinnon virkamiesten ja työntekijöiden palvelussuhteiden päättymisen siirtyä osittain vuoden 2013 puolelle, ja joidenkin henkilöiden osalta vuosille 2014–2018. Tämä johtuu edellä esille tuodusta toiminnan osittaisesta jatkamistarpeesta vuosina 2013–2018. Tällöin Viestintäviraston on joka tapauksessa suoritettava ainakin osalle televisiomaksujärjestelmien ja toimintojen päättymisen johdosta irtisanottavalle henkilöstölle virka- ja työehtosopimusten mukaista normaalia palkkaa sekä irtisanomisaajan palkkoja vielä vuosina 2013–2018.

Muut vaikutukset

Julkilausumassa ja valtioneuvoston periaatepäätöksessä on todettu, että hallintoneuvoston suorittaman ennakoarvioinnin valmistelusta vastaisi liikenne- ja viestintävaliokunnan yhteyteen eduskunnan määräämä virkamies. Virkamiehen tehtävänä on avustaa hallintoneuvostoa ennakoarvioinnin valmistelussa. Tehtävän palkkio maksettaisiin rahaston varoista.

Mikäli eduskunta päättää tarkistaa työjärjestystään edellä esitetyn toteuttamiseksi, on sillä vaikutusta eduskunnan henkilöresursseihin.

Tarvittavien henkilöressurssien määrä riippuu siitä, missä määrin ehdotetun 6 a §:n mukaisia ennakoarviointeja tulee tehtäväksi. Toistaiseksi on toteutettu vain yksi ennakoarviointi, jota on kuvattu edellä kohdassa 2.2.

Tehtävän järjestämisessä olisi hyvä huomioida, että tehtävään määrätyn virkamiehen tulisi tarpeen vaatiessa pystyä irrottautumaan valiokunnan työstä ennakoarvioinnin suorittamiseksi. Tästä johtuen lisäressurssien tarve on ilmeinen, jotta valiokunnan työskentely voidaan turvata.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Yleisradion lakisääteisenä tehtävänä on tuoda julkisen palvelun sisältöpalvelut kaikkien saataville yhtäläisin ehdoin. Voidakseen palvella yhteiskunnan demokraattisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tarpeita yhtiön on tarjottava kaikkia yleisryhmiä palvelevaa mahdollisimman monipuolista ohjelmistoa. Näin ollen yhtiön taloudellisten resurssien turvaaminen hyödyttää kaikkia suomalaisia. Jokainen suomalainen voi hyödyntää Yleisradion palveluita, kehittää ja sivistää itseään asuinpaikasta, varallisuudesta tai kielestä riippumatta. Julkisen palvelun tarjonnassa korostuvat yhtäläiset perusteet kansalliskielillä tarjottaville palveluille, erityisryhmät, vähemmistöt sekä muita kieliryhmiä edustavat vastaanottajat. Yleisradiolla on ainoana mediarytyksenä velvollisuus ottaa huomioon näiden ryhmien tarpeet, vaikka tällainen toiminta ei olisi taloudellisesti kannattavaa. Muutoinkin yhtiöllä on velvollisuus tuottaa julkisen palvelun ohjelmistoa ja palveluita

sekä edistää sananvapautta monipuolisesti moniarvoisuutta ja kansalaiskeskustelua tukien tarjoten myös sellaisia ohjelmatyyppejä, jotka eivät ole kaupallisten toimijoiden näkökulmasta kiinnostavia. Rahoituksen tason varmistamisella ja muilla muutoksilla turvataan palvelujen toteutuminen myös jatkossa.

Yleisradio toimii nykyisin sekä valtakunnallisesti että alueellisesti. Ehdotuksessa huomioidaan myös mahdollisuudet alueellisten palveluiden kehittämiseen ja sitä kautta parannetaan mahdollisuuksia alueellisten sisältöpalveluiden tarjonnalle.

Julkisen palvelun televisio- ja radiotoiminta siihen liittyvine palveluineen edistää omalta osaltaan kansallisen identiteetin, kulttuurin, kielten ja osaamisen erikoislaadun kehittymistä. Julkisen palvelun laatuun tähtäävä ohjelmatarjonta parantaa tarjonnan laatua läpi koko toimialan. Julkinen palvelu yhdessä vahvan kaupallisen sisältötarjonnan kanssa muodostavat tasapainoisen, monipuolisen ja vahvan kansallisen sisältöpalvelujen tarjonnan. Julkisen palvelun koko tarjonnan laatua parantava vaikutus voi toteutua vain, jos julkiset kanavat ovat riittävän vahvoja. Yleisradion hallussa on myös historiallisesti merkittävä puheiden, tapahtumien ja ajankuvan arkisto. Ehdotetuilla muutoksilla huolehditaan siitä, että julkisen palvelun toimintaedellytykset säilyvät.

Tietoyhteiskuntakehitys vaikuttaa myös julkisen palvelun sisältöön ja sen tuottamiseen edellytyksiin. Ehdotuksella saatetaan Yleisradion toimintaedellytykset sellaiselle tasolle, että sen on mahdollista hyödyntää teknologisen kehityksen tarjoamat mahdollisuudet tarjota julkista palvelua, joka vastaa tietoyhteiskunnan käyttäjien muuttuviin tarpeisiin. Tietoyhteiskuntakehitys mahdollistaa julkisen palvelun tarjonnassa eri käyttäjäryhmien tarpeiden entistä paremman huomioonottamisen sekä uudenlaisten palveluiden ja sisältöjen kehittämisen. Kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia on myös mahdollista lisätä julkisen palvelun puitteissa esimerkiksi sosiaalisen median kautta. Samalla kuitenkin huolehditaan siitä, että sisältöpalveluita on mahdollista vastaanottaa ja käyttää tavanomaisilla vastaanottotavoilla ja yleisesti käytössä olevilla päätelaitteilla.

Rahoituksen tason varmistamisella huolehditaan myös siitä, että kaikkia kansalaisia palveleva viestintäjärjestelmä on toimintavarma myös normaaliajan häiriötilanteissa.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja –aineisto

Tausta

Suomalaisen julkisen palvelun kehittämistä on 2000-luvulla tehty kolmen työryhmän toimesta. Helmikuussa 2001 asetettiin niin sanottu Backmanin työryhmä, joka teki ehdotuksensa vuonna 2001. Toukokuussa 2003 asetettiin niin sanottu Niemelän työryhmä, joka antoi väliraporttinsa 2003 ja loppuraportin 2004. Helmikuussa 2008 asetettiin niin sanottu Lintilän työryhmä, joka teki ehdotuksensa vuonna 2009.

Backmanin työryhmä selvitti toimeksiantonsa mukaisesti televisiotoiminnan toimintaedellytysten parantamista konvergoituvassa toimintaympäristössä ja tarkasteli julkisen palvelun määrittelyn rajausta. Ehdotusten pohjalta kaupallisten televisioyhtiöiden maksaman julkisen palvelun rahoittamiseen kanavoitun toimilupamaksun taso puolitettiin ja digitaalinen lähetystoiminta vapautettiin toimilupamaksusta vuoteen 2010 asti. Toimilupamaksusta luovuttiin siirryttäessä kokonaan digitaaliseen televisiolähtämiseen vuonna 2007. Lisäksi Yleisradion mahdollisuudesta televisiomainontaan luovuttiin ja julkisen palvelun tehtävä laajennettiin koskemaan myös uusia jakeluteitä. Ehdotuksiin liittyi myös televisiomaksun korottamiseen liittyviä periaatteita. Vuoden 2005 alusta maksua sovittiin korotettavaksi inflaatiota vastaavasti lisätynä yhdellä prosenttiyksiköllä siihen saakka, kunnes päällekkäinen analoginen ja digitaalinen lähettäminen loppuisi. Työryhmän ehdotuksia koskeva hallituksen esitys lainsäädäntömuutoksista (HE 2001/241 vp) annettiin kesäkuussa 2002 ja muutokset tulivat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2002. Televisiomaksua korotettiin ehdotuksen mukaisesti.

Niemelän työryhmän tehtävänä oli muun ohessa laatia ehdotus Yleisradion rahoituksen järjestämisestä siirryttäessä kokonaan digi-

taaliseen televisiotoimintaan. Lisäksi työryhmä arvioi julkisen palvelun määrittelyn ja Yleisradion täyden palvelun tehtävän ajankäytöstä sekä yhtiön hallintomallin kehittämistä. Työryhmä piti televisiomaksuun perustuvaa rahoitusta edelleen parhaana tapana rahoittaa julkista palvelua. Televisiomaksua esitettiin korotettavaksi edellä mainitun työryhmän perusteilla aina 2010 asti. Samalla toimilupamaksusta luovuttaisiin. Työryhmän ehdotuksiin liittyi myös muutoksia Yleisradion hallintomalliin, muun ohella ulkopuolinen hallitus, sekä pienehköjä muutoksia julkisen palvelun määrittelyyn. Työryhmän ehdotuksia koskeva hallituksen esitys lainsäädäntömuutoksista (HE 2005/43 vp) annettiin elokuussa 2005 ja muutokset tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006. Televisiomaksujen korotukset toteutettiin edellä mainittujen periaatteiden mukaan.

Lintilän työryhmän tehtävänä oli tehdä ehdotuksia julkisen palvelun määrittelystä ja laajuudesta sekä Yleisradion rahoituksen järjestämisestä. Työryhmän esitti julkisen palvelun rahoitusjärjestelmän uudistamista siten, että rahoitus perustuisi uuteen julkisen palvelun mediamaksuun, jota perittäisiin kaikilta asutokunnilta sekä sellaisilta yrityksiltä ja muilta yhteisöiltä, jonka liikevaihto ylittää 0,4 miljoonaa euroa. Lisäksi työryhmä esitti julkisen palvelun määrittelyyn pienehköjä täsmennyksiä sekä hallintoneuvoston aseman ja tehtävien täsmentämistä eräiltä osin. Osana ehdotusten jatkovalmistelua sosiaali- ja terveysministeriö asetti lokakuussa 2009 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää yleisradiomaksun vaikutukset pienituloisiin ja arvioida mahdolliset kompensatioiden mittaluokat sekä esittää kompensatioiden toteutustavat. Työryhmä ei jättänyt loppuraporttia, vaan sen työ raukesi maaliskuussa 2010. Lintilän työryhmän ehdotuksia ei toteutettu vuonna 2011 päättyneellä vaalikaudella.

Asian valmistelu kuluvalla hallituskaudella

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan Yleisradion rahoituksen malli ja keräystapa uudistetaan eduskuntaryhmien yhteisen vuonna 2010 hyväksytyyn kannanoton mukaisesti. Hallitusohjelman menosäätöissä on lisäksi esitetty televisiomaksujen

tarkastamisesta luopumisesta syntyvä 11 miljoonan euron säästö.

Hallitusohjelmassa viitatus vuoden 2010 kannanoton mukaan rahoituksen tason on oltava riittävä (480 miljoonaa euroa veroineen vuonna 2010). Kannanoton mukaan toiminta rahoitetaan televisiomaksuilla siihen saakka, kunnes uusi järjestelmä otetaan käyttöön. Valmistelun tavoitteena on luoda rahoitus- ja hallintomalli, joka pitkäjänteisesti turvaa Yleisradion julkisen palvelun kehittämisen ja riippumattomuuden nykyisen kaltaisessa laajuudessa. Maksujärjestelmän sosiaalinen oikeudenmukaisuus on otettava huomioon. Valmistelussa on tärkeää tarkastella myös Yleisradion hallintoa ja julkisen palvelun tehtävän määrittelyä. Kannanoton mukaan on tärkeää, että kokonaisuudistukselle tavoitellaan parlamentaarista tukea

Kuluvalla vaalikaudella uudistusta on valmisteltu asunto- ja viestintäministeri Krista Kiurun johdolla yhteistyössä eduskuntaryhmien puheenjohtajien kanssa. Eduskuntaryhmien puheenjohtajat sopivat 16 päivänä joulukuuta 2011 asunto- ja viestintäministeri Krista Kiurun kanssa pitämässään kokouksessa Yleisradion julkisen palvelun rahoituksen uudistamisesta ja siihen liittyvistä muista muutoksista. Uudistuksesta on annettu eduskuntaryhmien puheenjohtajien hyväksymä julkilausuma sekä valtioneuvoston periaatepäätös, jotka sisältävät uudistuksen keskeiset linjaukset julkisen palvelun rahoituksen, sen ohjauksen ja valvonnan sekä julkisen palvelun määrittelyn suhteen.

Tämän esityksen ehdotukset perustuvat edellä mainittuun julkilausumaan ja valtioneuvoston periaatepäätökseen. Julkisen palvelun rahoituksen muutokseen liittyvät esitys uuden yleisradioveron perimiseksi on valmisteltu valtioneuvoston ministeriössä.

Uudesta yleisradioverosta, sen perusteista ja määräytymisestä ja muista seikoista säädetään erillisellä lailla. Veron tuotto tuloutetaan teknisesti valtion talousarvioon. Valtion talousarvioon sisällytetään julkisen palvelun rahoitustarvetta vastaava määrärahamomentti, jolla ei ole valtiontalouden kehyksiin liittyviä vaikutuksia. Menettely on perusteltu Yleisradion toiminnan riippumattomuuden turvaamiseksi

Televisiomaksujärjestelmän käytännön lakkauttamiseen liittyvistä toimenpiteistä vastaa Viestintävirasto.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunto 88 eri taholta, minkä lisäksi esitysluonnos on ollut saatavilla liikenne- ja viestintäministeriön verkkosivuilla. Lausuntonsa toimittivat oikeusministeriö, valtioneuvostonministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Kilpailuvirasto, Viestintävirasto, Tietosuojavaltuutettu, Romaniasiain neuvottelukunta, Svenska Finlands Folkting, Kansallinen audiovisuaalinen arkisto, Sanoma Oyj, MTV Media, TS-Yhtymä Oy, Keski-suomalainen Oyj, Elisa Oyj, Yleisradio Oy, Suomentien keskusliitto ry, Radiomedia ry, Suomen audiovisuaalisen alan tuottajat SATU ry, Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys TUOTOS ry, AVEK/Kopiosto ry, Gramex ry, Electronic Frontier Finland ry, Suomen Journalistiliitto – Finlands Journalistförbund ry, Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat – Finlands Dramatiker och Manusförfattare ry, Suomen elokuvaäänti, Suomen elokuvaohjaajaliitto SELO ry, Suomen Näyttelijäliitto – Finlands Skådespelareförbund ry, Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry Teme, Palkansaajajärjestö Pardia ry, Svenska hörselbundet rf, Kuuloliitto ry, Kuurojen Liitto ry, Näkövammaisten Keskusliitto ry, Erilaisien oppijoiden liitto ry, Suomen Kiinteistöliitto ry, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, Vapaan Sivistystyön yhteisjärjestö ry, Kansanvalistusseura ja Tampereen yliopisto. Lisäksi Canal Digital Oy, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos ja Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ilmoittivat, että niillä ei ole huomautettavaa. Seuraavassa on esitetty pääkohdat lausunnoissa esitetyistä näkemyksistä. Osa lausunnonantajista esitti näkemyksiään myös luonnokseen hallituksen esitykseksi laiksi yleisradioverosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Oikeusministeriö on lausunnossaan todennut, että Yleisradion hallituneuvoston asioiden valmistelusta eduskunnan piirissä ei tulisi säätää Yleisradio Oy:stä annetussa laissa.

Eduskunnan toiminnasta säädetään perustuslain 4 luvussa. Perustuslain 52 §:n mukaan tarkempia säännöksiä muun muassa eduskunnan toimielimistä ja eduskuntatyöstä annetaan eduskunnan työjärjestyksessä. Tästä syystä ehdotuksesta on poistettu 6 b §, joka koski Yleisradion hallintoneuvoston suorittaman uusien merkittävien palveluiden ennakkoarvioinnin valmistelua eduskunnan kansliatoimikunnan määräämän virkemiehen toimesta. Lakiehdotuksen 6 a §:n perusteluita on muokattu vastaavasti. Perusteluja on myös täydennetty viittaamalla tarpeeseen tarkistaa eduskunnan työjärjestyksestä tältä osin. Oikeusministeriö on lisäksi esittänyt eräitä lainsäädäntötekniisiä huomioita, jotka on huomioitu.

Valtionvarainministeriön lausunnossa on todettu, että yleisradioveroa koskevassa lakiehdotuksessa veron perusteet on pyritty asettamaan siten, että valtioneuvoston periaatepäätöksessä asetettu tuottotavoitteet saavutetaan, jolloin verotuskustannusten ylittävä osa 500 miljoonaa euroa olisi sama kuin valtion televisio- ja radorahastolle Yleisradion julkisen palvelun kustannusten kattamiseen valtion talousarvioon otettava määrärahaa suorittettava määrä. Lausunnossa todetaan edelleen, että yleisradioveroon perustuva, rahastolle valtion talousarviosta siirrettävää määrärahaa käsiteltäisiin talousarviossa kehyksen ulkopuolisena menona. Näin poikettaisiin tähänastisesta käytännöstä käsitellä valtion ("korvamerkittyihin") verotuloihin perustuvia määrärahoja kehykseen kuuluviina.

Viestintävirasto esittää lausunnossaan, että julkisen palvelun valvontatehtävien täsmenämiseksi ja valvonnan käytännön toteuttamiseksi säännöksiä tulisi selkiyttää ja perusteluja tarkentaa. Viestintävirasto kiinnittää huomiota siihen, että alihinnoittelun ja ristikkäistukien valvonnan mahdollistamiseksi lainsäädännössä Yleisradiolle tulisi asettaa ehdotettuja selkeämpiä velvoitteita tai kieltoja. Viestintävirasto ei pidä perusteltuna valvonnan ja komission valtioneuvoston tiedonannon kannalta voimassa olevaa eriyttämismuutosta, joka koskee julkisen palvelun radio- ja televisio toiminnan ja muun julkisen palvelun eriyttämistä. Virasto esittää myös arvioitavaksi sitä, tuleeko eriyttäminen tapahtua kir-

janpidollisesti vai onko tilinpäätöksestä jälkikäitelaskentana johdettu eriyttämislaskelma riittävä. Lisäksi virasto kiinnittää huomiota tarpeeseen selkeyttää voimassa olevan lain 7 §:n 3 momentin tarkoitusta ja suhdetta eriyttämismuutoksiin. Virasto esittää myös julkisen rahoituksen käytön avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistämiseksi, että eriyttämislaskelmien julkisuus taattaisiin lailla. Esiityksen perusteluita on täydennetty soveltuvin osin esitettyjen näkökohtein perusteella. Lisäksi ehdotettua 12 a §:ää on tarkennettu.

Viestintäviraston lausunto sisältää myös eräitä valtion televisio- ja radorahastosta annetun lain siirtymäsäännöksiin liittyviä täydennys- ja tarkennusehdotuksia. Ehdotukset liittyvät televisiomaksujärjestelmän alasajon käytännön toteuttamiseen. Siirtymäsäännöksiä on soveltuvin osin täsmennetty ehdotusten perusteella.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Tampereen yliopisto esittivät tarkennuksia rahaston varojen käyttöön. Varoja ehdotettiin osoitettavaksi myös riippumattomien tuotantoyhtiöiden tuottamien, televisiossa lähetettävien kotimaisten audiovisuaalisten sisältöjen edistämiseen sekä televisio- ja radiotoiminnan tutkimukseen ja kehittämiseen. Ehdotuksen mukaan rahastoon siirretään valtion talousarviosta julkisen palvelun rahoituksen tarvittava määräraha, jonka tasosta säädetään lailla. Muita varoja rahastoon kertyy vain vähäisessä määrin ja ne liittyvät televisiomaksujärjestelmän alasajoon. Tästä syystä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, että rahaston käyttötarkoitusta muutettaisiin tältä osin.

Kaupallisia viestinnän toimialan yrityksiä edustavat tahot ovat lausunnoissaan esittäneet, että julkisen palvelun määrittelyä tulisi tarkentaa ehdotetusta, Yleisradion julkisen palvelun valvonta tulisi keskittää kokonaan Viestintävirastolle ja julkisen palvelun rahoitus tulisi säätää määräaikaisena. Lausunnossa katsotaan, että ehdotus ei täytä komission valtioneuvoston tiedonannossa esitettyjä reunaehdotuksia erityisesti julkisen palvelun määrittelyn tarkkuuden sekä ennakkoarvioinnin toteuttamisen ja muun julkisen palvelun toteutumisen valvonnan riippumattomuuden suhteen. Edellä tarkoitetuissa lausunnoissa ei pidetä perusteltuna, että julkisen palvelun määrittelyyn sisältyy erityisesti myös nuorille tarjot-

tava ohjelmisto. Myös kilpailun vääristymistä pidetään ongelmallisena ja edellytetään, että julkisen palvelun rahoitus painotetaan sellaisiin kansalaisille tarpeellisiin mediapalveluihin, joita yksityiset palveluntuottajat eivät pysty kannattavasti tarjoamaan. Julkisen palvelun määrittelyn sanamuodot tulisi ankkuroida Amsterdamin pöytäkirjan ja valtioneuvoston päätöksen sanamuotoihin. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että hallintoneuvoston suorittaman ennakoarvioinnin EU:n vaatimusten mukaisuudesta tulisi pyytää EU:n komissiolta lausunto.

Kilpailuvirasto sen sijaan katsoo lausunnossaan, että uudistuksen eri valmisteluvaiheissa viraston esittämät kannanotot on otettu riittävästi huomioon, eikä virastolla ole huomautettavaa esityksestä. Virasto pitää hyvänä, että ennakoarvioinnin malli sisältyy esitykseen. Menettely markkina- ja kilpailuvaikeuksien arvioimiseksi on Suomen olosuhteet huomioiden rakennettu varsin riippumattomaksi yhtiön sisäisestä hallinnosta. Menettely luo viraston mukaan tasapuoliset edellytykset tasapuolisten kilpailuolosuhteiden toteutumiselle. Työ- ja elinkeinoministeriö on kiinnittänyt huomiota uudistuksen valtioneuvoston liittyviin näkökohtiin. Ministeriö katsoo myös, että ennakoarviointia ja Viestintäviraston valvontaa koskevat muutosehdotukset ovat linjassa komission valtioneuvoston päätöksen kanssa.

Ehdotetun sääntelyn EU-oikeuden mukaisuus on perusteltu esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Julkilausuman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisista linjauksista ei EU:n komission edustajien kanssa käydyissä keskusteluissa ei ole tullut esille seikkoja, jotka edellyttäisivät ehdotusten muuttamista.

Tekijänoikeuksien haltijoita ja luovia aloja edustavien tahojen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnoissa nostettiin esille Yleisradion keskeinen merkitys monipuolisen kotimaisen sisällön mahdollistajana. Myös rahoituksen vakautta ja ennakoitavuutta pidettiin hyvänä samalla, kun laadun säilyttäminen ja toimituksellinen riippumattomuus turvataan. Julkisen palvelun määrittelyyn ehdotettiin lisättäväksi kohdan 2 luetteloon kotimaisen kulttuurin, taiteen ja virikkeellisen viihteen tuottamisen, luomisen, ke-

hittämisen ja säilyttämisen rinnalle myös sen tilaaminen. Lisäksi määritelmään esitettiin lisättäväksi velvoite edistää suomalaista elokuvaa ja elokuvakulttuuria. Lakiin toivottiin myös kirjausta kotimaisen draama- ja elokuvatuotantoon käytettävälle osuudelle ohjelmistobudjetista. Lisäksi esitettiin panostuksia muun ohella ruotsinkieliseen lapsille ja nuorille suunnattuun draamatuotantoon, lapsille suunnattuihin dokumentteihin ja radiodraamaan. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että Yleisradion toimintaa kuvaavien tietojen läpinäkyvyyttä tulisi lisätä. Esitettyjen näkökohtien perusteella on esityksen perusteluihin tehty eräitä täydennyksiä.

Lisäksi edellä mainituissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota siihen, että tekijöille maksettavien korvausten tason tulisi olla asianmukainen. Yhdessä lausunnossa edellytettiin, että kaiken tuotettavan aineiston tulisi olla saatavissa avoimilla lisensseillä Yleisradion verkkopalveluiden kautta. Tekijänoikeuslainsäädännön piiriin kuuluvina näitä seikkoja ei käsitellä tässä esityksessä.

Palkansaajajärjestö Pardia ry edellyttää lausunnossaan, että Yleisradion rahoituspuolelta muuttuessa on turvattava Viestintäviraston televisiomaksupalvelujen tulosalueella työskentelevän henkilöstön työllistyminen joko viraston sisällä tai muualla valtionhallinnossa. Pardia katsoo myös, että Yleisradion rahoituksen turvaaminen tulee jatkossa vaikuttaa myös yhtiön harjoittamaan henkilöstöpolitiikkaan myönteisesti. Henkilöstön aseman turvaamiseen liittyviä seikkoja on tarkemmin käsitelty yleisperusteluissa.

Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota siihen, että Yleisradion tulee huolehtia siitä, että kaikki voivat käyttää sen palveluita esteettömästi (esimerkiksi tekstitys, kuvatulkaus ja viittomakieli) ja että vammaisten henkilöiden tarpeisiin ja oikeuksiin kiinnitetään enemmän huomiota. Lisäksi esitetään, että vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus- ja saavutettavuusnäkökulma sisällytettäisiin julkisen palvelun määritelmään ja että viittomakielisistä palveluista annettaisiin oma asetuksensa. Finlands Folkting, Romaniasian neuvottelukunta ja Kuurojen liitto ry korostivat lausunnoissaan, että palveluita tulee tarjota myös ruotsiksi, romanin ja viitto-

makielillä lain edellyttämällä tavalla. Myös kuulemismenettelyä hallintoneuvoston kertomuksen valmistelun yhteydessä esitettiin laajennettavaksi myös muiden erityis- ja vähemmistöryhmien edustajiin. Lausunnoissa esille nostetut seikat sisältyvät yleisellä tasolla voimassa olevan lain julkisen palvelun määrittelyyn. Laissa säädetyn käytännön toteuttaminen on Yleisradion hallintoelimien vastuulla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön, Kansallisen audiovisuaalisen arkiston ja Tampereen yliopiston lausunnoissa kiinnitettiin huomiota siihen, että ehdotus on epäselvä suhteessa

Kansallisen audiovisuaalisen arkiston tehtäviin. Perusteluja on täydennetty tältä osin.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi yleisradioverosta sekä laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, joka on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Yleisradion julkisen palvelun rahoituksen liittyvät muutokset riippuvat uuden yleisradioveron toteuttamisesta, joten esitys on tarkoitettu käsiteltäväksi yleisradioveroa koskevan hallituksen esityksen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1.1. Laki Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta

6 §. Hallintoneuvoston tehtävät. Hallintoneuvoston tehtävät on voimassa olevassa laissa lueteltu 1 momentissa.

Ehdotettu 1 momentin kohta 4 on uusi. Uusi kohta korvaa voimassa olevan lain kohdan 4, jonka mukaan hallintoneuvosto antaa Saamelaiskäräjiä asiasta kuultuaan julkisen palvelun toteutumisesta joka toinen vuosi kahta toimintavuotta käsittävän kertomuksen eduskunnalle. Nykyisen kohdan 4 säännöstä vastaava säännös sisällytetään selkeyden vuoksi uudeksi 2 momentiksi.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan hallintoneuvoston tehtävänä on laatia 6 a §:ssä tarkoitettu palveluiden ja toimintojen ennakoarviointi suhteessa julkiseen palveluun ja viestintämarkkinoiden kokonaisuuteen sekä arvioinnin perusteella päättää palvelun tai toiminnon aloittamisesta tai aloittamatta jättämisestä ja julkaista päätös perusteluineen. Ennakoarviointimenettelyn suorittamisesta säädetään jäljempänä 6 a §:ssä.

Ehdotettu muutos on valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen. Sääntelyn pohjana on komission valtioneuvoston tiedonanto. Siinä edellytetään, että merkittävät uudet audiovisuaaliset palvelut ja toiminnot arvioidaan ennakolta erityisen arviointimenettelyn kautta ennen palvelujen käyttöönottoa. Tiedonannon mukaan arvio on objektiivinen vain silloin, kun se teetetään taholla, joka on tosiasiallisesti riippumaton yleisradioyhtiön johdosta, myös sen jäsenten nimittämisen ja erottamisen osalta, ja jolla on riittävät valmiudet ja resurssit tehtäviensä hoitamiseen. Kansalliset menettelyt on mahdollista sovittaa markkinoiden kokoon ja yleisradioyhtiön markkina-asemaan.

Hallintoneuvoston voidaan katsoa olevan tiedonannon tarkoittama riippumaton toimielin, jonka toimivallasta säädetään lailla. Lain 5 §:n 2 momentin mukaan eduskunta valitsee hallintoneuvoston jäsenet. Hallintoneuvosto puolestaan valitsee ja vapauttaa 6 §:n mukaisesti yhtiön hallituksen, joka vastaa yhtiön

operatiivisesta toiminnasta. Voimassa olevan lain 6 a §:n mukaan hallituksen jäsenet eivät saa olla hallintoneuvoston jäseniä, eivätkä kuuluu yhtiön muuhun ylimpään johtoon. Hallituksen tehtäviin kuuluu yhtiön toimitusjohtajan ja muun johdon valinta. Hallintoneuvostolle on muutoinkin lain 6 §:ssä säädetty tehtäviä, joita toteuttamalla hallintoneuvosto ohjaa yhtiön julkisen palvelun toteuttamista ja tätä kautta yhtiön johtoa.

Hallintoneuvostolla voidaan myös katsoa olevan riittävät valmiudet ja resurssit tehtäviensä hoitamiseen. Lain 5 §:n 2 momentin mukaan hallintoneuvoston jäseniksi on valittava tiedettä, taidetta, sivistystyötä ja elinkeino- ja talouselämää tuntevia sekä eri yhteiskunta- ja kieliryhmiä edustavia henkilöitä. Valmiuksia parantaa myös se, että julkilauseman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan ennakoarvioinnin valmisteluun osallistuisi jatkossa liikenne- ja viestintäviraston yhteydessä toimiva virkamies.

Julkisen palvelun toteutuminen laissa säädetyllä tavalla edellyttää toimivaa valvontaa. Myös komission tiedonanto lähtee siitä, että tehtävään soveltuva viranomainen tai nimetty elin valvoo palvelun tarjoamista läpinäkyvästi ja tehokkaasti. Toimivalta julkisen palvelun valvontaan ja ohjaukseen on annettu lain 6 §:ssä hallintoneuvostolle. Hallintoneuvosto täyttää myös muut komission valtioneuvoston tiedonannon edellyttämät kriteerit valvonnan toteutumiselle, kuten edellä on selostettu. Lain 6 §:n nojalla hallintoneuvoston on myös mahdollista määrätä asianmukaisia korjaustoimenpiteitä, jos julkisen palvelun velvoitteiden noudattaminen sitä edellyttää. Hallintoneuvoston suorittamaa sisällöllistä ja toiminnallista valvontaa täydentävät Viestintäviraston taloudelliset valvontatehtävät, joista säädetään ehdotetussa 12 a §:ssä.

Ennakoarvioinnin läpinäkyvyyden varmistamiseksi päätös ja sen perustelut tulee julkaista. Samassa yhteydessä on julkaistava myös edellä mainitun 6 a §:n mukaisen kuulemisen tulokset ja niiden arviointi.

Voimassa olevan 1 momentin 6 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi kielellinen muutos. Voimassa olevan säännöksen mukaan hallintoneuvoston tehtävänä on tarkastaa ja hyväks-

syä hallituksen vuosikertomus. Ehdotuksessa käsitteet saatetaan vastaamaan kirjanpitolain (1336/1997) ja osakeyhtiölain (624/2006) käsitteitä korvaamalla sana vuosikertomus sanalla toimintakertomus.

Säännökseen sisällytetään uusi 2 momentti, jossa säädetään hallintoneuvoston velvollisuudesta antaa eduskunnalle tietoa Yleisradion toteuttamasta julkisesta palvelusta. Säännös vastaa pääosin voimassa olevan lain 6 §:n 1 momentin kohtaa 4.

Ehdotetun säännöksen 2 momentin mukaan hallintoneuvoston on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä annettava eduskunnalle kertomus lain 7 §:n mukaisen julkisen palvelun toteutumisesta ja hallintoneuvoston ohjaus- ja valvontatehtävien toteuttamisesta edellisen kalenterivuoden aikana. Ennen kertomuksen antamista tulee kuulla Saamelaiskäräjiä.

Kertomusmenettelyn tarkoituksena on hallituksen esityksen 112/2002 vp perusteluiden mukaan edistää eduskunnan säännöllistä tiedonsaantia Yleisradion toiminnasta, mikä parantaa sen mahdollisuuksia valvoa Yleisradiota hallintoneuvoston välityksellä. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan edelleen, että kertomuksen on tarkoitus sisältää sekä tietoja hallintoneuvoston omasta toiminnasta että yhtiön toiminnasta yleensä. Hallintoneuvoston toiminnan korostamiseksi säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi tältä osin. Kertomuksessa esitettäisiin tiedot, jotka ovat tarpeen lain 7 §:ssä säädetyn julkisen palvelun toteutumisen arvioinnissa Tarkempia säännöksiä kertomuksen sisällöstä ei kuitenkaan annettaisi, vaan se olisi edelleen hallintoneuvoston päätettävissä.

Ehdotuksella muutetaan nykyistä käytäntöä siten, että kertomus annetaan vuosittain määräaikaan mennessä. Näin eduskunnalla on nykyistä tiiviimmin mahdollisuus keskustella Yleisradion julkisesta palvelusta, palvelujen sisällöstä ja yhtiön toiminnasta yleensä. Kertomus ja siitä käytävä julkinen keskustelu myös parantaa kansalaisten mahdollisuuksia seurata ja arvioida julkisen palvelun tehtävän täyttymistä.

6 a §. Ennakoarviointimenettely. Edellä mainitussa 6 §:ssä säädetään hallintoneuvoston tehtäväksi uusien merkittävien palvelujen ennakoarviointi. Tähän pykälään lisättäisiin

menettelysäännös siitä, kuinka hallintoneuvoston on arvioitava ennakolta merkittävät uudet palvelut. Säännös on uusi.

Ehdotetun säännöksen mukaan sellaiset uudet palvelut ja toiminnot, joilla on vähäistä suurempaa vaikutusta tarjolla olevien sisältöpalveluiden kokonaisuuteen, on arvioitava ennakolta. Pykälän 1 momentti sisältää olennaisuusarvion, jonka puitteiden täyttyessä ennakoarviointi tulee suorittaa. Momentin mukaan ennakoarviointi tulee suorittaa, jos uusi palvelu tai toiminto on merkittävydeltään, ajalliselta kestoltaan ja kustannuksiltaan olennainen. Käytössä oleviin palveluihin tehdyt merkittävät muutokset arvioidaan samalla tavoin kuin merkittävät uudet palvelut. Komission valtioneuvoston mukaisesti palvelun merkittävyttä ja olennaisuutta arvioitaessa on otettava huomioon radio- ja televisiolähetysmarkkinoiden ominaispiirteet ja kehitys sekä yleisradiotoimintaa harjoittavan yhtiön nykyinen palveluvalikoima. Palvelun merkittävyttä arvioitaessa voidaan ottaa huomioon esimerkiksi sen kehittämisen edellyttämät taloudelliset resurssit ja odotettu vaikutus kysyntään.

Pykälän 2 momentin mukaan ennakoarviointi tehdään Yleisradion tai sellaisen henkilön, jonka etua asia koskee, pyynnöstä. Arviointi voidaan tehdä muutoinkin, jos se on perustellusta syystä tarpeellista.

Pykälän 3 momentin mukaan arviointiin on sisällytettävä suunnitellun palvelun tai toiminnon vaikutuksista markkinoihin ja kilpailuun sekä muista vaikutuksista. Komission valtioneuvoston mukaisesti merkittävien vaikutusten arvioinnin kannalta merkityksellisiä seikkoja ovat esimerkiksi vastaavien tai korvattavissa olevien tarjontojen olemassaolo, kilpailu toimituksellisesta sisällöstä, markkinarakenne, julkisen yleisradioyhtiön markkina-asema, kilpailuaste ja potentiaaliset vaikutukset yksityisten toimijoiden aloitteisiin. Markkinavaikutusta arvioitaessa on myös otettava huomioon kyseisten palvelujen merkitys yhteiskunnalle. Markkinavaikutusten ohella huomioon tulee ottaa myös palvelun tai toiminnan aiheuttamat vaikutukset yhteiskuntaan ja kansalaisiin.

Ehdotetussa 4 momentissa todetaan, että arviointia laadittaessa on pyydyttävä kilpailuviranomaisen ja kuluttajaviranomaisen se-

kä alan keskeisten toimijoiden lausunnot tai kuultava heitä suullisesti. Lisäksi arvioinnissa voidaan kuulla myös muita tarpeelliseksi katsottavia asiantuntijoita. Läpinäkyvyyden vuoksi, ja jotta sidosryhmät voivat hankkia kaikki perustellun päätöksen edellyttämät tiedot, niille on annettava tilaisuus esittää näkemyksensä merkittävästä uudesta palvelusta julkisen kuulemisen kautta. Jotta voidaan varmistaa, että merkittävien uusien palvelujen julkinen rahoittaminen ei vääristä kilpailua ja kauppaa yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla, hallintoneuvoston on arvioitava julkisen kuulemisen tulosten perusteella uuden palvelun kokonaisvaikutusta markkinoihin selvittämällä, miten markkinat toimisivat uuden suunnitellun palvelun kanssa ja ilman sitä.

Komission valtioneuvoston tiedonannon mukaisesti jos audiovisuaalisiin palveluihin myönnettävän julkisen rahoituksen markkinavaikutukset ovat pääasiassa kielteisiä, rahoituksen voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin vain silloin, kun se tuottaa lisäarvoa yhteiskunnan sosiaalisten, demokraattisten ja kulttuuristen tarpeiden palvelemisen kannalta. Lisäarvon tuottamista arvioitaessa on otettava huomioon myös koko julkinen palvelutarjonta.

Julkilausumassa ja valtioneuvoston periaatepäätöksessä on todettu, että hallintoneuvoston suorittaman ennakoarvioinnin valmistelusta vastaisi liikenne- ja viestintävaliokunnan yhteyteen eduskunnan määräämä virkamies. Virkamiehen tehtävänä on avustaa hallintoneuvostoa ennakoarvioinnin valmistelussa. Tehtävän palkkio maksettaisiin rahaston varoista.

Eduskunnan toiminnasta säädetään perustuslain 4 luvussa. Perustuslain 52 §:n mukaan tarkempia säännöksiä muun muassa eduskunnan toimielimistä ja eduskuntatyöstä annetaan eduskunnan työjärjestyksessä. Julkilausuman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen linjauksen toteuttaminen tältä osin edellyttäneen eduskunnan työjärjestyksen tarkistamista.

6 b §. Hallitus. Voimassa olevan lain Yleisradio Oy:n hallitusta koskeva 6 a §:n numerointiin tehdään lakitekkinen muutos. Uusi numero on 6 b §.

7 §. Julkinen palvelu. Pykälän 1 momentissa kerrotaan julkisen palvelun määrittelyn peruslähtökohta. Komission valtioneuvoston tiedonanto lähtee siitä, että julkisen palvelun määrittelyn tulee olla mahdollisimman tarkka. Jäsenvaltioilla on kuitenkin laaja vapaus määritellä julkisen palvelun sisältö. Määritelmä voi kattaa laajasti erilaisia ohjelmatyyppejä ja sisältöjä riippumatta siitä, tarjotaanko vastaavia sisältöjä markkinoilla kaupallisesti. Tiedonannossa on myös huomioitu tulevat tarpeet toiminnan monipuolistamiseksi ja teknologian kehityksen, esimerkiksi uusien jakeluteiden käyttö, hyödyntämiseen. Näin ollen määritelmä täyttää täsmällisyyden vaatimuksen, vaikka se olisi laaja-alainen. Määritelmän on luonteeltaan sellainen, että se on yhteensopiva yhteiskunnan demokraattisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tarpeiden täyttämistä ja moniarvoisuuden takaamista koskevien tavoitteiden kanssa.

Ehdotetun 1 momentin mukaan yhtiön tehtävänä on tuoda monipuolinen ja kattava julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Näitä ja muita julkisen palvelun sisältöpalveluja voidaan tarjota yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja alueellisesti.

Voimassa olevassa laissa käytetään termiä täyden palvelun ohjelmisto, joka ehdotetaan nyt korvattavan termillä monipuolinen ja kattava. Muutoksella ajanmukaistetaan ja selkeytetään nykyistä määrittelyä. Tarkoituksena on nykyisen laajuisen julkisen palvelun ohjelmiston säilyttäminen.

Säännöstä täydennetään myös sisällyttämällä nimenomainen viittaus siihen, että palveluja voidaan tarjota alueellisesti ja valtakunnallisesti. Muutos vastaa käytännössä vallitsevaa tilaan.

Julkisen palvelun määrittelyyn sisällytettiin lailla 492/2002 (HE 112/2002 vp) mahdollisuus tarjota palveluita uutta teknologiaa, erityisesti internetiä, hyödyntäen. Säännökseen tehdään tältä osin lakitekkinen muutos korvaamalla käsite kaikissa televerkoissa ajanmukaisella käsitteellä yleisissä viestintäverkoissa. Muutoksella ei ole aineellista vaikutusta säännöksen sisältöön.

Lisäksi säännökseen tehdään kielellinen muutos lyhentämällä ilmaisu muita julkiseen

palveluun liittyviä sisältöpalveluita muotoon muita julkisen palvelun sisältöpalveluita. Muutoksella ei ole vaikutusta säännöksen aineelliseen sisältöön. Säännöksen tarkoittamien muiden julkisen palvelun sisältöpalvelujen tulee täyttää julkisen palvelun määrittelyn asettamat kriteerit.

Pykälän 2 momentissa säädetään julkisen palvelun erityisistä tehtävistä. Julkisen palvelun määrittelyä on viimeksi muutettu lailla 635/2005 (HE 43/2005 vp). Pykälän 2 momenttiin tehtiin kielellinen muutos, jolla tarkennettiin sen sanamuotoa siten, että siitä ilmenee selkeästi, ettei momentin mukaista luetelo ole tarkoitettu tyhjentyväksi. Yhtiö voi toiminnassa ottaa huomioon myös esimerkiksi muita kohderyhmiä, jos toiminta sisällöllisesti ja muutoinkin on sopusoinnussa yhtiön tehtävän ja 2 momentissa lueteltujen velvollisuuksien kanssa.

Voimassa olevan säännöksen 2 kohdan mukaan julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulee erityisesti tuottaa, luoda ja kehittää kotimaista kulttuuria, taidetta ja virikkeellistä viihdettä. Kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi velvollisuudella säilyttää Yleisradion ohjelma-aineistoa. Muutos on tarpeen, koska Yleisradion sisällöt muodostavat merkittävän osan kotimaista televisio- ja radiokulttuuria, jota tulee säilyttää ja mahdollisuuksien mukaan pitää tarjolla. Kulttuuriaineistojen tallentamisesta ja säilyttämisestä annetussa laissa (1433/2007) on Kansalliselle audiovisuaaliselle arkistolle (KAVA) annettu tehtäväksi tallentaa, tallettaa ja säilyttää kotimaisia televisio- ja radio-ohjelmistoja sekä niihin sisältyviä ohjelmia. Ehdotus ei ole päällekkäinen tai ristiriidassa tämän kanssa. Erityisellä säilyttämisvelvollisuudella korostetaan yhtiön velvollisuutta huolehtia siitä, se ei luovuta lopullisesti omia oikeuksiaan sisältöihin yhtiön ulkopuolelle. Lisäys vastaa käytännössä vallitsevaa tilannetta.

Voimassa olevan 2 momentin kohdassa 3 julkisen palvelun erityisenä tehtävänä on ottaa ohjelmistossa huomioon sivistys- ja tasa-arvonäkökohdat, tarjota mahdollisuus oppimiseen ja itsensä kehittämiseen, painottaa lapsille suunnattuja ohjelmistoja sekä tarjota hartausohjelmia. Kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi velvoitteella painottaa, lapsille suunnattujen ohjelmistojen ohella, myös nuoret

ikäryhmät tavoittavaa ohjelmatarjontaa. Täydennys on perusteltu, jotta yhtiö tarjoaa julkisen palvelun määrittelyn mukaisia kaupalliselle tarjonnalle vaihtoehtoisia sisältöpalveluita myös sellaiselle kohderyhmälle, joiden sisältöpalveluiden kulutus katselu- ja kuuntelutilastojen valossa painottuu kaupalliseen sisältötarjontaan.

7 a §. Aineistotarjonnan eriyttäminen. Säännös koskee julkisen palvelun aineistotarjonnan eriyttämistä. Säännöksen 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Muutos on lakitekni- ninen, sillä vastaava sääntely sisällytetään ehdotetun 12 b §:n momentteihin 1 ja 2.

8 a §. Verkkopalvelun eriyttäminen. Säännös koskee julkisen palvelun aineistotarjonnan eriyttämistä. Säännöksen 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Muutos on lakitekni- ninen, sillä vastaava sääntely sisällytetään ehdotetun 12 b §:n momentteihin 1 ja 2.

12 a §. Viestintäviraston taloudelliset valvontatehtävät. Ehdotettu säännös on uusi ja siinä säädetään Viestintäviraston julkisen palvelun varojen käytön taloudellisesta valvonnasta. Ehdotettu muutos on valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen. Lakitekni- senä muutoksena voimassa oleva 12 a § muutetaan selkeyden vuoksi numeroinniltaan 12 b §:ksi.

Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan Viestintävirasto valvoo 7 a, 8, 8 a ja 12 §:n noudattamista sekä sitä, että käytössä ei ole alihinnoittelua eikä ristikkäistukia. Momenttiin on teknisenä muutoksena siirretty voimassa olevien 7 a §:n 4 momentin ja 8 a §:n 2 momentin sisältö, jossa säädetään asianomaisten pykäliden valvonnasta.

Viestintäviraston mahdollisuuksia julkisen palvelun varojen käytön valvontaan tehostetaan täydentämällä nykyisiä säännöksiä nimenomaisella velvollisuudella valvoa sitä, että käytössä ei ristikkäistukia tai alihinnoittelua. Lisäksi säännökseen sisällytettäisiin nimenomainen viittaus myös 8 §:n mukaisen muun toiminnan eriyttämisen valvonnasta sekä 12 §:n mukaisen mainonnan ja sponso- roinnin kiellon valvonnasta.

Valtion televisio- ja radiorahastusta annetun lain ehdotetun 3 §:n mukaan valtion talo- usarviosta suoritetaan rahoitusta valtion tele- visio- ja radiorahastolle Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:ssä säädetyn julkisen palve-

lun kustannusten kattamiseksi. Sääntelyn tarkoituksena on varmistaa, että rahastosta saatava rahoitus käytetään vain laissa säädetyn julkisen palvelun toteuttamiseen, eikä kaupallisiin, markkinoita vääristäviin tarkoituksiin.

Komission valtioneuvoston tiedonannon mukaan ristikkäistukien kiellon tarkoituksena on varmistaa, että julkista rahoitusta käytetään ainoastaan julkisen palvelun rahoitukseen. Julkisella rahoituksella ei saa rahoittaa yhtiön kaupallista toimintaa. Valtioneuvoston tiedonannon lähtökohdaksi alihinnoittelun kiellon osalta puolestaan on se, ettei ei-julkisia toimintoja, kuten kaupallisia maksullisia palveluja, hinnoitella tasolle, jonka voidaan kohtuudella katsoa alittavan markkinaehtoisen tarjonnan. Tiedonannon mukaan alihinnoittelun kiellon tarkoituksena on estää markkinoiden vääristyminen tilanteessa, jossa julkisen palvelun yhtiö tarjoaa markkinoilla myös ei-julkisen palvelun toimintoihin kuuluvia tuotteita tai palveluja, kuten maksullisia palveluita.

Muutoksella parannetaan entisestään Viestintäviraston mahdollisuuksia valvoa julkiseen palvelun toteuttamiseen osoitettujen määrärahojen käyttöä. Sääntely on osa komission valtioneuvoston tiedonannon mukaista rahoitusvalvontajärjestelyä. Valvonnassa huomiota tulee kiinnittää sen arviointiin, onko Yleisradion rahastosta saama korvaus ollut tiedonannossa esitetyllä tavalla oikeassa suhteessa julkisen palvelun toteuttamisen toteutuneisiin nettokustannuksiin.

Yleisradion tehtävänä on ensi sijassa laissa säädetyn julkisen palvelun toteuttaminen. Muun toiminnan harjoittaminen edellyttää lain 8 §:n mukaan, että yhtiökokous päättää muuttaa yhtiöjärjestystä siten, että yhtiö harjoittaa myös muuta toimintaa kuin 7 §:n mukaista julkista palvelua. Tällainen toiminta on 8 §:n mukaan eriytettävä kirjanpidossa julkisen palvelun toiminnasta. Yleisradion voimassa olevan yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiö voi harjoittaa myös julkisen palvelun yleisradiotoimintaa tukevaa muuta toimintaa. Yhtiöjärjestyksessä edellytetään myös, että tällainen toiminta on järjestettävä kirjanpidollisesti erilliseksi julkisen palvelun yleisradiotoiminnasta. Yhtiöjärjestyksessä on näin rajoitettu kaupallisen toiminnan harjoittamista

siten, että ainoastaan julkista palvelua tukevan kaupallisen toiminnan on mahdollista.

Ehdotetun 2 momentin mukaan yhtiön on toimitettava Viestintävirastolle vuosittain huhtikuun loppuun mennessä tilinpäätöksen sekä eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat ja taseet liitetietoineen. Lisäksi yhtiön on Viestintäviraston pyynnöstä toimitettava muut valvontatoiminnassa tarvittavat tiedot. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevien 7 a §:n 4 momentissa ja 8 a §:n 2 momentissa säädettyä. Ehdotuksessa sanamuotoja on täsmennetty. Lisäksi edellytetään, että samassa yhteydessä on toimitettava yhtiön tilintarkastajien lausunto tehdyistä eriyttämislaskelmista. Tilintarkastajien tulisi tarkastaa, että yhtiö on vahvistanut tietyt periaatteet, joiden mukaan eriyttäminen tapahtuu ja että eriytyvät tilinpäätökset on laadittu näiden periaatteiden mukaan. Tilintarkastajien eriyttämistä koskeva lausunto olisi tilintarkastuskertomuksesta erillinen, vapaamuotoinen lausunto ja se annettaisiin yhtiölle tilintarkastuksen yhteydessä. Voimassa olevaa sääntelyä täydennetään myös velvollisuudella salassapitosäännösten estämättä toimittaa Viestintäviraston pyynnöstä muut valvontatoiminnassa tarkoitettut tiedot. Täsmennys on tarpeen viranomaisen tiedonsaantimahdollisuuksien turvaamiseksi.

Ehdotettu 3 momentti sisältää säännökset lain rikkomisen seuraamuksista siltä osin kuin valvonta on Viestintäviraston tehtävä. Ehdotuksen mukaan jos yhtiö rikkoo tämän lain 7 a, 8, 8 a, 12 tai 12 a §:n säännöksiä, Viestintävirasto voi velvoittaa yhtiön korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Velvoitteen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka siitä, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään yhtiön kustannuksella. Voimassa oleva laki ei sisällä säännöksiä seuraamuksista, jotka ovat kuitenkin tarpeen valvonnan tehokkuuden turvaamiseksi. Lain 7 a, 8 ja 8 a §:n eriyttämisvelvoitteen lisäksi virasto valvoisi 12 §:n mukaista mainonnan ja sponsoroinnin kiellon noudattamista sekä 12 a §:n säännöksiä. Ehdotettu 4 momentti sisältää täsmennyksen viittaussäännöksen uhkasakkolakiin (1113/1990).

12 b §. *Kertomus Viestintävirastolle.* Voimassa olevan 12 a §:n mukaan Yleisradion on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä

annettava Viestintävirastolle kertomus edellisen kalenterivuoden aikana tarjotusta palvelusta. Kertomuksessa on esitettävä tiedot, jotka ovat tarpeen Viestintäviraston televisio- ja radiotoiminnan valvontatehtävässä. Viestintäviraston on annettava kertomuksesta valtioneuvostolle lausunto syyskuun loppuun mennessä.

Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan yhtiön on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä annettava Viestintävirastolle kertomus edellisen kalenterivuoden aikana tarjotusta palvelusta. Kertomuksessa on esitettävä tiedot, jotka ovat tarpeen Viestintäviraston televisio- ja radiotoiminnan valvontatehtävässä. Säännös vastaa voimassa olevaa 12 a §:ä.

Kertomuksen tarkoituksena on olla pohjana Viestintäviraston arviolle siitä, täyttääkö Yleisradion julkisen palvelun toiminta sille viraston valvottaviin kuuluvien säännösten suhteen lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Kertomusmenettelyllä huolehditaan myös viranomaisen tiedonsaanti siitä, onko rahoitus käytetty julkisen palveluun ja onko se oikeassa suhteessa palvelun laajuuteen nähden. Viestintävirasto ei kuitenkaan arvioi julkisen palvelun sisältöä tai lain 7 §:n mukaisen julkisen palvelun tehtävän toteutumista, koska se kuuluu hallintoneuvoston toimialtaan.

Kertomus eroaa yhtiön hallintoneuvoston eduskunnalle antamasta kertomuksesta siinä, että Viestintävirastolle annettava kertomus ei koske tarjottujen palveluiden sisältöä tai sisällön arvioimista, vaan yhtiön toiminnan lainmukaisuutta. Lain perusteluissa viitataan EU:n komission julkisten yleisradioyhtiöiden rahoitusta ja toimintaa koskevaan linjaukseen, jonka pohjalta annetussa tiedonannossa (2001/C 320/04) edellytetään riippumattomien toimielinten valvonnan toteuttamista. Vastava lähtökohta sisältyy myös edellä mainitun tiedonannon korvanneeseen uuteen komission valtioneuvostotiedonantoon, johon on viitattu jo edellä.

Viestintäviraston muista kuin tämän lain mukaisista valvontatehtävistä säädetään televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain (744/1998) 35 §:ssä. Viestintäviraston tehtävistä säädetään myös valtion televisio- ja radiorahastosta annetussa laissa. Kertomusme-

nettelyllä varmistetaan myös se, että viranomaisella on mahdollisuus saada yleisiä tietoja yhtiön ohjelmista ja toiminnasta. Yleisradion toiminnan laajuus vaikuttaa muun ohella markkina-analyysiin ja -määrittelyyn, jotka on tehtävä viestintämarkkinalain (393/2003) mukaisesti.

Viimeisin, huhtikuussa 2011 annettu vuotta 2010 koskeva kertomus on järjestyksessä kahdeksas. Kertomukseen sisältyviä tietoja, joita Viestintävirasto tarvitsee televisio- ja radiotoiminnan valvontatyössään, ovat ohjelmistojen eurooppalaisuutta ja riippumattomuutta tuottavia koskevat kiintiöt, lapsille haitallisten ohjelmien sijoittelun noudattaminen sekä mainontaa ja sponsorointia koskevien säännösten noudattaminen. Näiden lisäksi lausunnossa on arvioitu kertomuksen informatiivisuutta yhtiön ohjelmistojen ja toiminnan osalta yleisesti, ohjelmistojen kustannuskehityksen osalta sekä rahoituksen ja julkisen palvelun laajuuden välisen suhteen osalta. Viimeksi mainitun viraston tietotarpeet on kirjattu erikseen voimassa olevan 12 a §:n hallituksen esityksen HE 112/2002 perusteluihin, joissa perustellaan kertomuksen tarpeellisuutta myös sen mahdollistamalla rahoituksen käytön tarkastelulla. Tarkempia säännöksiä kertomuksen sisällöstä ei anneta. Käytännössä Viestintävirasto voisi antaa ohjeita kertomuksessa annettavista tiedoista. Lienee esimerkiksi perusteltua, että edellä 12 a §:ssä esitetyt seikat sisältyvät Viestintävirastolle annettavaan kertomukseen ja myös niistä annetaan lausunto.

Kertomuksen sisällöllisenä muutoksena voidaan mainita televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muutos (712/2011, HE 190/2011), joka koskee lapsen kehitykselle haitallisten ohjelmien tarjoamista. Vuoden 2012 alusta lähtien siitä säädetään kuvaohjelmalaissa (710/2011) ja sen valvonta on Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksen tehtävänä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Viestintäviraston on annettava valtioneuvostolle lausuntonsa kertomuksesta ja 12 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen tilinpäätösasiakirjojen perusteella syyskuun loppuun mennessä. Lisäksi lausunto tulee antaa tiedoksi sille eduskunnan valiokunnalle, joka käsittelee Yleisradio Oy:tä koskevat asiat. Muutoksella tyy-

dennetään voimassa olevan 12 a §:n sääntelyä.

Viestintäviraston lausunnon antamiselle on säädetty määräaika, jota ei ehdotuksessa muuteta. Voimassa olevaa käytäntöä täydennettäisiin siten, että lausunnossa tulee ottaa huomioon myös 12 a §:ssä säädetty. Arvioinnissa erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, onko julkisen palvelun varojen käyttö ollut asianmukaista ottaen huomioon komission valtioneuvoston lausunto.

Viestintävirasto antaa arviointinsa perusteella lausuntonsa siitä, täyttääkö Yleisradion julkisen palvelun toiminta sille viraston valvottaviin kuuluvien säännösten suhteen lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Viestintävirasto osoittaa lausuntonsa valtioneuvostolle. Käytäntönä on ollut, että liikenne- ja viestintäministeriö on laatinut lausunnosta kannanoton Viestintävirastolle. Menettely on edelleen perusteltu, etenkin kun valtion varojen käytön arviointia on tarkoitus lisätä. Valtioneuvoston tulee saada riittävästi tietoa julkisen palvelun toteuttamisesta voidakseen huolehtia erityisesti siitä, että julkisen palvelun rahoitus- ja muut järjestelyt ovat asianmukaiset voimassa oleva EU-sääntely huomioon ottaen.

Säännös lausunnon toimittamisesta tiedoksi eduskunnalle on uusi. Tarkoituksena on, että valiokunnalla on mahdollisuus saada säännöllisesti tietoa myös julkisen palvelun rahoitukseen liittyviä seikoista sekä siitä, miten Yleisradio toteuttaa televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain mukaisia velvollisuuksia. Menettely täydentää edellä 6 a §:n 2 momentissa säädettyä.

1.2. Laki valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta

2 §. Määritelmiä. Pykälä sisältää television ja television käyttämisen määritelmät. Säännös ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

3 §. Valtion televisio- ja radiorahasto ja sen varat. Pykälässä säädetään valtion talousarvion ulkopuolisesta valtion televisio- ja radiorahastosta ja siitä, mitä varoja rahastoon ohjataan. Pykälän nimeen ehdotetaan tehtäväksi selkeyttävä tekninen muutos, joka vastaa pykälän sisältöön tehtäviä muutoksia.

Tämän esityksen ehdotukset eivät muuta lain tai rahaston käyttötarkoitusta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muutos, jonka mukaan valtion televisio- ja radiorahastolle suoritetaan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta rahoitusta Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:ssä säädetyn julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi. Vuoden 2013 määräraha on 500 miljoonaa euroa. Määrärahan suuruus tarkistetaan vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti. Tarkistuksen perusteena on indeksi, joka muodostuu yleisestä elinkustannusindeksistä, jonka painoarvo on yksi kolmasosa, sekä ansiotasoindeksistä, jonka painoarvo on kaksi kolmasosaa.

Television käyttöön perustuvasta televisiomaksusta luovutaan vuoden 2013 alusta lähtien. Vuodesta 2013 alkaen valtion talousarvioon on tarkoitus kerätä julkisen palvelun rahoitustarvetta vastaava määrä uudella yleisradioverolla. Muutos sekä rahoituksen tason että keräystavan osalta perustuu valtioneuvoston edellä mainittuun periaatepäätökseen.

Julkisen palvelun rahoitusjärjestely perustuu jatkossakin julkisiin varoihin, joilla rahoitetaan Yleisradion laissa säädetty julkisen palvelun harjoittamisen nettokustannukset. Merkittävin muutos tapahtuu rahoituksen keräämistavassa siirryttäessä veroluonteisen televisiomaksun suorittamisesta yleisradioveron suorittamiseen.

Momentin 2 mukaisen rahoituksen tason katsotaan turvaavan Yleisradion vuoden 2010 tasoisen julkisen palvelun ja mahdollistavan julkisen palvelun sisältöjen kehittämisen muuttuvia tarpeita vastaavasti. Rahoituksen tason määrittely on sopusoinnussa komission valtioneuvoston lausunnossa esitetyn kanssa. Määräraha on mitoitettu siten, että se ei valtioneuvoston lausunnossa esitetyissä puitteissa yleensä ylitä julkisen palvelun suorittamiseksi aiheutuvia nettokustannuksia. Arvioinnissa on huomioitu muut julkisen palvelun tehtävän suorittamiseksi saadut suorat tai välilliset tulot.

Yleisradion talouden kehitystä on kuvattu tarkemmin edellä kohdassa 2.2 ja 2.4. Ehdotettu rahoitustaso mahdollistaa yhtiön sisältötarjonnan ylläpitämisen sekä sen kehittämisen muuttuvia tarpeita silmälläpitäen. Muu-

toksen vaikutuksia yhtiön toimintaan on tarkemmin kuvattu edellä kohdassa 4.1.

Ehdotetun 2 momentin mukainen indeksitarkistus on perusteltu, jotta Yleisradion julkisen palvelun toimintaedellytykset voidaan turvata pitkäjänteisesti ottamalla huomioon kustannustason muutokset. Tarkistusindeksi on yhdistelmä yleisestä elinkustannusindeksistä sekä ansiotasoindeksistä. Televisiomaksun tasoa on tarkistettu vastaavalla indeksillä lisättyinä yhdellä prosenttiyksiköllä vuosille 2005–2012 vuotta 2010 lukuun ottamatta. Ensimmäinen indeksitarkistus tehtäisiin ehdotuksen mukaan vuoden 2014 alusta. Kustannuskehitystä ei tässä vaiheessa voida täsmällisesti arvioida. Suuntaa-antavana voidaan kuitenkin esittää esimerkki, jossa tarkistusprosentti lasketaan tällä hetkellä käytävissä olevilla indeksiluvuilla. Kuluttajahintaindeksin muutos vuodesta 2009 vuoteen 2010 oli 1,2 prosenttia ja ansiotasoindeksin muutos puolestaan 2,6 prosentti. Ehdotetulla painotetulla indeksillä tarkistusprosentiksi tulisi 2,1 prosenttia. Tarkistuksella on tarkoitus huolehtia siitä, että rahoitustaso säilyy kustannustason muuttuessa.

Koska televisiomaksujen keräämisestä ehdotetaan luovuttavaksi vuoden 2013 alusta lukien, ei momentissa enää säädettäisi siitä, että rahastoon kerätään television käyttämisestä perittävät televisiomaksut, takautuvat televisiomaksut, viivästysmaksut, tarkastusmaksut ja korvaukset maksujen perinnästä aiheutuneista kuluista. Käytännössä rahastoon kuitenkin tuloutetaan vuoden 2012 lopussa olevasta televisiomaksujen saatavakannasta perintätoimenpitein saatavat suoritukset, mikä on otettu huomioon siirtymäsäännöksissä. Kerätyt maksut huomioidaan myös tulevissa rahaston käyttösuunnitelmissa.

4 §. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastajat. Voimassa olevan säännöksen toiseen momenttiin ehdotetaan muutettavaksi vanhentunut viittaus tilintarkastuslakiin. Muutos on tekninen.

5 §. Valtion televisio- ja radiorahaston varojen käyttö. Ehdotetun 1 momentin mukaan rahaston varat muodostuvat 3 §:n 2 momentin mukaisesti valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta suoritetuista varoista, kerättävistä maksuista ja edellisiltä tilikausilta

kertyneistä ylijäämistä, jotka ovat rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevalla yhdystilillä. Rahaston varojen muodostumisesta säädetään voimassa olevassa 2 momentissa. Sen mukaan rahaston varat muodostuvat kerättävistä maksuista ja edellisiltä tilikausilta kertyneistä ylijäämistä, jotka ovat rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevalla yhdystilillä.

Säännökseen tehdään tekninen muutos, jossa rahaston sääntely saatetaan vastaamaan 3 §:ssä säädettyä. Täsmennys on tarpeen, koska jatkossa rahaston varat koostuisivat pääosin valtion talousarviosta rahastoon siirrettävistä varoista. Kerättävillä maksuilla tarkoitetaan edellä kuvattuja vuoden 2012 lopussa olevasta saatavakannasta perintätoimenpitein saatavia suorituksia.

Rahaston käyttösuunnitelman mukainen vuodelle 2013 siirtyvä loppusaldo on arviolta 11,4 miljoonaa euroa. Saldo sisältää noin 6,4 miljoonan euron varauksen myöhemmin tehtäviä palautuksia varten. Lisäksi rahastoon arvioidaan vuonna 2013 kertyvän suorituksia vuoden 2012 lopussa maksamattomista televisiomaksuista noin yhdeksän miljoonaa euroa. Suorituksia kertyy saatavien vanhenemissäännöstä johtuen vähenevässä määrin aina vuoteen 2018 asti. Käytännössä muut menot kuin Yleisradion käyttöön osoitettu määräraha voidaan toistaiseksi kattaa rahastossa kertyvien televisiomaksujen tuotosta. Rahastolle osoitetut varat ovat valtion keskuskirjanpidossa olevalla yhdystilillä, jota hoitaa Valtionkonttori. Rahaston varojen käyttö vahvistettaisiin voimassa olevan lain 3 momentin mukaisesti valtioneuvoston vahvistamalla käyttösuunnitelmalla.

Voimassa olevan säännöksen 1 momentin mukaan valtion televisio- ja radiorahaston varoja käytetään Yleisradion toiminnan rahoittamiseen sekä rahastoon kerättävien maksujen perimisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Rahaston varoja voidaan käyttää muutoinkin televisio- ja radiotoiminnan edistämiseen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi Yleisradion käyttöön vuosittain osoitettava määrä. Sen mukaan Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen käytetään vuosittain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu määrä. Täsmennys on tarpeen sen selkeyttämiseksi, mikä osa rahaston varoista on tar-

koitus säännönmukaisesti osoittaa Yleisradi-
on julkisen palvelun rahoittamiseen.

Momenttia ehdotetaan muutettavaksi myös
siltä osin, että rahaston varoja voidaan käyt-
tää myös Yleisradio Oy:stä annetun lain 6 a
§:ssä tarkoitetun ennakoarvioinnin laatimi-
sesta aiheutuvien palkkioiden maksamiseen
sekä rahaston hallinnoimisesta aiheutuneisiin
kuluihin.

Yleisradio Oy:stä annettuun lakiin ehdote-
taan hallintoneuvoston tehtäviä täydennettä-
väksi uusien merkittävien palveluiden en-
nakoarviointia koskeva menettely. Julkilau-
suman ja hallituksen periaatepäätöksen mu-
kaan tarkoituksena on, että ennakoarvioin-
nin valmistelusta huolehtisi eduskunnan lii-
kenne- ja viestintävaliokunnan yhteydessä
toimiva virkamies, jonka palkkio maksettai-
siin rahaston varoista. Palkkio katettaisiin ra-
haston varoista.

Rahaston hallinointiin liittyvät kulut
muodostuvat tilintarkastuksesta, rahaston kir-
janpidon ja maksuliikenteen hoidosta sekä
muista vastaavista hallinnointikuluista. Siir-
tymävaiheessa rahaston hallinointiin liittyy
myös siihen varautuminen, että vuonna 2012
maksettuja, mutta vuodelle 2013 kohdistuvia
televisionmaksuja tullaan palauttamaan mak-
sajille. Televisionmaksut suoritetaan etukäteen
yhden, kolmen, kuuden tai 12 kuukauden
maksukautta vastaavissa erissä. Koska mak-
suvelvollisuuden on tarkoitus päättyä 31 päi-
vänä joulukuuta 2012, tulee vuodelle 2013
kohdistuva osuus jo maksetusta maksusta pa-
lauttaa tai hyvittää.

Koska televisionmaksujen keräämisestä eh-
dotetaan luovuttavaksi vuoden 2013 alusta
lukien, ei momentissa enää säädettäisi siitä,
että rahaston varoja käytetään rahastoon ke-
rättävien maksujen perimisestä aiheutuvien
kustannusten kattamiseen. Televisionmaksu-
järjestelmän alasajosta aiheutuu jonkin ver-
ran kustannuksia myös sen jälkeen, kun tele-
visionmaksun maksuvelvollisuus poistuu.
Nämä kustannukset on tarkoitus edelleen
maksaa rahaston varoista, mikä on huomioitu
siirtymäsäännöksissä. Katettavat kulut huo-
mioidaan myös tulevissa rahaston käyttö-
suunnitelmissa.

Rahaston varoja voitaisiin jatkossakin käyt-
tää muutoin televisio- ja radiotoiminnan edis-
tämiseen. Käytännössä liikenne- ja viestin-

täministeriö on vuosittain käyttänyt 100 000
eurosta 200 000 euroon rahaston varoja lä-
hinnä tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Ra-
haston varojen osoittamisessa muuhun käy-
tössä on huomioitava, että jatkossa muita
kuin Yleisradion käyttöön tarkoitettuja varoja
kertyy vain vähäisessä määrin. Tästä syystä
ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, että
rahaston käyttötarkoitusta muutettaisiin tältä
osin. Varoja voitaisiin käyttää jatkossakin ra-
haston varojen puitteissa esimerkiksi tutki-
mus- ja kehittämishankkeisiin. Lisäksi käyt-
tösuunnitelman laatimisen yhteydessä on ar-
vioitava, tulisiko rahastoon tuloutetuista tele-
visionmaksuista mahdollisesti syntyvä ylijää-
mä osoittaa Yleisradiolle siirtymävaiheesta
syntyvän vajeen kattamiseen.

Ehdotetut muutokset eivät merkitse rahas-
ton tai sen käyttötarkoituksen muuttamista tai
laajentamista. Rahaston pääasiallinen tarkoi-
tus on Yleisradio Oy:stä annetussa laissa
säädetyn julkisen palvelun rahoittaminen.

Pykälän voimassa olevan 4 momentin mu-
kaan rahaston varoja suoritetaan Yleisradiol-
le valtiovarainministeriön hyväksymänä erinä
ja ajankohtina käyttösuunnitelman ja yhtiön
rahoitustarpeen mukaisesti. Käytännössä
Yleisradio on joka toinen kuukausi esittänyt
yhtiön rahoitustarpeita vastaavan pyynnön
varojen maksattamisesta. Pyyntö on hyväk-
sytetty valtiovarainministeriössä ja varoja
on hyväksymisen jälkeen maksettu viikoit-
tain rahastosta Yleisradiolle. Säännöksestä
ehdotetaan poistettavaksi menettely, jonka
mukaan rahaston varojen suorittaminen
Yleisradiolle edellyttää valtiovarainministe-
riön lupaa. Sääntelyn taustana on ollut valti-
on kassastamaksuihin ja maksuvalmiuteen
kohdistuneet ohjaustarpeet. Valtiovarainmi-
nisteriö katsoo, että nykyisen kaltainen lu-
pamenettely ei enää ole tarpeen ja on esittä-
nyt, että menettelystä luovuttaisiin. Muutos
yksinkertaistaa maksatusmenettelyä.

**3-4 luvut. Televisionmaksun määrääminen
ja maksuvelvollisuus. Television käyttäjäre-
kisterin pitäminen.** Luvut ehdotetaan kumot-
taviksi tarpeettomina, koska televisionmaksun
perimisestä ehdotetaan luovuttavaksi.

**6-7 luvut. Pakkokeinot, seuraamukset,
muutoksenhaku. Erinäiset säännökset.** Luvut
ehdotetaan kumottaviksi tarpeettomina, kos-

ka televisiomaksun perimisestä ehdotetaan luovuttavaksi.

40 §. Siirtymäsäännös. Säännös ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

Valtion televisio- ja radorahastosta annetun lain muuttamisesta annetun lain siirtymäsäännöksen 2 momentissa säädetään toimenpiteistä, joihin Viestintävirastolla on oikeus ryhtyä ennen lain voimaantuloa. Vuoden 2012 aikana Viestintäviraston on ryhdyttävä momentin mukaisiin täytäntöönpanotoimiin televisiomaksujärjestelmän alasajon vuoksi, mikä edellyttää Viestintävirastolta mittavia toimenpiteitä. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan Viestintävirastolla on oikeus periä kaikki ajalle ennen tämän lain voimaantuloa kohdentuvat televisiomaksut siten, että ne eräänntyvät maksettaviksi viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2012. Viestintävirasto ottaa asian viran puolesta huomioon lähettäessään vuoden 2012 aikana maksettaviksi tulevat televisiomaksut.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan mukaan Viestintävirastolla on oikeus periä joulukuussa 2012 tehtyihin käyttöönottoilmoituksiin perustuvat televisiomaksut soveltamatta 8 §:ssä säädettyä lyhintä maksuvelvollisuusaikaa. Jos ilmoitus television käyttöönotosta tehdään vuonna 2012 myöhemmin kuin 1 päivänä joulukuuta, mutta ennen vuoden loppua, joutuu maksuvelvollinen maksamaan tältä ajalta televisiomaksun.

Ehdotetun 3 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa maksamatta olevien televisiomaksujen perimiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä 1 päivään tammikuuta 2018. Uusia velvollisuuksia maksaa televisiomaksua ei siis synny, mutta saamatta olevia televisiomaksuja arvioidaan olevan vuonna 2013 vielä noin 20 miljoonaa euroa, joiden periminen on otettava huomioon vielä ehdotetun lain voimaantulon jälkeen.

Ehdotetun 4 momentin mukaisesti vuodelle 2013 kohdistuvat televisiomaksut palautetaan vähentämättä 17 §:n mukaista palautusmaksua. Viiden euron suuruisen palautusmaksun

periminen ei ole perustelua, sillä maksujen palauttaminen johtuu uuteen verotusmalliin siirtymisestä.

Ehdotetun 5 momentin mukaan kumotussa 17 §:ssä tarkoitetut televisiomaksut, joita ei vuoden 2017 loppuun mennessä ole saatu palautettua, tuloutetaan valtion televisio- ja radorahastoon 1 päivänä tammikuuta 2018. Voimassa olevan valtion televisio- ja radorahastosta annetun lain 17 §:ssä säädetään televisiomaksujen palauttamisesta. Viestintävirasto tekee jatkuvasti huomattavan määrän selvitystyötä saadakseen palautettua sanotun lainkohdan mukaisesti aiheettomasti maksetut maksut. Kaikkien maksujen palauttaminen ei kuitenkaan tästä huolimatta onnistu. Ehdotettu säännös on sen vuoksi tarpeen, jotta selvityskustannukset eivät nouse kohtuuttoman suuriksi.

Ehdotettu ajankohta määräytyy verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) 20 §:n mukaan. Siinä todetaan, että julkinen saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua sitä seuranneen vuoden alusta, jona se on määrätty tai maksuunpantu, ja muussa tapauksessa sitä seuranneen vuoden alusta, jona se on erääntynyt. Samaan ajankohtaan kytkeytyy maksuvelvollisen oikeus tehdä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa tarkoitettu perustevalitus.

Televisiomaksun käyttäjärekisteriä ja sen tietoja tarvitaan vielä varsin pitkään ehdotetun lain voimaantulon jälkeen. Tämä johtuu muun muassa televisiomaksun perintä- ja palautustoimista. Ehdotetussa 6 momentissa säädetään voimassa olevan valtion televisio- ja radorahastosta annetun lain 18 §:ssä tarkoitetun television käyttäjärekisterin tietojen hävittämisestä henkilötietolain (523/1999) 34 §:n mukaisesti. Sen mukaan henkilöresteri, joka ei ole enää rekisterinpitäjän toiminnan kannalta tarpeellinen, on hävitettävä, jollei siihen talletettuja tietoja ole erikseen säädetty tai määrätty säilytettäväksi tai jollei rekisteriä siirretä 35 §:ssä tarkoitetulla tavalla arkistoon.

Valtion televisio- ja radorahastosta annetun lain muuttamisesta annettavan lain siirtymäsäännöksen 7 momenttiin ja Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta annettavan lain siirtymäsäännöksen 2 momenttiin sisällytetään tavanomainen säännös, jonka

mukaan lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämistäjärjestys

Valtion televisio- ja radiorahaston käyttö-tarkoitus

Perustuslain 87 §:n mukaan lailla voidaan säätää valtion rahaston jättämisestä talousarvion ulkopuolelle, jos valtion pysyvän tehtävän hoitaminen sitä välttämättä edellyttää. Talousarvion ulkopuolisen rahaston perustamista sekä rahaston tai sen käyttötarkoituksen olennaista laajentamista tarkoittavan lakiehdotuksen hyväksymiseen vaaditaan kahden kolmasosan enemmistö. Näitä edellytyksiä tulee tulkita tiukan pidättyvästi (PeVM 10/1998 vp, s. 24/I).

Nykyinen valtion televisio- ja radiorahasto koskeva rahastomalli perustui alun perin vuoden 1927 radiolaitelakiin. Tällöin rahastosta käytettiin nimeä radiorahasto. Rahasto on säilynyt lähes muuttumattomana siitä lähtien, kun rahasto perustettiin. Valtion radiorahasto siirrettiin niin sanottuna vanhana rahastona uuteen vuonna 1993 voimaantulleeseen lakiin. Sen nimi muutettiin sittemmin valtion televisio- ja radiorahastoksi (PeVL 19/1998 vp). Valtio televisio- ja radiorahastosta annettua lakia on myöhemmin muutettu laeilla 491/2002, 395/2003, 636/2005, 713/2005 ja 1069/2007. Muutoksilla ei ole olennaisesti laajennettu rahastoa tai sen käyttötarkoitusta.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut valtion televisio- ja radiorahaston perustuslainmukaisuutta kannanotoissaan PeVL 23/1993 vp, PeVL 19/1998 vp ja PeVL 8/2002. Rahastoa koskevissa uudistuksissa vuosina 1993 ja 1998 rahaston varojen käyttötarkoitukseksi säädettiin Yleisradion toiminnan rahoittaminen ja televisiomaksujen perinnästä aiheutuvien kustannusten kattaminen, minkä lisäksi varoja voitiin käyttää muutoinkin televisio- ja radiotoiminnan kehittämiseen. Edellä mainittu käyttötarkoitus säilytetään tämän esityksen mukaisesti muuttumattomana. Rahaston käyttötarkoitusta ei näin ollen muuteta tai laajenneta olennaisesti, vaan käyttötarkoitus

säilyy ennallaan sellaisena kuin se on ollut vuodesta 1993 lähtien rahastoa perustettaessa.

Tällä hetkellä valtion televisio- ja radiorahasto on avoin rahasto, sillä rahaston käytävissä olevat varat määräytyvät pääasiassa televisiomaksun suuruuden ja maksettujen televisiomaksujen määrän perusteella. Rahaston varat vaihtelevat siten vuosittain. Valtion asuntorahastoa koskevia säännöksiä vuonna 1996 muutettaessa perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota muun muassa siihen, että valtion asuntorahastolaki oli alun perin jätetty rahaston suuruuden avoimeksi (PeVL 5/1996 vp), ja muutos voitiin osittain tämän vuoksi toteuttaa tavallisella lailla.

Tämän esityksen mukaisesti valtion televisio- ja radiorahastosta annettuun lakiin on tarkoitus sisällyttää säännös määrästä, joka vuosittain siirretään valtion talousarviosta rahastoon ja joka käytetään rahaston tarkoituksen toteuttamiseksi Yleisradion julkisen palvelun rahoittamiseen. Ehdotuksen mukaisesti vuonna 2013 rahastoon siirrettäisiin 500 miljoonaa euroa. Vuodesta 2014 lähtien tasoa ehdotetaan tarkistettavaksi vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti. Tällöin rahasto ei enää olisi edellä mainitulla tavoin avoin rahasto, vaan sen tosiasiallisen suuruuden määrittäisi eduskunta antamallaan lailla.

Vuonna 2011 rahastoon kertyi kassaperusteisesti 468,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2012 valtion talousarvioesityksen perusteluissa arvioitiin rahastoon kertyvän vuonna 2012 noin 473 miljoonaa euroa. Kassaperusteinen kertymä tulee poikkeuksellisesti olemaan tätä alhaisempi rahoitusmallin muutoksen takia, kuten edellä kohdassa 4.1 on selvitetty. Rahaston kertymän vuosittainen kasvu on viime vuosina vaihdellut alle yhdestä prosentista vajaaseen neljään prosenttiin. Lakiehdotuksen mukaisesti rahaston laskennallinen suuruus nousisi nyt samassa linjassa rahaston vuosittaisten korotusten mukaisesti. Ottaen huomioon valtion talousarviosta siirretyt varat sekä perintätoimin kertyvät televisiomaksut rahaston varojen määrä kasvaisi vajaalla kahdeksalla prosentilla vuonna 2013 verrattuna vuoden 2012 laskennalliseen arvioon, Verovaroin katettava summa ohjattaisiin kuitenkin edelleen samaan käyttötarkoitukseen kuin ennen lain voimaantuloa.

Perustuslakivaliokunnan öljysuojarahastoa koskevan tulkinnan (PeVL 24/2009 vp) mukaan yksittäisen rahaston pääomarojojen viisinkertaistaminen merkitsee perustuslain 87 §:ssä tarkoitettua rahaston olennaista laajentamista ja lakiehdotuksen hyväksymiseen vaadittiin perustuslain 87 §:n mukainen määränemmistö. Tapauksessa perustuslakivaliokunta katsoi, että ehdotettu rahaston laajennus on huomattavasti aiempia vuosien 2004 ja 2002 laajennuksia merkittävämpi.

Vuonna 2004 perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan (PeVL 31/2004 vp), että öljysuojarahaston ylärajan pysyvä korotus seitsemästä miljoonasta eurosta 10 miljoonaan euroon ja alarajan korotus 3,5 miljoonasta eurosta viiteen miljoonaan euroon eivät merkitse rahaston olennaista laajentamista. Tapauksessa rahaston ala- ja ylärajaa nostettiin 42,9 prosentilla. Lisäksi vuonna 2002 perustuslakivaliokunta arvioi lausunnossaan (PeVL 34/2002 vp) öljysuojarahastoa koskien, etteivät rahaston pääoman ylärajan väliaikainen korotus seitsemästä miljoonasta eurosta 11 miljoonaan euroon ja alarajan korotus 3,5 miljoonasta eurosta 5,5 miljoonaan euroon merkitse rahaston olennaista laajentamista. Tässä tapauksessa laajennukset merkitsivät 57,1 prosentin korotusta sekä rahaston ala- että ylärajaan. Valiokunta katsoi molemmissa tapauksissa, että rahaston laajennus ei ollut eduskunnan budjettivallan näkökulmasta sillä tavoin olennainen, että lakiehdotukset olisi tullut hyväksyä perustuslain 87 §:ssä vaaditulla määränemmistöllä.

Tämän esityksen mukaisesti valtion televisio- ja radiorahaston laajuus kasvaisi noin kahdeksan prosenttia verrattuna tämänhetkiseen rahaston laskennalliseen laajuuteen. Perustuslakivaliokunnan öljysuojarahastoa koskevien tulkintojen nojalla tämän ei voitane katsoa merkitsevän olennaista laajennusta rahaston laajuuteen erityisesti kun otetaan huomioon, että rahasto on jätetty avoimeksi ja rahastoon voisi kertyä myös huomattavasti nykyistä suurempi summa jo tämänhetkisen lainsäädännön puitteissa. Lakiehdotuksen myötä eduskunta tulisi käytännössä määrittämään rahaston suuruuden, sillä rahastolle siirrettävä määrä määriteltäisiin ehdotuksen mukaisesti valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n 2 momentissa.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan perustuslain esitöihin (HE 1/1998 vp, sivu 139/II) viitaten, että talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin kytkeytyvän vaikeutetun säätämisyjärjestyksen avulla pyritään suojaamaan eduskunnan budjettivaltaa. Esityksen mukaisesti eduskunta päättää rahastoon ohjattavasta määrästä, joka siirretään edelleen Yleisradion toiminnan rahoittamiseen. Ehdotettavalla lailla pyritään näin ollen vahvistamaan eduskunnan mahdollisuuksia vaikuttaa rahaston varojen käyttöön lainsäädäntövaltansa kautta. Lisäksi eduskunnan mahdollisuuksia saada tietoa Yleisradion tarjoamasta julkisesta palvelusta lisätään edellyttämällä hallintoneuvostolta vuosittaista kertomusta tarjotusta julkisesta palvelusta. Eduskunnalle toimitettaisiin tiedoksi myös Yleisradio Oy:stä annetun lain 12 a §:n mukainen valtioneuvostolle annettu lausunto.

Ennakoarvioinnin perustuslainmukaisuus

Julkisen palvelun yleisradiotoiminnalla on perinteisesti ollut merkittävä asema sananvapauden, demokratian sekä kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden turvaajana. Suomessa on vakiintuneesti katsottu, että julkisen palvelun yleisradiotoiminnan keskeisenä tavoitteena on yksilön perustuslain 12 §:n mukaisen sananvapauden turvaaminen. Julkisen vallan tehtävänä on luoda sellainen toimintaympäristö, joka tukee yksilön mahdollisuuksia ilmaista ja vastaanottaa erilaisia viestejä. Erityisesti yleisradiotoiminnassa julkisen vallan luomat reunaehdot yleisradiotoiminnan harjoittamiseen on keskeisellä sijalla.

Komission valtioneuvoston tiedonannossa korostetaan myös yleisradiotoiminnan riippumattomuutta ja sen merkitystä erityisesti sananvapauden turvaajana. Tiedonannon mukaan yleisradiotoiminnan riippumattomuutta koskevat suojatoimet ovat keskeisiä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11 artiklassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklassa vahvistetun sananvapauden yleisperiaatteen mukaisesti.

Näiden periaatteiden toteutuminen on keskeisessä osassa myös silloin, kun jäsenvaltioissa pannaan täytäntöön merkittävien uusien palvelujen ennakoarviointia. Valtioneuvoston

donannon mukaan jäsenvaltioilla on toimivalta valita tarkoituksenmukaisin mekanismi, jolla varmistetaan audiovisuaalisten palvelujen yhdenmukaisuus Amsterdamin pöytäkirjan aineellisten edellytysten kanssa, kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden kansallisten radio- ja televisiolähetysjärjestelmien erityispiirteet ja tarve varmistaa julkisten yleisradioyhtiöiden toimituksellinen riippumattomuus.

Yleisradio Oy:stä annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 a §, jonka mukaan ennakoarviointi tulee suorittaa silloin, kun kyseessä on merkittävä uusi palvelu tai olennainen laajennus voimassa olevaan palveluun, kun uusi palvelu tai toiminta on merkittävyydeltään, ajalliselta kestoaltaan ja kustannuksiltaan olennainen. Arvioinnin tarkoituksena on turvata se, että yleisradiotoiminta keskittyy julkisen palvelun tuottamiseen ja toteuttaa julkisen palvelun tehtävää sellaisena kuin se on määritelty Yleisradio Oy:stä anne-

tun lain 7 §:ssä. Ennakoarviointi on myös tarpeen, jotta ennen palvelun aloittamista voidaan huomioida palvelun markkina- ja kilpailuvaikutukset.

Esityksen mukaisesti ennakoarviointi ei kohdistu Yleisradion toimitukselliseen riippumattomuuteen ja sisällöllisiin ratkaisuihin. Ennakoarvioinnin tarkoituksena on luoda puitteet toiminnan harjoittamiselle esimerkiksi sellaisissa tapauksissa, kun toimintaa ollaan laajentamassa uusille markkinoille ja uusille palvelualueille. Ennakoarvioinnilla ei oteta kantaa palvelujen sisältöön, mikä on ensiarvoisen tärkeää yhtiön riippumattomuuden turvaamiseksi.

Edellä mainittujen perustelujen vuoksi esitetään, että lakiehdotukset annetaan tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) 7 a §:n 4 momentti ja 8 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 396/2003,
muutetaan 6 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta, 6 a §, 7 §:n 1 momentti ja 2 momentin 2 ja 3 kohta sekä 12 a §, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta, 6 a § sekä 7 §:n 1 momentti sekä 2 momentin 2 ja 3 kohta laissa 635/2005 sekä 12 a § laissa 396/2003, ja
lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 635/2005, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, sekä lakiin uusi 6 b ja 12 b § seuraavasti:

2 luku

Yhtiön hallinto

6 §

Hallintoneuvoston tehtävät

Hallintoneuvoston tehtävänä on:

4) laatia 6 a §:ssä tarkoitettu palveluiden ja toimintojen ennakkoarviointi suhteessa julkiseen palveluun ja viestintämarkkinoiden kokonaisuuteen sekä arvioinnin perusteella päättää palvelun tai toiminnon aloittamisesta tai aloittamatta jättämisestä ja julkaista päätös perusteluineen;

6) tarkastaa ja hyväksyä hallituksen toimintakertomus;

Hallintoneuvoston on lisäksi vuosittain huhtikuun loppuun mennessä annettava eduskunnalle kertomus 7 §:n mukaisen julkisen palvelun toteutumisesta sekä ohjaus- ja valvontatehtäviensä toteuttamisesta edellisen

kalenterivuoden aikana. Ennen kertomuksen antamista tulee kuulla Saamelaiskäräjiä.

6 a §

Ennakkoarviointi

Sellaiset uudet palvelut ja toiminnot, joilla on vähäistä suurempaa vaikutusta tarjolla olevien sisältöpalveluiden kokonaisuuteen, on arvioitava ennakolta. Ennakkoarviointi on tehtävä, jos uusi palvelu tai toiminto on merkittävyydeltään, ajalliselta kestoltaan ja kustannuksiltaan olennainen.

Ennakkoarviointi tehdään Yleisradio Oy:n tai sellaisen henkilön, jonka etua asia koskee, pyynnöstä. Arviointi voidaan tehdä muutoinkin, jos se on perustellusta syystä tarpeellista.

Arviointiin on sisällytettävä arvio suunnitellun palvelun tai toiminnon vaikutuksista markkinoihin ja kilpailuun sekä muista vaikutuksista.

Arviointia laadittaessa on pyydetävä kilpailuviranomaisen, kuluttajaviranomaisen ja alan keskeisten toimijoiden lausunnot tai kuultava heitä suullisesti. Lisäksi voidaan

kuulla muita tarpeelliseksi katsottavia asiantuntijoita.

6 b §

Hallitus

Yhtiöllä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään viisi ja enintään kahdeksan jäsentä, jotka eivät saa olla hallintoneuvoston jäseniä eivätkä kuulua yhtiön muuhun ylimpään johon.

Yhtiön hallituksen tulee edustaa riittävän monipuolista asiantuntemusta ja molempia kieliryhmiä.

Hallituksen tehtävänä on:

1) valita ja vapauttaa yhtiön toimitusjohtaja sekä vahvistaa hänen palkkansa sekä muut toimeen liittyvät ehdot; toimitusjohtaja ei saa olla hallintoneuvoston eikä hallituksen jäsen;

2) valita yhtiön muu ylin johto sekä vahvistaa heidän palkkansa ja muut toimiin liittyvät ehdot;

3) päättää seuraavan vuoden talousarviosta;

4) kutsua koolle yhtiökokous ja valmistella siinä käsiteltävät asiat;

5) antaa yhtiön toiminnasta vuosittain kertomus Viestintävirastolle.

7 §

Julkinen palvelu

Yhtiön tehtävänä on tuoda monipuolinen ja kattava julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Näitä ja muita julkisen palvelun sisältöpalveluja voidaan tarjota yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja alueellisesti.

Julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulee erityisesti:

2) tuottaa, luoda, kehittää ja säilyttää kotimaista kulttuuria, taidetta ja virikkeellistä viihdettä;

3) ottaa ohjelmistossa huomioon sivistys- ja tasa-arvonäkökohdat, tarjota mahdollisuus oppimiseen ja itsensä kehittämiseen, painottaa lapsille ja nuorille suunnattuja ohjelmistoja sekä tarjota hartausohjelmia;

5 luku

Erinäiset säännökset

12 a §

Viestintäviraston taloudelliset valvontatehtävät

Viestintävirasto valvoo 7 a, 8, 8 a ja 12 §:n noudattamista sekä sitä, että käytössä ei ole alihinnoittelua eikä ristikkäistukia.

Yhtiön on toimitettava Viestintävirastolle vuosittain huhtikuun loppuun mennessä tilinpäätöksensä, eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat ja taseet liitetietoineen sekä yhtiön tilintarkastajien lausunto eriyttämislaskelmita. Yhtiön on salassapitosäännösten estämättä Viestintäviraston pyynnöstä toimitettava myös muut valvonnassa tarvittavat tiedot.

Jos yhtiö rikkoo 7 a, 8, 8 a, 12 tai 12 a §:n säännöksiä, Viestintävirasto voi velvoittaa yhtiön korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Velvoitteen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka siitä, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään yhtiön kustannuksella.

Uhkasakosta ja teettämisuudesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

12 b §

Kertomus Viestintävirastolle

Yhtiön on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä annettava Viestintävirastolle kertomus edellisen kalenterivuoden aikana tarjotusta palvelusta. Kertomuksessa on esitettävät tiedot, jotka ovat tarpeen Viestintäviraston televisio- ja radiotoiminnan valvontatehtävissä.

Viestintäviraston on annettava valtioneuvostolle lausuntonsa kertomuksesta ja 12 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen tilinpäätösasiakirjojen perusteella syyskuun loppuun mennessä. Lausunto annetaan tiedoksi sille eduskunnan valiokunnalle, joka käsittelee Yleisradio Oy:tä koskevat asiat.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta _____ Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
20 . ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
toimiin.

2.

Laki**valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain (745/1998) 2 §, 3, 4, 6 ja 7 luku sekä 40 §, sellaisina kuin niistä ovat 3, 4 ja 7 luku osaksi laissa 395/2003, 6 luku osaksi laeissa 395/2003 ja 713/2005 sekä 40 § osaksi laissa 491/2002, sekä

muutetaan 3 §:n otsikko ja 2 momentti, 4 §:n 2 momentti sekä 5 §:n 1, 2 ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n otsikko ja 4 §:n 2 momentti laissa 395/2003 sekä 3 §:n 2 momentti ja 5 §:n 1 momentti laissa 1069/2007, seuraavasti:

3 §

Valtion televisio- ja radiorahasto ja sen varat

Rahastolle suoritetaan rahoitusta valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) 7 §:ssä säädetyn julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi. Vuonna 2013 määräraha on 500 miljoonaa euroa. Määrärahan suuruus tarkistetaan vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti. Tarkistuksen perusteena on indeksi, joka muodostuu elinkustannusindeksistä, jonka painoarvo on yksi kolmasosa, sekä ansiotasoindeksistä, jonka painoarvo on kaksi kolmasosaa.

4 §

Kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastajat

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa vuosittain rahaston hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa. Tilintarkastajista toisen tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai -yhteisö ja toisen tulee olla joko JHTT-

tilintarkastaja tai -yhteisö tai tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai -yhteisö. Tilintarkastajien on annettava kultakin tilikaudelta tilintarkastuskertomus.

5 §

Valtion televisio- ja radiorahaston varojen käyttö

Rahaston varat muodostuvat valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta suoritetuista varoista, kerättävistä maksuista ja edellisiltä tilikausilta kertyneistä ylijäämistä, jotka ovat rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevalla yhdystilillä.

Rahaston varoista käytetään Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen vuosittain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu määrä. Varoja voidaan käyttää myös Yleisradio Oy:stä annetun lain 6 a §:ssä tarkoitettun ennakkoarvioinnin laatimisesta aiheutuvien palkkioiden maksamiseen ja rahaston hallinnoimiseen. Rahaston varoja voidaan käyttää muutoinkin televisio- ja radiotoiminnan edistämiseen.

Rahaston varoja suoritetaan Yleisradio Oy:lle käyttösuunnitelman ja yhtiön rahoitustarpeen mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Viestintävirastolla on ennen lain voimaantuloa oikeus:

1) periä kaikki ajalle ennen tämän lain voimaantuloa kohdentuvat televisiomaksut siten, että ne erääntyvät maksettaviksi viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2012; ja

2) periä joulukuussa 2012 tehtyihin käyttöottoilmoituksiin perustuvat televisiomaksut soveltamatta 8 §:ssä säädettyä lyhintä maksuvelvollisuusaikaa.

Tämän lain voimaan tullessa maksamatta olevien televisiomaksujen perimiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa

olleita säännöksiä 1 päivään tammikuuta 2018.

Vuodelle 2013 kohdistuneet maksetut televisiomaksut palautetaan vähentämättä summasta 17 §:n mukaista palautusmaksua.

Kumotussa 17 §:ssä tarkoitetut televisiomaksut, joita ei vuoden 2017 loppuun mennessä ole saatu palautettua, tuloutetaan 1 päivänä tammikuuta 2018 valtion televisio- ja radiorahastoon.

Kumotussa 18 §:ssä tarkoitetun television käyttäjärekisterin tiedot hävitetään henkilötietolain (523/1999) 34 §:n mukaisesti.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 4 päivänä huhtikuuta 2012

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Asunto- ja viestintäministeri *Krista Kiuru*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

1.

Laki

Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) 7 a §:n 4 momentti ja 8 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 396/2003,
muutetaan 6 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta, 6 a §, 7 §:n 1 momentti ja 2 momentin 2 ja 3 kohta sekä 12 a §, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta, 6 a § sekä 7 §:n 1 momentti sekä 2 momentin 2 ja 3 kohta laissa 635/2005 sekä 12 a § laissa 396/2003, ja
lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 635/2005, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, sekä lakiin uusi 6 b ja 12 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

2 luku

Yhtiön hallinto

Yhtiön hallinto

6 §

6 §

Hallintoneuvoston tehtävät

Hallintoneuvoston tehtävät

Hallintoneuvoston tehtävänä on:

Hallintoneuvoston tehtävänä on:

4) antaa Saamelaiskäräjiä asiasta kuultuaan julkisen palvelun toteutumisesta joka toinen vuosi kahta toimintavuotta käsittävä kertomus eduskunnalle;

4) laatia 6 a §:ssä tarkoitettu palveluiden ja toimintojen ennakoarviointi suhteessa julkiseen palveluun ja viestintämarkkinoiden kokonaisuuteen sekä arvioinnin perusteella päättää palvelun tai toiminnon aloittamisesta tai aloittamatta jättämisestä ja julkaista päätös perusteluineen;

6) tarkastaa ja hyväksyä hallituksen vuosikertomus;

6) tarkastaa ja hyväksyä hallituksen toimintakertomus;

Hallintoneuvoston on lisäksi vuosittain huhtikuun loppuun mennessä annettava eduskunnalle kertomus 7 §:n mukaisen julkisen palvelun toteutumisesta sekä ohjaus- ja valvontatehtäviensä toteuttamisesta edellisen kalenterivuoden aikana. Ennen kertomuksen antamista tulee kuulla Saamelaiskäräjiä.

6 a §

Hallitus

Yhtiöllä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään viisi ja enintään kahdeksan jäsentä, jotka eivät saa olla hallintoneuvoston jäseniä eivätkä kuulua yhtiön muuhun ylimpään johtoon.

Yhtiön hallituksen tulee edustaa riittävän monipuolista asiantuntemusta ja molempia kieliryhmiä.

Hallituksen tehtävänä on:

1) valita ja vapauttaa yhtiön toimitusjohtaja sekä vahvistaa hänen palkkansa sekä muut toimeen liittyvät ehdot; toimitusjohtaja ei saa olla hallintoneuvoston eikä hallituksen jäsen;

2) valita yhtiön muu ylin johto sekä vahvistaa heidän palkkansa ja muut toimiin liittyvät ehdot;

3) päättää seuraavan vuoden talousarvion;

4) kutsua koolle yhtiökokous ja valmistella siinä käsiteltävät asiat;

5) antaa yhtiön toiminnasta vuosittain kertomus Viestintävirastolle.

(uusi)

6 a §

Ennakoarviointi

Sellaiset uudet palvelut ja toiminnot, joilla on vähäistä suurempaa vaikutusta tarjolla olevien sisältöpalveluiden kokonaisuuteen, on arvioitava ennakolta. Ennakoarviointi on tehtävä, jos uusi palvelu tai toiminto on merkittävydeltään, ajalliselta kestoltaan ja kustannuksiltaan olennainen.

Ennakoarviointi tehdään Yleisradio Oy:n tai sellaisen henkilön, jonka etua asia koskee, pyynnöstä. Arviointi voidaan tehdä muutoinkin, jos se on perustellusta syystä tarpeellista.

Arviointiin on sisällytettävä arvio suunnitellun palvelun tai toiminnon vaikutuksista markkinoihin ja kilpailuun sekä muista vaikutuksista.

Arviointia laadittaessa on pyydettävä kilpailuviranomaisen, kuluttajaviranomaisen ja alan keskeisten toimijoiden lausunnot tai kuultava heitä suullisesti. Lisäksi voidaan kuulla muita tarpeelliseksi katsottavia asiantuntijoita.

6 b §

Hallitus

Yhtiöllä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään viisi ja enintään kahdeksan jäsentä, jotka eivät saa olla hallintoneuvoston jäseniä eivätkä kuulua yhtiön muuhun ylimpään johtoon.

Yhtiön hallituksen tulee edustaa riittävän monipuolista asiantuntemusta ja molempia kieliryhmiä.

Hallituksen tehtävänä on:

1) valita ja vapauttaa yhtiön toimitusjohtaja sekä vahvistaa hänen palkkansa sekä muut toimeen liittyvät ehdot; toimitusjohtaja ei saa olla hallintoneuvoston eikä hallituksen jäsen;

2) valita yhtiön muu ylin johto sekä vahvistaa heidän palkkansa ja muut toimiin liittyvät ehdot;

3) päättää seuraavan vuoden talousarvion;

7 §

Julkinen palvelu

Yhtiön tehtävänä on tuoda *täyden palvelun* televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Näitä ja muita *julkiseen palveluun* liittyviä *sisältöpalveluja* voidaan tarjota kaikissa televerkoissa.

Julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulee erityisesti:

- 2) tuottaa, luoda ja kehittää kotimaista kulttuuria, taidetta ja virikkeellistä viihdettä;
3) ottaa ohjelmistossa huomioon sivistys- ja tasa-arvonäkökohdat, tarjota mahdollisuus oppimiseen ja itsensä kehittämiseen, painottaa lapsille suunnattuja ohjelmistoja sekä tarjota hartausohjelmia;

7 a §

Aineiston eriyttäminen

Viestintävirasto valvoo pykälän momenttien 1–3 noudattamista. Yhtiön on Viestintäviraston pyynnöstä toimitettava tälle tilinpäätöksensä sekä eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat ja taseet liitetietoineen.

8 a §

Verkkopalvelun eriyttäminen

Viestintävirasto valvoo tämän pykälän noudattamista. Yhtiön on Viestintäviraston pyynnöstä toimitettava tälle tilinpäätöksensä sekä eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat ja taseet liitetietoineen.

7 §

Julkinen palvelu

4) kutsua koolle *yhtiökokous* ja valmistella siinä käsiteltävät asiat;

5) antaa yhtiön toiminnasta vuosittain *kerromus Viestintävirastolle*.

Yhtiön tehtävänä on tuoda *monipuolinen ja kattava* julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Näitä ja muita *julkisen palvelun sisältöpalveluja* voidaan tarjota yleisissä viestintäverkoissa *valtakunnallisesti ja alueellisesti*.

Julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulee erityisesti:

- 2) tuottaa, luoda, kehittää ja säilyttää kotimaista kulttuuria, taidetta ja virikkeellistä viihdettä;
3) ottaa ohjelmistossa huomioon sivistys- ja tasa-arvonäkökohdat, tarjota mahdollisuus oppimiseen ja itsensä kehittämiseen, painottaa lapsille ja nuorille suunnattuja ohjelmistoja sekä tarjota hartausohjelmia;

7 a §

Aineiston eriyttäminen

(4 mom. kumotaan)

8 a §

Verkkopalvelun eriyttäminen

(2 mom. kumotaan)

5 luku

Erinäiset säännökset

12 a §

Kertomus Viestintävirastolle

Yleisradio Oy:n on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä annettava Viestintävirastolle kertomus edellisen kalenterivuoden aikana tarjotusta palvelusta. Kertomuksessa on esitettävä tiedot, jotka ovat tarpeen Viestintäviraston televisio- ja radiotoiminnan valvontatehtävissä. Viestintäviraston on annettava kertomuksesta valtioneuvostolle lausunto syyskuun loppuun mennessä.

(uusi)

5 luku

Erinäiset säännökset

12 a §

Viestintäviraston taloudelliset valvontatehtävät

Viestintävirasto valvoo 7 a, 8, 8 a ja 12 §:n noudattamista sekä sitä, että käytössä ei ole alihinnoittelua eikä ristikkäistukia.

Yhtiön on toimitettava Viestintävirastolle vuosittain huhtikuun loppuun mennessä tilinpäätöksensä, eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat ja taseet liitetietoineen sekä yhtiön tilintarkastajien lausunto eriyttämislaskelmista. Yhtiön on salassapitosäännösten estämättä Viestintäviraston pyynnöstä toimitettava myös muut valvonnassa tarvittavat tiedot.

Jos yhtiö rikkoo 7 a, 8, 8 a, 12 tai 12 a §:n säännöksiä, Viestintävirasto voi velvoittaa yhtiön korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Velvoitteen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka siitä, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään yhtiön kustannuksella.

Uhkasakosta ja teettämisuudesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

12 b §

Kertomus Viestintävirastolle

Yhtiön on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä annettava Viestintävirastolle kertomus edellisen kalenterivuoden aikana tarjotusta palvelusta. Kertomuksessa on esitettävä tiedot, jotka ovat tarpeen Viestintäviraston televisio- ja radiotoiminnan valvontatehtävissä.

Viestintäviraston on annettava valtioneuvostolle lausuntonsa kertomuksesta ja 12 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen tilinpäätösasiakirjojen perusteella syyskuun loppuun mennessä. Lausunto annetaan tiedoksi sille eduskunnan valiokunnalle, joka käsittelee Yleisradio Oy:tä koskevat asiat.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

*Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
toimiin.*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

2.

Laki

valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain (745/1998) 2 §, 3, 4, 6 ja 7 luku sekä 40 §, sellaisina kuin niistä ovat 3, 4 ja 7 luku osaksi laissa 395/2003, 6 luku osaksi laeissa 395/2003 ja 713/2005 sekä 40 § osaksi laissa 491/2002, sekä
muutetaan 3 §:n otsikko ja 2 momentti, 4 §:n 2 momentti sekä 5 §:n 1, 2 ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n otsikko ja 4 §:n 2 momentti laissa 395/2003 sekä 3 §:n 2 momentti ja 5 §:n 1 momentti laissa 1069/2007, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:
 1) *televisiolla televisio-ohjelmistojen vastaanottoon ja seuraamiseen tarkoitettua laitetta tai laiteyhdistelmää; ja*
 2) *television käyttämisellä televisio-ohjelmien vastaanottamista televisiolla taikka television pitämistä tai säilyttämistä siten, että se koska tahansa on vähäisin toimin käytettävissä televisio-ohjelmien vastaanottamiseen.*

3 §

Valtion televisio- ja radiorahasto ja siihen kerättävät maksut

*Valtion televisio- ja radiorahastoon kerätään television käyttämisestä perittävät televi-
 siomaksut, takautuvat televisiomaksut, vii-
 västysmaksut, tarkastusmaksut ja korvaukset*

Ehdotus

(2 § kumotaan)

3 §

Valtion televisio- ja radiorahasto ja sen varat

*Rahastolle suoritetaan rahoitusta valtion
 talousarvioon otettavasta määrärahasta
 Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) 7
 §:ssä säädetyn julkisen palvelun kustannusten*

maksujen perinnästä aiheutuneista kuluista.

kattamiseksi. Vuonna 2013 määräraha on 500 miljoonaa euroa. Määrärahan suuruus tarkistetaan vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti. Tarkistuksen perusteena on indeksi, joka muodostuu elinkustannusindeksistä, jonka painoarvo on yksi kolmasosa, sekä ansiotasoindeksistä, jonka painoarvo on kaksi kolmasosaa.

4 §

4 §

Kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastajat

Kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastajat

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa vuosittain rahaston hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa. Tilintarkastajista toisen tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai -yhteisö ja toisen tulee olla joko JHTT-tilintarkastaja tai -yhteisö tai tilintarkastuslaissa (936/1994) tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai -yhteisö. Tilintarkastajien on annettava kultakin tilikaudelta tilintarkastuskertomus.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa vuosittain rahaston hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa. Tilintarkastajista toisen tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai -yhteisö ja toisen tulee olla joko JHTT-tilintarkastaja tai -yhteisö tai tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai -yhteisö. Tilintarkastajien on annettava kultakin tilikaudelta tilintarkastuskertomus.

5 §

5 §

Valtion televisio- ja radorahaston varojen käyttö

Valtion televisio- ja radorahaston varojen käyttö

Valtion televisio- ja radorahaston varoja käytetään Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen sekä rahastoon kerättävien maksujen perimisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Rahaston varoja voidaan käyttää muutoinkin televisio- ja radiotoiminnan edistämiseen.

Rahaston varat muodostuvat kerättävistä maksuista ja edellisiltä tilikausilta kertyneistä ylijäämistä, jotka ovat rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevalla yhdystilillä.

Rahaston varat muodostuvat valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta suorite- tuista varoista, kerättävistä maksuista ja edellisiltä tilikausilta kertyneistä ylijäämistä, jotka ovat rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevalla yhdystilillä.

Rahaston varoista käytetään Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen vuosittain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu määrä. Varoja voidaan käyttää myös Yleisradio Oy:stä annetun lain 6 a §:ssä tarkoitetun ennakoarvionnin laatimisesta aiheutuvien palkkioiden maksamiseen ja rahaston hallinnoimiseen. Rahaston varoja voidaan käyttää muutoinkin televisio- ja radiotoiminnan edistämiseen.

Rahaston varoja suoritetaan Yleisradio Oy:lle valtiovarainministeriön hyväksyminä erinä ja ajankohtina käyttösuunnitelman ja yhtiön rahoitustarpeen mukaisesti.

Rahaston varoja suoritetaan Yleisradio Oy:lle käyttösuunnitelman ja yhtiön rahoitustarpeen mukaisesti.

3 luku

(3 luku kumotaan)

**Televisiomaksun määrääminen ja maksu-
velvollisuus**

6 §

Televisiomaksun suuruuden määrääminen

Television käyttämisestä on maksettava televisiomaksu, jonka suuruuden määrää valtioneuvosto. Maksua määrättäessä on muun ohessa otettava huomioon Yleisradio Oy:n mahdollisuus täyttää sille asetetut julkista palvelua koskevat lakisääteiset tehtävät, alan kilpailutilanne sekä yleinen taloudellinen kehitys.

7 §

Velvollisuus televisiomaksun maksamiseen

Jokaista käytössä olevaa televisiota kohden on suoritettava televisiomaksu. Julkisessa laitoksessa olevan henkilön ei kuitenkaan tarvitse maksaa käytössään olevasta televisiosta televisiomaksua.

Perheen käytössä olevia televisioita varten tulee kuitenkin maksaa vain yhtä televisiomaksua jokaista vakituista käyttöpaikkaa kohden. Tässä laissa perheellä tarkoitetaan yksin asuvia ja yhteistaloudessa samassa asunnossa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä sekä heidän kanssaan vakituisesti asuvia sukulaisiaan tai lapsiaan, mukaan lukien ottolapset sekä perheeseen sijoitetut lapset. Sukulaisella tarkoitetaan henkilöä, joka perintökaaren (40/1965) mukaan katsotaan perintöön oikeutetuksi.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan taikka yhteisön tai säätiön toimipaikassa käytössä olevista televisioista tulee maksaa yhtä televisiomaksua jokaista toimipaikkaa kohden. Majoitusliikettä tai toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan taikka yhteisön tai säätiön on kuitenkin maksettava majoitushuoneissa olevista televisioista yhtä televisiomaksua jokaista neljän television erää tai erän osaa kohti.

Voimassa oleva laki

Tässä laissa tarkoitettu toimipaikka on jokin elinkeinonharjoittajan taikka yhteisön tai säätiön vakituinen toimipaikka, jolla on eri käyntiosoite kuin elinkeinonharjoittajan taikka yhteisön tai säätiön muilla vakituisilla toimipaikoilla. Kunnan hallintokuntia ja niiden eri yksiköitä sekä valtion viranomaisia, laitoksia, liikelaitoksia ja rahastoja pidetään kutakin eri yhteisönä.

8 §

Maksuvelvollisuuden alkaminen ja päättyminen

Maksuvelvollisuus alkaa television käyttöönotosta. Maksuvelvollisuus päättyy Telehallintokeskuksen saatua tiedon television käytön loppumisesta. Lyhin maksuvelvollisuus aika on kuitenkin yksi kuukausi.

9 §

Ilmoitusvelvollisuus

Tämän lain säännösten mukaan maksuvelvollisen television käyttäjän on televisiomaksun perimistä varten tehtävä Telehallintokeskukselle ilmoitus jokaisen televisiomaksun maksamista edellyttävän television käyttöönotosta. Television käyttöönotto ei ole sallittua ennen kuin laiminlyöty televisiomaksu on suoritettu.

Ilmoitus Viestintävirastolle on tehtävä ennen television käyttöönottoa. Television käyttöönottoilmoitus tulee voimaan sinä päivänä, jolloin se saapuu Viestintävirastolle, tai muuna television käyttäjän ilmoittamana myöhempänä ajankohtana.

Käyttöönottoilmoituksesta tulee käydä ilmi televisiomaksun käyttäjärekisteriin tämän lain 18 §:n mukaisesti talletettavat tiedot.

Jos television käyttäjä maksukehotuksesta huolimatta vähintään kuuden kuukauden ajalta laiminlyö televisiomaksun maksamisen, television käyttäjän katsotaan peruuttaneen 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen. Telehallintokeskus tekee asiasta päätöksen.

10 §

Tarkastajat

Telehallintokeskus valvoo 9 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Telehallintokeskus voi määrätä tätä tehtävää suorittamaan erityisiä tarkastajia.

Tarkastajan tulee tarkastusta suorittaessaan esittää selvitys 1 momentissa tarkoitettusta Telehallintokeskuksen antamasta määräyksestä.

Tarkastuksen suorittamisen yhteydessä tulee tarkastajalle tämän pyynnöstä esittää tiedot television käyttäjästä, käytössä olevien televisioiden lukumäärästä ja sijainnista, television käytössäoloajasta ja muista televisiomaksun perinnässä tarvittavista seikoista. Rangaistus väärän henkilötiedon antamisesta tarkastajalle tuomitaan rikoslain (39/1889) 16 luvun 5 §:n mukaan, jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

11 §

Televisiomaksun periminen

Saatuaan 9 §:n mukaisen ilmoituksen television käytöstä Telehallintokeskus perii televisiomaksua television käyttäjäksi ilmoitetulta luonnolliselta henkilöltä tai oikeushenkilöltä tekemättä erillistä päätöstä maksuvelvollisuudesta.

Maksun perintään sovelletaan valtion maksuperustelain (150/1992) säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Televisiomaksun perinnän asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisessa noudatetaan hallintomenettelylain (598/1982) säännöksiä.

12 §

Päätös maksuvelvollisuudesta

Telehallintokeskus tekee erillisen päätöksen maksuvelvollisuudesta ja sen alkamisen ajankohdasta television käyttäjän pyynnöstä taikka jos tarkastuksessa on selvinnyt, että jollakulla on käytössään televisio, josta ei ole tehty 9 §:n mukaista ilmoitusta.

13 §

Viivästysmaksu

Jollei televisiomaksua ole maksettu viimeistään ilmoitettuna eräpäivänä, Telehallintokeskus perii televisiomaksun lisäksi 30 markan suuruisen viivästysmaksun. Viivästysmaksua ei kuitenkaan peritä, ellei ole ryhdytty toimiin viivästyneen maksun perimiseksi ennen sen maksamista.

Jollei viivästynyttä televisiomaksua, takautuvaa televisiomaksua tai tarkastusmaksua ole maksukehotuksesta huolimatta suoritettu, Viestintävirasto perii maksun lisäksi perintäkulut saatavien perinnästä annetun lain (513/1999) 10 §:n mukaisesti. Perintäkulut voidaan kuitenkin periä vain perittäessä maksua ensimmäisen kerran.

Viivästysmaksua tai perintäkulua ei kuitenkaan peritä, ellei ole ryhdytty toimiin viivästyneen maksun perimiseksi ennen sen maksamista.

14 §

Takautuva televisiomaksu

Siltä, joka käyttää televisiota tekemättä 9:ssä tarkoitettua ilmoitusta, Viestintävirasto perii televisiomaksun kaksinkertaisena enintään yhden sellaisen vuoden ajalta, jolloin televisiota on käytetty. Maksua peritään tällöin kuitenkin vähintään 60 euroa.

15 §

Maksujen ulosotto

Televisiomaksu, takautuva televisiomaksu, viivästysmaksu, tarkastusmaksu ja perintäkulut voidaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

16 §

Perinnän keskeytys

Jos television käyttäjä on kehotuksista huo-

limatta laiminlyönyt televisiomaksun suorittamisen eikä kyseistä maksua ole myöskään ulosottoteitse tai muulla tavoin saatu perityksi ja on ilmeistä, että perinnän jatkamisesta aiheutuu lain tarkoituksen vastaisia kuluja, Telehallintokeskuksella on oikeus keskeyttää perintätoimet.

17 §

Televisiomaksun palauttaminen

Maksetusta televisiomaksusta palautetaan tai hyvitetään käyttämättä jäänyt osuus, joka maksetaan siitä ajankohdasta, jona television käytön lopettaminen on tullut Viestintäviraston tietoon. Summasta vähennetään viiden euron suuruisen palautusmaksu. Jos palautettava rahamäärä palautusmaksun vähentämisen jälkeen on alle viisi euroa, maksua ei palauteta.

4 luku

(4 luku kumotaan)

Television käyttäjärekisterin pitäminen

18 §

Television käyttäjärekisteri

Televisiomaksujen perintää ja tämän lain noudattamisen valvontaa varten Telehallintokeskus pitää television käyttäjärekisteriä 9 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tehneistä ja niistä, joiden on todettu rikkoneen 9 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, sekä television käyttämisestä perittävien maksujen perintä- ja maksutapahtumista.

Rekisteriin saa tallettaa luonnollisen henkilön nimen, hänen käytössään olevien televisioiden lukumäärän, henkilötunnuksen, osoitteen, kotikunnan ja äidinkielen sekä muita perintä- ja valvontatoimen hoitamisen kannalta tarpeellisia luonnollista henkilöä koskevia tietoja. Oikeushenkilöstä saa rekisteriin tallettaa vastaavat rekisterinpidon tarkoituksen kannalta tarpeelliset tiedot, myös liike- ja yhteisötunnuksen.

Telehallintokeskus voi käyttää rekisteriä sille laissa tai asetuksessa säädettyjen televisiomaksuihin liittyvien tehtävien hoitamises-

sa.

19 §

Oikeus tietojen saantiin ja tallettamiseen

Viestintävirastolla on oikeus saada ja tallettaa televisiomaksujen perintää ja tämän lain noudattamisen valvontaa varten seuraavia tietoja:

1) luonnollisten henkilöiden nimeä ja osoitetta, äidinkieltä, henkilötunnusta ja niiden muuttumista sekä kuolemaa koskevat tiedot väestötietojärjestelmästä;

2) sopimuksen perusteella luonnollisen ja oikeushenkilön osoitetta koskevat tiedot Suomen Posti Oyj:n osoitetietojärjestelmästä; sekä

3) sopimuksen perusteella luonnollisen ja oikeushenkilön puhelinnumeroa ja muita vastaavia yhteystietoja koskevat tiedot teleyritysten asiakasrekisteristä.

20 §

Rekistereiden yhdistäminen

Telehallintokeskuksella on oikeus yhdistää television käyttäjärekisterin tiedot ja 19 §:ssä tarkoitetut tiedot sekä muodostaa siten tämän lain noudattamisen valvontaa varten tarpeellisia rekistereitä.

21 §

Tietojen luovuttaminen

Television käyttäjärekisteristä saa luovuttaa tämän lain noudattamisen valvontaa varten tietoja:

1) poliisille;

2) syyttäväviranomaisille; sekä

3) tuomioistuimille.

Television käyttäjärekisteristä saa lisäksi luovuttaa tietoja:

1) ulosottoviranomaiselle tässä laissa tarkoitettujen maksujen perimistä varten;

2) tilastokeskukselle tietoja tilastointia varten; sekä

3) tilastotietoja.

Muissa kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuisa tapauksissa tietojen luovuttamiseen television käyttäjärekisteristä noudatetaan mitä

henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisen rekistereistä säädetään.

22 §

Tietojen poistaminen

Tiedot 9 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen te-neistä poistetaan television käyttäjärekisteris-tä kymmenen vuoden kuluttua sen kalenteri-vouden päättymisestä, jonka aikana ilmoitus television käytön loppumisesta on saapunut Telehallintokeskukselle.

Tiedot sellaisista, joiden on todettu rikko-keen 9 §:ssä säädettyä ilmoitusvelvollisuutta, poistetaan television käyttäjärekisteristä kymmenen vuoden kuluttua sen kalenterivo-uden päättymisestä, jonka aikana päätös tode-tusta rikkomuksesta sai lainvoiman.

Tiedot television käyttämisestä perittävien maksujen perintä- ja maksutapahtumista poistetaan television käyttäjärekisteristä kymmenen vuoden kuluttua sen kalenterivo-uden päättymisestä, jonka aikana toimi tehtiin. Edellä 20 §:ssä tarkoitetut yhdistämällä muodostetut rekisterit hävitetään välittömästi, kun niiden käyttö on päätynyt, kuitenkin vii-meistään kuuden kuukauden kuluttua niiden muodostamisesta.

6 luku

(6 luku kumotaan)

**Pakkokeinot, seuraamukset, muutoksen-
haku**

33 §

Uhkasakko

Jos 23 §:ssä tarkoitettu toimiluvanhaltija rikkoo tätä lakia, Viestintävirasto voi velvoit-taa hänet korjaamaan virheensä tai laimin-lyöntinsä.

Viestintävirasto voi asettaa 1 momentissa tarkoitettun päätöksensä tehosteeksi toimilu-vanhaltijalle uhkasakon siten kuin uhkasak-kolaissa (1113/1990) säädetään.

34 §

Toimiluvan peruuttaminen

Voimassa oleva laki

Jollei 23 §:ssä tarkoitettu toimiluvanhaltija noudata tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, valtioneuvosto voi, milloin luvanhaltija ei kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa määräajassa oikaise menettelyään, peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan.

Valtio ei ole korvausvelvollinen, jos toimilupa 1 momentin nojalla peruutetaan.

35 §

Tarkastusmaksu

Siltä, joka käyttää televisiota tekemättä 9 §:ssä säädettyä ilmoitusta, peritään 100 euron suuruinen tarkastusmaksu.

Tarkastusmaksun määrää maksettavaksi Viestintävirasto. Maksu voidaan jättää määräämättä, jos ilmoitusta tekemättä tapahtunut television käyttöä on ajallisesti pidettävä vähäisenä taikka tarkastusmaksun määräämistä on muuten pidettävä kohtuuttomana. Tarkastusmaksua ei kuitenkaan voida ilman erityistä syytä jättää määräämättä käytön ajallisen vähäisyyden perusteella, jos television käyttäjän on aiemminkin todettu käyttäneen televisiota tekemättä 9 §:ssä säädettyä ilmoitusta.

35 a §

Tiedoksianto

Tässä laissa tarkoitettu käyttöönottoilmoituksen peruuttamista, takautuvaa televisiomaksua tai tarkastusmaksua koskeva päätös voidaan lähettää asianosaiselle tiedoksi postitse. Jollei muuta näytetä, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on annettu postin välitettäväksi. Tiedoksiannossa noudatetaan muuten, mitä tiedoksiannosta hallintoasioissa annetussa laissa (232/1966) säädetään.

36 §

Muutoksenhaku

Muutoksen hakemisesta tässä laissa tarkoitettuun päätökseen säädetään hallintolain-

käyttölaissa (586/1996). Toimilupamaksu on suoritettava eräpäivänä muutoksenhausta huolimatta.

Telehallintokeskuksen takautuvaa televisiomaksuvelvollisuutta koskevaan päätökseen on kuitenkin ensin vaadittava oikaisua Telehallintokeskukselta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Muutoksen hakemisesta oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen on voimassa, mitä 1 momentissa säädetään.

Hallinto-oikeuden tämän lain nojalla antamaan takautuvaa televisiomaksua ja tarkastusmaksua koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

7 luku

(7 luku kumotaan)

Erinäiset säännökset

37 §

Virka-apu

Viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten toimeenpanemiseksi.

38 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

8 luku

8 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

40 §

(40 § kumotaan)

Siirtymäsäännös

Sen, jolla tämän lain voimaantullessa on voimassa oleva televisiolupa, katsotaan tehneen 9 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen. Telehal-

lintokeskuksella on oikeus määrätä, milloin televisiomaksun ensimmäinen laskutuskausi kunkin ennen tämän lain voimaantuloa myönnetyn televisioluvan osalta alkaa.

Jos televisio- tai radiotoiminnan harjoittamiseen vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä voimassa olevassa toimiluvassa on edellytetty maksettavaksi julkisen palvelun maksu tai toimilupaehdot muutoin ovat ristiriidassa tämän lain kanssa, noudatetaan toimilupaehtojen sijasta tämän lain säännöksiä. Myös siinä tapauksessa, että voimassa olevassa toimiluvassa ei ole maksuun velvoittavaa ehtoa, noudatetaan tämän lain säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Viestintävirastolla on ennen lain voimaantuloa oikeus:

1) periä kaikki ajalle ennen tämän lain voimaantuloa kohdentuvat televisiomaksut siten, että ne erääntyvät maksettaviksi viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2012; ja

2) periä joulukuussa 2012 tehtyihin käyttöottoilmoituksiin perustuvat televisiomaksut soveltamatta 8 §:ssä säädettyä lyhintä maksuvelvollisuusaikaa.

Tämän lain voimaan tullessa maksamatta olevien televisiomaksujen perimiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä 1 päivään tammikuuta 2018.

Vuodelle 2013 kohdistuneet maksetut televisiomaksut palautetaan vähentämättä summasta 17 §:n mukaista palautusmaksua.

Kumotussa 17 §:ssä tarkoitetut televisiomaksut, joita ei vuoden 2017 loppuun mennessä ole saatu palautettua, tuloutetaan 1 päivänä tammikuuta 2018 valtion televisio- ja radiorahastoon.

Kumotussa 18 §:ssä tarkoitetun television käyttäjärekisterin tiedot hävitetään henkilötietolain (523/1999) 34 §:n mukaisesti.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.
